

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

OM azonosító: 200 804

„Mint pásztor, úgy legelteti nyáját, karjára gyűjti a bárányokat, ölébe veszi
őket, az anyajuhokat szelíden terelgeti.”

Ézsaiás. 40,11.

Tartalomjegyzék

Tartalom	
Az óvoda adatai	4
I. Helyzetelemzés	5
I.1. A Jó Pásztor Református Óvoda szociokulturális környezete	5
I.2. Keresztyén emberkép és nevelés óvodánkban	6
I.3. Személyi feltételek.....	6
I.4. Tárgyi feltételek	7
II. Az óvodai élet megszervezése	9
II.1. A tevékenységi formák szervezése	9
II.2. Hetirend	10
II.3. Az óvodai élet időbeosztása – napirend.....	10
II.4. A tevékenységek időkereteinek tervezés	11
II.5. Az óvodai nevelés tervezése	12
III. A pedagógiai program értékelési és ellenőrzési rendszere	13
IV. Nevelési koncepciónk, pedagógiai hitvallásunk	14
IV.1. Világnézeti bázis.....	14
IV.2. Gyermekekép	15
IV.3. Mit tekintünk nevelésnek?	17
IV.3.1. Nevelési célok.....	17
IV.4. Óvodakép.....	19
IV.5. Óvodánk rendszerábrája	23
V. Az óvodai élet feladatai	24
V.1. A fejlesztés alapelvei.....	24
V.2. Egészséges életmód alakítása.....	25
V.3. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés	28
V.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	32
V.4.1. A nyelvi kommunikációs képességek retardációja	36
V.5. Esztétikai nevelés	39
V.6. Keresztény nevelés	40
VI. Az óvodai élet tevékenységi formái	43
VI.1. Játék	43
VI.2. Munka jellegű tevékenységek	46

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

VI.3. Tevékenységekben megvalósuló tanulás	48
VI.3.1. Egészségnevelés és környezeti nevelési elvek	52
VI.3.2. Mindennapos mozgás	53
VI.3.3. A külső világ tevékeny megismerése, környezettudatos magatartás kialakítása, és fenntarthatóságra nevelés	56
VI.3.4. Az óvodánk „sajátos” művészeti nevelése	61
VI.3.5. Verselés, mesélés	62
VI.3.6. Ének, zene, népi játék, tánc	66
VI.3.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	69
VI.3.8. Keresztény nevelés	71
VII. Útmutatás a keresztény tevékenységek gyakorlásához	73
VIII. Ünnepeink, hagyományaink	76
IX. Az óvoda kapcsolatrendszere	78
IX.1. Kapcsolattartás a családdal	78
IX.2. Az óvoda belső, munkatársi kapcsolatrendszere	80
IX.3. Kapcsolatunk a fenntartó gyűlekezettel	81
IX.4. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata	82
IX.5. Az óvoda és az iskola kapcsolata	82
IX.6. Szakmai kapcsolatok	83
X. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	84
XI. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, segítése	86
XI.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	86
Irodalomjegyzék	99
Keresztény nevelés	99
Szakirodalom	99
Jogszabályok	101
XII. Legitimációs záradék	102

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az óvoda adatai

Az óvoda neve: Jó Pásztor Református Óvoda
Székhelye: 4220 Hajdúböszörmény, Kálvin tér 18. sz.
OM azonosítója: 200804
Telefonszám: 52/561-459
E-mail: ovodavezeto@jopasztorrefovi.hu,
refjopasztor@gmail.com
Honlap: www.jopasztorrefovi.hu

Alapító okirat adatai

Kelte: 2006. április 11.
Módosítás: 2025. szeptember 01.
Sajátossága: Református keresztyén szellemben nevelő óvoda
Gazdálkodási jogköre: önállóan gazdálkodó
Csoportok száma: 5
Felvehető maximális gyermek létszám: 125 fő
Külön engedély alapján: 135 fő

Fenntartója: Hajdúböszörmény Kálvin téri Református
Egyházközség
4220 Hajdúböszörmény, Kálvin tér 19. sz.
Tel/fax: 06-52/561-325
E-mail: hbrefkalvinter@hbrefkalvinter.hu
Honlap: www.hbrefkalvinter.hu
**Az óvoda igazgatója és a
program benyújtója:** Dobóné Tanczig Anita

I. Helyzetelemzés

I.1. A Jó Pásztor Református Óvoda szociokulturális környezete

A Hajdúböszörmény Kálvin téri Református Egyházközség óvodánk fenntartója. Urunké a dicsőség a gondviselésért, hogy megépülhetett és megkezdhetette munkáját a Jó Pásztor Református Óvoda.

Gyülekezetünk Presbitériuma a visszakupott Kálvin tér 18. alatti ingatlanon indította el az óvodát, mely a belvárosban van, megközelítése kedvező, tömegközlekedéssel jól elérhető, s a város egyetlen református óvodája. A 2004. május 27-én benyújtott EU-s pályázatot 2005. február 28-án pozitívan bírálták el, amely megalapozta az építkezést. Az indítás, a református óvoda létrehozása városi igényként is megfogalmazódott. 2006. szeptember elsején Isten kegyelméből a Jó Pásztor Református Óvoda megnyitotta kapuit.

Az óvoda megrendelői Hajdúböszörmény város 3 - 6 (7) éves korú gyermekeinek szülei, de a környező települések óvodás korú gyermekeinek szülei is. A város közigazgatási területéhez tartozó környező település a 20 km-re lévő Nagypród, Bodaszőlő, Hajdúvid és az ún. Bocskai Szőlőskert óvodáskorú gyermekeinek szülei is.

A gyermekek összetétele a város és a környező települések rétegjellemzőiből tevődik össze. A szülői háttér tekintetében eltérések mutatkoznak. Van több diplomás, optimális körülmények között élő, és egyre több a munkanélküliség terhe alatt élő, nehéz körülmények között élő család. Egyre több hátrányos helyzetű gyermek van intézményünkben, de mivel a törvény szerint az a gyermek számít halmozottan hátrányos helyzetűnek, akinek szülei iskolai végzettsége nem haladja meg a 8 osztályos általános iskolát, az óvodai statisztika nem tükrözi a keserű valóságot. A családok közül többen a mezőgazdaságban dolgoznak, és jelentős számban Debrecenbe is bejárnak. Református óvodánk elsősorban református gyermekeket vár, de nyitottak vagyunk, az óvoda felekezeti hovatartozásra való tekintet nélkül fogadja a gyermekeket. A csoportok összetétele homogén, osztatlan, de részben osztott csoportok is fellelhetők óvodánkban. A csoportok száma egyező az óvoda épületének befogadó képességével, újabb csoport indítása már nem megoldható a meglévő feltételrendszerben.

1.2. Keresztyén emberkép és nevelés óvodánkban

Intézményünkben a Biblia tanítása alapján szeretnénk segíteni a ránk bízott gyermekeket Isten csodálatos alkotásainak felfedezésében. Sok szeretettel végezni közöttük a magvetés szolgálatát, hogy igazán értékes emberré, személyiséggé váljanak. Óvodai nevelésünk célját sajátos légkörben, érzelmi alapokra helyezve kívánjuk megvalósítani, ahol hangsúlyos szerepet kap a hit, a szeretet és a hála, teremtető Istenünk iránt. Mindig megújulásra kész szakértelemmel kívánjuk testi, közösségi és értelmi képességeiket egyéni, differenciált módon fejleszteni. Óvodánk biztosítja a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, ezen belül az integrálható sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztését, segítségét.

Szeretnénk fenntartónk, a Hajdúböszörmény Kálvin téri Református Egyházközség és a szülők igényeinek eleget téve mindent megtenni annak érdekében, hogy a Jó Pásztor Református Óvoda tartósan, jó színvonalon, költséghatékonyan működjön, az önként vállalt, illetve a jogszabályokban előírt feladatainak ellátásában. Óvodánkban gyermekeinket a keresztyén értékrend alapján, személyes hitünk, életünk példájával, legjobb tudásunk szerint, családi légkörben, a szülőkkel szorosan együttműködve neveljük. Mindennek feltétele, a dolgozók Jézus iránti elkötelezettsége, szakmai ismerete, innováció, a minőségi munkára való törekvés.

1.3. Személyi feltételek

A személyi feltételeket a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítjuk. Óvodánkban a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, a nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Az óvodapedagógus jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek, aki elfogadó, segítő, támogató attitűdjével modellt, mintát jelent a gyermek számára. Az óvodapedagógus tevékenysége és az intézmény működését segítő alkalmazottak összehangolt munkája járul hozzá az óvodai nevelés eredményességéhez.

Az intézményben összesen 29 fő dolgozik, akik 135 gyermek református keresztyén nevelését hivatottak ellátni.

A Jó Pásztor Református Óvoda vezetését, mint igazgató közoktatás vezetői szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus látja el. Óvodánkban a nevelést óvodapedagógusi szakképzettséggel rendelkező munkavállalók végzik. Óvodapedagógusaink több tanulmányterületen tettek le sikeres szakvizsgát, megszerzett tudásukat a gyermekek között a mindennapokban tudják kamatoztatni. Differenciáló, fejlesztő, gyógytestnevelés, tehetséggondozás, gyermek- ifjúság és családvédelem kiemelt tanulmányterületen szerzett képesítésekkel biztosítjuk óvodánkban a színvonalas pedagógiai munkát.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Két kolléganőnk hitoktatói végzettséggel rendelkeznek, akik a hitéleti nevelés koordinálásáért felelősek. Több óvodapedagógus kolléganőnk elvégezte a Debreceni Egyetem Pedagógiai Főiskolai Karán szervezett, akkreditált katechetikai továbbképzést, valamint a Biblia Szövetség Biblia iskoláját.

Az óvoda igazgatója munkáját Istennek szolgálva végzi, munkatársait pásztori lelkülettel vezeti.

Egy-egy csoportban két óvodapedagógus és egy pedagógiai munkát közvetlenül segítő szakember (dajka) végzi a gondozási és nevelési feladatokat, illetve az öt csoportban két pedagógiai asszisztens segíti a gyermekek megfelelő nevelését, fejlesztését. A pedagógiai munkát segítők és az óvodapedagógusok együttműködése teszi hatékonyá a pedagógiai folyamatot. Ezt egészíti ki a gyógypedagógus, a fejlesztő pedagógus és a logopédus munkája. Az igazgató munkáját az igazgatóhelyettes segíti. Az óvoda gazdálkodásával kapcsolatos ügyeket a gazdasági vezető, az adminisztrációs és ügyviteli teendőket az óvodatitkár látja el. Az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak hitükkel, személyiségükkel, értékes munkájukkal segítik az óvodai munka eredményességét.

A játszóudvar rendben tartásáról, valamint az intézmény karbantartási feladatainak ellátásáról udvaros – gondnok – karbantartó- gépjárművezető gondoskodik egy személyben. Intézményünk takarítását az óvoda saját alkalmazásában lévő dolgozók látják el. Óvodánk főzőkonyhával is rendelkezik, a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítjuk a személyzetet, akik lelkiismeretes munkájukkal hozzájárulnak az óvodába járó gyermekek és az ott dolgozó felnőttek egészséges táplálkozásához.

I.4. Tárgyi feltételek

Intézményünk rendelkezik a pedagógiai programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épülete, teljes berendezése és játszóudvara a gyermekek biztonságát, és kényelmét szolgálja, minden szempontból megfelel az óvodások változó testméretének és biztosítja egészségük megőrzését, annak fejlődését. Az óvodai élet színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, ennek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint részt is vesznek. Tárgyi feltételrendszerünk lehetőséget ad óvodásaink mozgás- és játékgigényének kielégítésére, valamint harmónikus szín- és formavilággal, természetes anyagokkal veszük őket körül. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra hozzáférhető módon és a biztonságra figyelemmel helyezzük el.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az intézmény megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, illetve lehetőséget teremt a szülők fogadására. Épületünkben 5 foglalkoztató, egy parajdi sötéglás tornaterem, gyermekmosdók, öltözők, 2 iroda, könyvtár működik, egy mozgásfejlesztő szoba és két képességfejlesztő szoba is rendelkezésre áll. A mozgásfejlesztő eszközöket a tornaszertárban, az egyéb központi fejlesztő eszközöket a játékszertárban helyeztük el. Óvodánk rendelkezik még orvosi szobával és elkülönítő helyiséggel, mosókonyhával. 5 felnőtt mosdóval és egy akadálymentes mosdóhelyiséggel.

A gyermekek étkeztetését 450 adagos főzőkonyhánk biztosítja, amelyben a főzés új és korszerű körülmények között folyik, ami az emeleten egy tálaló konyhával és egy felnőtt étkezővel egészül ki, ahol a dolgozók kulturált környezetben étkezhetnek.

Udvarunk tágas, kényelmes, a nyári időszakban is kellemes, árnyas. Az udvari játszótéri elemeket ovifoci pályánk egészíti, ami szervezett mozgásformák kedvelt színtere. Két fedett teraszunk a hideg, esős időben is segíti a gyermekek levegőztetését, mozgásigényük kielégítését.

A tárgyi feltételek kialakításának és folyamatos biztosításának szempontjai:

- A bútorok mérete a gyermekekhez alkalmazkodik.
- Megfelelő mozgásteret biztosítunk a gyermekek számára.
- A játékok fejlesztő hatásúak, esztétikusak és tartósak, figyelünk rá, hogy az eszközök ne rejtse magukban balesetveszélyt.
- Törekszünk a természetes alapanyagok használatára.
- A gyermekek gondozásának higiénia feltételei biztosítottak.
- Az udvar füves, tágas, esztétikus legyen, elsősorban természetes anyagokból készült eszközökkel szereljük föl. Legyen, homokozó, babaház mozgásfejlesztő eszközök, mászóakák.
- Az udvari élethez változatos, mozgásfejlődést elősegítő eszközök szükségesek.
- Az Ovi-Foci pálya megléte segíti a labdajátékok és a mozgás megszerettetését.
- A tornaszobában kialakított sósobával is segítjük a gyermekek egészségének megőrzését illetve a felsőlégúti megbetegedésben szenvedőknek is segítséget nyújt a megelőzésben a helyiségben szervezett rendszeres mozgás.
- Az óvodai csoportok díszítése, hangulata igazodjék a keresztyén szellemiséghez, jelenjenek meg a helyi kulturális hagyományok. A bensőséges hangulat, a szokásrendszer érzelmi mozzanatainak kialakításához puha párnák, az óvodapedagógus mesélő karszéke, takarók, növények, esetleg akvárium, terrárium.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Olyan beltéri eszközök, amelyek a csoportszobában is lehetővé teszik a szabad játék idején a mozgásfejlődést.
 - Legyen eszköztára a keresztyén nevelésnek, tevékenységeknek: Biblia, gyermekbiblia, flanel képek, bibliai tartalmú képeskönyvek, társasjátékok, bábok, református énekeskönyv, keresztyén gyermek énekgyűjtemény, stb. Ezeknek a kiválasztásánál fontos szempont az esztétikai nevelés, a hitelesség, a biblikus szemlélet érvényesítése.
 - A szakmai munkát színvonalas szakmai könyvtár folyamatos fejlesztése segítse. Óvodánk családtámogató szemléletéből következik, hogy olyan könyvtári anyagokkal rendelkezünk, amelyeket az érdeklődő szülők kikölcsönözhetnek - mind a nevelés, mind a hitélet területén.
- Nagy megtiszteltetés számunkra, ha egy család a legföltettebb kincsét, a gyermekét bizza ránk. Erre a megtiszteltetésre szeretnénk méltóvá lenni Isten jelenlétére támaszkodó hittel, lelkiismeretes munkánkkal, szép környezetünkkel, gazdag eszköztárunkkal.

II. Az óvodai élet megszervezése

Csoportszervezés:

A csoportok szervezését a beiratkozó gyermekek összetétele határozza meg: életkori megoszlás, sajátos nevelési igény. Szükség esetén nem zárkozunk el részben osztott csoportok szervezésétől, de törekszünk a homogén korcsoportok szerinti csoportbeosztásra.

II.1. A tevékenységi formák szervezése

- **Játék:** Óvodai életünk központi tevékenysége, szervezésénél a legfőbb szempont a játék szabadságának biztosítása
- **Munka jellegű tevékenységek:** A ráfordított időt rugalmasan, az adott tevékenységnek, a begyakorlottság szintjének megfelelően biztosítjuk. A szervezésnél óvodáskorban elsősorban az önkéntességre támaszkodunk, a sikerélmény biztosítása érdekében a munkatevékenységek során figyelembe vesszük a gyermekek képességeit, érdeklődését és igényét.
- **Tevékenységekben megvalósuló tanulás:** Tevékenységekben valósul meg – a játék, a munka és a napi lehetőség alkalmával- valamint az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban szervezeti és időkeretben.
- **A tanulás lehetséges formái:**
 - utánzások, minta – és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás,
 - spontán játékos tapasztalatszerzés,

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- játékos, cselekvéses tanulás,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- gyakorlati problémamegoldás,
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.

A tervezetten szervezett tevékenységek formái:

- Mikrocsoportos, egyéni, alkalmanként frontális.

II.2. Hetirend

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Az óvodapedagógusok a hetirend kialakításakor a rendszeresség mellett a csoport szükségleteihez igazodva, a fejlesztési célok megvalósítása érdekében eltérhetnek a csoportnaplóban dokumentált rendszertől.

II.3. Az óvodai élet időbeosztása – napirend

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyerekek egyéni szükségleteihez, folyamatosság és rugalmasság jellemzi, szem előtt tartva a szabad játék kitüntetett fejlesztő szerepét.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését a csoportnaplóban, személyiségnaplóban és az egyéni fejlesztési tervben rögzítjük.. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – lehetőleg külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

tervezése érdekében. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszert alkalmazunk.

II.4. A tevékenységek időkereteinek tervezés

Szeptember 15-től május 31-ig:

TEVÉKENYSÉG	Időtartam		
	Kis csoport	Középső csoport	Nagy csoport
JÁTÉK	5 óra	5 óra	4,5 óra
MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉG	30 perc	30 perc	1 óra
TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	max. 15 perc	max. 25 perc	max. 45 perc
KERESZTÉNY NEVELÉS	10 perc	15 perc	max. 30 perc
ÁHÍTAT	5 perc	10 perc	20 perc
PIHENÉS	2,5 óra	2,5 óra	1,5 óra
ÉTKEZÉS	1,5 óra	1 óra 10 perc	1 óra 10 perc

Május 31-től szeptember 1-ig:

TEVÉKENYSÉG	Időtartam
	Összevont csoport
JÁTÉK	6 óra
MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉG	1 óra
ÁHÍTAT	5-10 perc
PIHENÉS	2,5 óra
ÉTKEZÉS	1,5 óra

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal. Az óvodai élet megszervezése során törekszünk a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.

II.5. Az óvodai nevelés tervezése

- Éves anyaggyűjtés
- Tevékenységi tervek készítése (1-2-3-4 hetenként a gyermeki érdeklődéstől függő időintervallumban)
- Napi felkészülés feljegyzései
- Csoportnapló folyamatos vezetése (tartalma megegyezik a törvényi előírással)
- Fejlődés nyomon követése minden gyermekről évente kétszer az óvodai fejlesztő programban résztvevő, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekről 3 havonta feljegyzés rögzítése. A megfigyelésekről, fejlődésről a szülők tájékoztatása évente 2 alkalommal, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében 3 havonta. DIFER mérése alapján egyéni fejlesztési terv készítése és az eredmény rögzítése.
 - Anamnézis felvétele az új gyermekekről
 - A befogadás tapasztalatainak feljegyzése
 - Családlátogatásról feljegyzés készítése
 - Felvételi mulasztási napló pontos, folyamatos napi szintű vezetése.
- Tevékenységi tervek készítésénél figyelembe vesszük a gyermekek érdeklődését, tapasztalatait, szükségleteit és fejlettségi szintjét. Biztosítjuk, hogy a gyermekek megtapasztalják és átéljék az eseményeket. A felnőttek segítő, támogató és nem irányító szerepe van, a tervek differenciálásra épülnek. Fontos a közös élmények biztosítása, mely sokféle készséget fejleszt, érzelmeket gazdagít, személyiséget formál. A témához kapcsolódó anyagok gyűjtése. A gyermekek élményeinek megjelenítése fotókon, gyermekmunkákon keresztül.

A tevékenységi tervek elkészítésének kezdete korcsoportonként			
Kiscsoport	Kis - Középső csoport	Nagy – Középső csoport	Nagycsoport
november 1-től	október 15-től	október 1-től	szeptember 15-től

III. A pedagógiai program értékelési és ellenőrzési rendszere

Programunk hatékonyságát, minőségét elsősorban az egyes gyermekek, és a gyermekcsoportok fejlődése mutatja meg, ezért ezeknek folyamatos követése jelenti értékelésünk alapvető bázisát. Ezeket meghatározott dokumentumok folyamatos vezetésével tudjuk figyelemmel kísérni. Programunk felépítése az átláthatóan összeállított feladatsorok (az óvodapedagógus feladatai), elérendő jellemzőik (fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére) segítik az ellenőrzési szempontok összeállítását.

A programhoz kapcsolódó óvodai dokumentumok:

- Az igazgató által készített és a nevelőtestület elfogadásával érvénybe lépő éves munkaterv és annak értékelése nevelési évenként.
- A nevelési és tevékenységi terv és értékelése a csoportnaplókban (negyedévenként)
- Szervezési feladatok tervezése negyedévenként.
- A gyermekek egyéni fejlődésének követése az egyéni fejlődési naplóban (anamnézis, a fejlődés követése táblázatok segítségével – bejegyzés félévente, a fejlesztési feladatok és azok megvalósulásának feltüntetése, az iskolakészültség vizsgálata nagycsoport végén.

A csoportnapló lehetővé teszi, hogy a nevelési folyamat könnyen áttekinthető legyen. A gyermekek egyéni fejlődésének követését az egyéni fejlődési napló teszi lehetővé. Ennek kialakításakor törekedtünk arra, hogy minél kisebb adminisztrációval minél világosabb képet kaphassunk a gyermek állapotáról, fejlődéséről, a fejlesztés, illetve korrekció lehetőségeiről.

A program értékelése:

Az értékelés szempontjai a bevezetés közben:

- A program alapján történő tervezés-értékelés megvalósítható-e?
- A dokumentáció segíti-e a programszerű pedagógiai tevékenységet?
- Hogyan valósulnak meg a gyakorlatban a program specifikumai (református keresztény szellemiség, integrált nevelés)?
- Találkozik-e a szülők igényeivel?

A program bevezetés utáni értékelése 1-4 éves intervallumban

Az értékelés támpontjai:

- A nevelőtestület és a teljes munkatársi közösség belső önértékelő munkája.
- Az igazgató ellenőrző munkája. Pedagógusok minősítéséhez szükséges értékelés.
- A szakértői vélemény.

A feltárás módszerei:

- dokumentumelemzés,

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- megfigyelés,
- elemzés
- megbeszélés, beszélgetés
- kérdőívek,
- interjú.

Az igazgató feladatai:

- Az éves nevelési tervben az ellenőrzési feladatok tervezése, rögzítése.
- Az ellenőrzési szempontok alkalmazása (az ellenőrzési tervben kell közzétenni).
- Az ellenőrzései az óvodai élet minden részletére kiterjed (biztonságos munka-feltételek, balesetvédelem, tárgyi feltételek, dokumentáció, szakmai munka, stb.)
- Az ellenőrzés segítő jellegű. Tartsa szem előtt- és kollégáival is érzékeltesse, hogy az ellenőrzés a nevelő munkánk hatékonysága érdekében történik, módszereiben legyen bátorító, megerősítő.

IV. Nevelési koncepciónk, pedagógiai hitvallásunk

IV.1. Világnézeti bázis

A református keresztyén szellemiségű nevelés világnézeti bázisa a Biblia és az azon alapuló hitvallásaink. A nevelést elsősorban a nevelők, a nevelési koncepciót kidolgozó pedagógusok emberképe határozza meg. Ahhoz, hogy a nevelő munkánk programszerű legyen, alapvető fontosságú, hogy lefektessük a mindent meghatározó legalapvetőbb elveket. A pedagógiai gondolkodást legmeghatározóbb alapelv éppen az, hogy mit gondolunk az emberről.

A Biblia alapján az alábbiakat valljuk az emberről:

Az ember Isten olyan teremtménye, akit a Teremtő azzal különböztetett meg, hogy saját képére teremtette, hogy képviselje Őt. Az istenképűség a legmarkánsabban abban mutatkozik meg, hogy az embernek személyisége van. A bűneset során az istenkép összetört, az ember alkalmatlanná és méltatlanná vált Isten képviselésére, személyisége azonban megmaradt. Az ember egységben, belső összefüggéseiben, önmaga, embertársai és környezete kölcsönhatásaiban, különösen, pedig Istentől való függésében értelmezhető.

Az ember, mint élőlény két területre „osztható”

1. **látható** (immanens): test, amelyhez elválaszthatatlanul hozzátartozik a bonyolult biokémiai folyamatok által működő, a neuro-endokrin rendszerhez, az agy működéséhez kötődő pszichikum,
2. **láthatatlan** (transzcendens) összetevőkre.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Ebből az emberképből a pedagógiai gondolkodásunk számára a személyiség (amely az örökkévalóságra is megmarad) mély tisztelete, a nevelés átfogó, komplex értelmezése következik. Tisztáznunk kell azt is, hogy hogyan látjuk a bűneset utáni embert. Szemléletünkben, hasonlóan a humanizmushoz, az ember tisztelete jelen van.

Az embert azonban azért tiszteljük és szeretjük, mert Isten olyan nagyra becsüli a bűnben megromlott embert is, hogy az „Ő egyszülött Fiát adta érte”.¹

Ebből az következik, hogy nincs olyan elesett, súlyosan sérült ember, akiről lemondhatnánk, akit lebecsülhetnénk, akiért ne tartoznánk Isten előtti felelősséggel. Az integrált nevelés iránti nyitottságunk is ebből adódik.

Azt az örömhírt szeretnénk képviselni a gyermekek között, hogy noha mi nem tudunk Istenhez felkapaszkodni, Ő lehajolt hozzánk és Jézus Krisztusban utat nyitott nekünk Önmagához.

IV.2. Gyermekkép

„A föld valamennyi teremtménye közül születésekor az ember a leggyámoltalanabb, és szoruló a legjobban a segítségre. ... A gyámoltalan állapotnak, amelyben az ember születik, nagy erkölcsi jelentősége van önmagára és környezetére nézve is... más oldalról a segélyre szoruló állapot jelzi a gyermek kiválóságát, és arra mutat, hogy a gyermek magas fejlődésre van hivatva.”²

„Bizony, az Úr ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom.”³

Mit tudunk meg a Bibliából a gyermekről?

- Isten ajándéka és áldása, örömünkre adatott.
- A gyermek, nem kicsinyített felnőtt. („Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”⁴)

A Biblián nyugvó gyermekkép legfontosabb vonása, hogy a gyermeket Isten ajándékának tekintjük, akit az Úr elsősorban a családjának adott. A gyermek tehát olyan ajándék Istennek, akit rábízott a felnőttekre megtisztelő feladatként. Ebből, pedig az következik, hogy nagyra becsüljük a gyermeket, hisz látnunk kell benne az óriási lehetőséget, valamint, hogy Isten és emberek előtti felelősségünket átérezzük.

¹ Biblia: Jn. 3,16.

² Dr. H. Bavinek: A keresztyén pedagógia alapelvei 3.o. 1. bek. (Bethlen G. Irodalmi és Nyomdai Rt. Bp. 1923.)

³ Biblia: Zsolt. 127,3.

⁴ Biblia: Péld.22,6

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek és nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Az óvodáskor jelentősége:

„A fa már első életében kifejleszti törzséből a vezérágakat úgy, hogy később csak ezek növelésére lesz szükség. Így tehát mindazt, aminek egész életre szóló használatára akarjuk az embert megtanítani, azt bele kell plántálnunk már ebben az első iskolai fokozatban.”⁵

„Már az óvodában megtanultam mindent, amit tudni érdemes. Azt, hogy hogyan éljek, mit tegyek, mind az óvodában tanultam meg. ...”⁶

A gyermeket úgy látjuk, mint Isten egyedi, drága ajándékát, akit felnőtté válásáig (azaz csak egy időre) az őt körülvevő felnőttekre, elsősorban a családjára bízott a mi Urunk. Isten az embert szabadnak teremtette. A szabadság személyiségéhez és méltóságához tartozott. A bűn következtében szabadságát elvesztette, a rajta és a benne lévő isteni képmás összetört. De ilyen állapotában is ember maradt, önálló, Isten által teremtett személyiség, akit Isten vissza kíván helyezni eredeti méltóságába, elvesztett szabadságába. Ezért küldte Jézust. *„Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.”⁷*

Isten munkatársaiként mindent megteszünk azért, hogy az ember szabadságát munkáljuk. Ez nevelésünk egyik alaptétele. Gyermekképünk szerint az ember kezdettől fogva személyiség, de a kezdetekben nem önálló személyiség. Az önálló személyiséggé válás az én tudat kialakulásával kezdődik. A személyiség kiválása a szülők személyiségének öleléséből hasonlít a testi születésre. Isten gyönyörűen tárja ebben a folyamatban elénk, hogy a gyermek

⁵ Comenius: Didactica Magna XXVIII. Az anyaiskola eszméje 1. pont (Seneca Kiadó, Pécs, 1992. 249. o.)

⁷ Biblia: Jn. 8,36.

közösségre teremtetett, csak közösségben, kapcsolatrendszerében értelmezhető, mégis egyszeri, megismételhetetlen, egyedi személyiség. Ezekből következik pedagógiánk másik alaptétele: a gyermeki személyiség mély tisztelete.

IV.3. Mit tekintünk nevelésnek?

A nevelés tehát egyik személyiség tudatos ráhatása a másikra. Azonban ez sohasem egyirányú. Két személyiség találkozása mindig kölcsönhatás. Azt azonban le kell szögeznünk, hogy a nevelés során a felnőtt, autonóm személyisége áll kölcsönhatásban a gyermek még fejlődő személyiségével. Noha a gyermek teljes értékű ember már a fogantatásakor, személyiségének autonómiája fejlődés során jön létre, mivel Isten a fejletlen gyermeket a felnőttekre bízta, a szülőknek és a pedagógusoknak fel kell vállalnia a tudatos személyiségformálás felelősségét. A nevelés tehát felelősségvállalást is jelent. Ezekből, pedig logikusan következik, hogy a tudatosan felvállalt nevelés értékrend átadást jelent. A személyiség fejlődése folyamat, amelyben mindennek megvan a maga helye és ideje. Minél többet tudunk a fejlődéslélektanról, annál inkább rácsodálkozhatunk az emberi személyiség fejlődésének, Isten által bölcsen eltervezett rendjére. Ezt a természetes rendet tiszteletben kell tartanunk.

A nevelés lényegéhez tartozik, hogy a fejlődés folyamatát pozitív irányba terelje, támogassa, a természetes érési folyamatokhoz igazodva segítse, a lehetőségeket kiaknázza, a gyenge pontokon erősítsen. Bibliai gyermekképzésünkből következik, hogy nem hagyatkozhatunk csupán a spontán fejlődésre, vállaljuk a tudatos fejlesztés Istentől a felnőttekre ruházott felelősségét.

IV.3.1. Nevelési célok

Honnan vezethetjük le a nevelési célokat?

- **Elsősorban a Bibliából:** „tegyen készségesekké titeket minden jóra, azt munkálja tibennetek, ami kedves Ő előtt a Jézus Krisztus által, Akinek dicsőség örökkön örökké. Ámen.”⁸ Valamint: „a gyermek növekedett Isten és emberek előtt való kedvességben.”⁹
- **Neveléstudományi ismereteinkből:** „A nevelés gyakorlata az egyént optimális színvonalú közösségfejlesztő és önfejlesztő aktivitásra, vagyis konstruktív életvezetésre törekszik felkészíteni.”¹⁰ Ezt a konstruktív életvezetést magatartásformálással alapozhatjuk meg, amelyet a személyiség összetevői mentén tudunk a gyakorlat számára konkretizálni.
- A törvény által megszabott keretből, az aktuális jogszabályok szerint.

⁸ Biblia: Zsid. 13,20-21.

⁹ Biblia: Lk. 2,52.

¹⁰ Bábosik István

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Nevelési célunk átfogó megfogalmazásban: Az óvodai nevelést az egész személyiségfejlődésbe ágyazva látjuk, a felnőtté vált embert tarjuk szem előtt, noha tudjuk, hogy csak egy kis darabka a miénk ebből a folyamatból. Azt is tudjuk azonban, hogy a személyiségfejlődést alapvetően meghatározó időszak bízott ránk.

- Nevelő munkánkkal felkészítjük a gyermekeket egy tartalmas, jól megélt életre, amelyben törekvés, hogy Isten és emberek előtt való kedvességben éljünk.
- Istentől kapott szabadságával, döntési lehetőségeivel felelősen élni tudó embert nevelünk akik, másokért és önmagukért is felelősséget, érző emberek lesznek.
- Autonóm személyiséget nevelünk. Az autonómia mértékének, pedig az akarat erejét, pozitív irányultságát, és a felelősségvállalást tekintjük.
- Az átfogó képet szem előtt tartva feladatunk, hogy felkészítsük a gyermeket, az óvodáskort követő időszakra, az iskolai életre.
- Transzcendens cél: A nevelés elsősorban immanens jellegű, Isten általános kegyelmén nyugszik. Azonban nevelésünk része az Istennel való kapcsolat építése, az Isten iránti nyitottság, tisztelet formálása.

Az általános célkitűzés alapján az óvodánk küldetésnyilatkozata:

Keresztyén szellemű óvodánkban a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segítjük, hogy fölfedezzék mindenkiben az értéket, törekedjenek az elemi bibliai és normák szerinti viselkedésre, örömet jelentsen számukra – a játék mellett – a tanulás, pozitív énképük birtokában készen álljanak az iskolás életmódra.

Ebből adódó feladatunk, hogy a gyermek óvodáskor végére:

- Tudjon arról, hogy ő Istennek egyszeri, megismételhetetlen teremtménye, akit Isten szeret, és akivel jó tervei vannak az Úrnak.
- Életvidám, önálló személyiséggé váljon.
- Tudjon arról, hogy a megbocsátást és a szeretetet nem kell kiérdemelnie.
- Alakuljon ki életkorának megfelelő mértékben reális (korlátaival is számolni tudó) és optimista (lehetőségeinek örülni tudó, a fejlődésben bizakodó) énképe.
- Ismerje meg - elsősorban a felnőttek példáján keresztül, - hogy mit jelent hitből élni, bízni Jézusban.
- Legyen kedve a megismeréshez, tájékozódáshoz, ennek érdekében legyen képes erőfeszítésre is.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Alakuljon ki egészséges lelkiismerete, merje vállalni önmagát, ha kell hibáit is (igazmondás, őszinteség).
- Környezetével harmónikus kapcsolatra törekedjen. (társadalmi és természeti, kulturális)

IV.4. Óvodakép

Óvodánk beilleszkedik a magyar nevelési rendszer törvényes kereteibe, szívesen vállalja fel az óvoda védő-óvó, szociális, nevelő- személyiségfejlesztő feladatkörét.

„Olyan gyermekséggel, amely szeretettel van tele, ki lehet bírni egy életen át a hideg világot.”¹¹
„Járjatok szeretetben, miképpen a Krisztus is szeretett minket és adta önmagát miértünk ajándékuá és áldozatul az Istennek kedves jó illatul.”¹²

A pedagógiai programunk lényege, hogy átlátható, világos célt tűzzünk magunk elé, ezután pedig kijelöljük a célra vezető utat, a pedagógiai hatásrendszert. Pedagógiai hatásrendszer alatt értjük azokat a tudatosan tervezett vagy számba vett hatásokat, amelyek a gyermekeket az intézményünkben folyó nevelési folyamat során érik, s a kívánt személyiségfejlődés irányában hatnak. A legáltalánosabb hatást az intézmény szellemisége, megjelenése, az óvoda teljes közössége (felnőttek, gyermekek, a csoportokon belüli légkör és a csoportok egymással való kapcsolata), az intézmény légköre fejt ki. Éppen ezért tudatosan alakítjuk az óvoda képét.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, de az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Az óvodai nevelésben alapelv, hogy

a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,

¹² Biblia: Ef. 5,2.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

Milyen óvoda a miénk?

- **A család segítségére munkálkodó óvoda**, ahol a családot és az intézményt a gyermekért érzett felelősség egymás mellé állítja, ahol a szülőben erősödhet a gyermekében való öröm, erősödik a gondoskodási készség, a gyermek iránt érzett szeretet, ahol *„a szülők és az óvoda nevelői hiszik, hogy együttműködésükkel, ha megteremtik a gyermek tevékenységének feltételeit, szárnyakat kap a lassan és gyorsan fejlődő, sérült és kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermek.”*¹³
- **Nyitott óvoda**, ahol szívesen látjuk a nálunk elidőző szülőket, a fenntartó gyülekezet érdeklődő tagjait, a munkánk iránt érdeklődőket. Óvodánk tág élettér mindenkinek, amely érzelmi biztonságot nyújt gyermeknek, szülőnek, munkatársnak, látogatónak egyaránt. Olyan óvoda, ahol a nyitottság intézményen belül is, egymás felé is megnyilvánul, a kollegialitás, a csoportok közötti kapcsolatokban is.
- Olyan óvoda, **ahol Isten Igéje**, az abban közölt norma tekintély, ezért **érvényesül**. Így érzékelhetővé válik az ott élők és a kívülről álló számára is, hogy a keresztyén szeretetbe ágyazott rend védőkorlát, tehát biztonságban vagyunk, a szeretet és a rend biztonságában.
- Olyan óvoda, **ahol igazak református énekeink szavai**: „*Itt van Isten köztünk...*”, „*Az Úr énnékem őriző Pásztorom...*”

¹³ Kővér Sándorné dr.: Az óvoda légköre (Magyar Református Nevelés 2001. 2 sz. 5-6. old. ; 2002. 5 sz. 11-12. old.)

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Olyan óvoda, amelyik **képes hordozni** a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési problémákkal küzdő, sérült **családokat, gyermekeket** is.
- Olyan, amelyiknek **légköre oldott**, kötetlen, s a gyermeknek nemcsak felkínáljuk, hanem meg is adjuk a számára szükséges műveltséganyagot.
- Olyan, ahol az oldottság és a kötetlenség nem torkollik szétszórtságba, hanem jól **érezhető** marad az egészséges erőfeszítés, a biztonságot adó **kisegyensúlyozott fegyelem, nyugalom**.
- Olyan óvoda, amelyben nincs hajszoltság, görcsös túlterheltség, mégis **ösztönzött, és követhető a pedagógiai munka**.
- Ahol az állandóság biztonsága és a rugalmasság szabadsága együtt van jelen.
- Ahol a gyermekek fejlődését **sokoldalú tevékenységrendszer** biztosítja, amelynek középpontjában **a játék áll**.
- Olyan óvoda, amelyik **rendezett, meghitt, szép környezetet biztosít**.

Óvodaképünk kiemelkedő **kulcsszereplője a pedagógus személye**.

A kíváncsi pedagógusi attitűdöt szépen fejezi ki Füle Lajos sorai:

Én dúdlok, hogy el ne tévedj,
És intek is, hogy erre, erre!
Isten hozott! Ez itt a véges,
de átvezet a végtelenbe.¹⁴

- A pedagógus tud azonosulni a református értékrenddel, és képviseli azt. Erre nézve fogadalmat is tesz a gyülekezet közösségében.
- Időt szán saját lelke táplálására, Istennel való kapcsolatának építésére (óvodai felnőtt áhítatokon való részvétel, személyes hitélet gyakorlása, a gyülekezeti életben való aktív bekapcsolódás).
- Az óvoda pedagógusai a többi munkatárssal közösen segítsék egymást a lelki fejlődésben, nehézségeik, különösen a munkánkkal kapcsolatos terhek viselésében. „*Egymás terhét hordozzátok!*”¹⁵
- Imádkozik a gyermekekért!
- Isten előtti felelősséggel fejleszti szakmai tudását, munkájának minőségét! „*Nem a szemnek szolgálja, hanem szívetek egyenességében, félvén az Istent.*”¹⁶

¹⁴ Füle Lajos: Ének a cseresznyefáról (Keresztút Kiadó, Bp.2001.52. o)

¹⁵Biblia: Gal. 6,2.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Nyitottságra, közvetlenségre törekszik
- Őszinte szeretetre, tiszteletre, elfogadásra törekszik mind a gyermekek, mind a szülők, mind a kollégák felé.
- Nyitott az újra, meggondoltan, nem öncélúan újít.
- Megméri saját elképzeléseit, döntéseit, az őt körülvevő hatásokat, szakmai ismereteit a Biblia mércéjén.

Az óvodáskor életkori sajátossága az érzelmi dominancia. Éppen ezért tudatosan oda figyelünk az érzelmi szükségletekre. Különösen igaz ez a gyermekekre.

A keresztyén óvodakép alapvonása a kézzelfoghatóan megtapasztalható szeretet jelenléte az intézményben. A szeretetet elsősorban érzelemként éljük át, de az igazi szeretet ennél sokkal több: a másik ember tudatos döntéssel való felvállalása feltétel nélkül. Ez akarati erőfeszítést is feltételez. A szeretetet legtökéletesebben a Szentírás egésze tárja elénk, ahogyan Isten szeretetét bemutatja. Ennek szép összefoglalása a Korinthusiakhoz írott 1. levél 13. fejezete.

Szeretnénk ebből kiemelni a nevelés szempontjából, hogy szeretet mindig fejlesztő irányultságú: „nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal”¹⁷.

„A szeretet sohasem mond le a másiktól: „mindent hisz, mindent remél...”¹⁸

A keresztyén óvodában magas érzelmi intelligenciával rendelkező felnőtteknek jól érzékelhető módon kell kimutatniuk a gyermekek, a szülők és egymás felé szeretetüket. Hogyan?

- kontaktussal, megfelelő módon (kulturális szabályaink betartásával) – a gyermekek igénye szerinti - testi közelséggel,
- kitüntetett figyelemmel, verbálisan is (természetesen egész magatartásunkkal összhangban),
- védőkorlátok felállításával, figyelmeztetéssel,
- családi, oldott légkörrel,
- kiegyensúlyozottsággal,
- biztonságot nyújtó szokásokkal,
- hagyományok, ünnepek bensőséges, tartalmas megtartásával,
- tettekben való áldozatkészséggel,
- megbocsátással,
- a konfliktusok szeretetben való kezelésével,

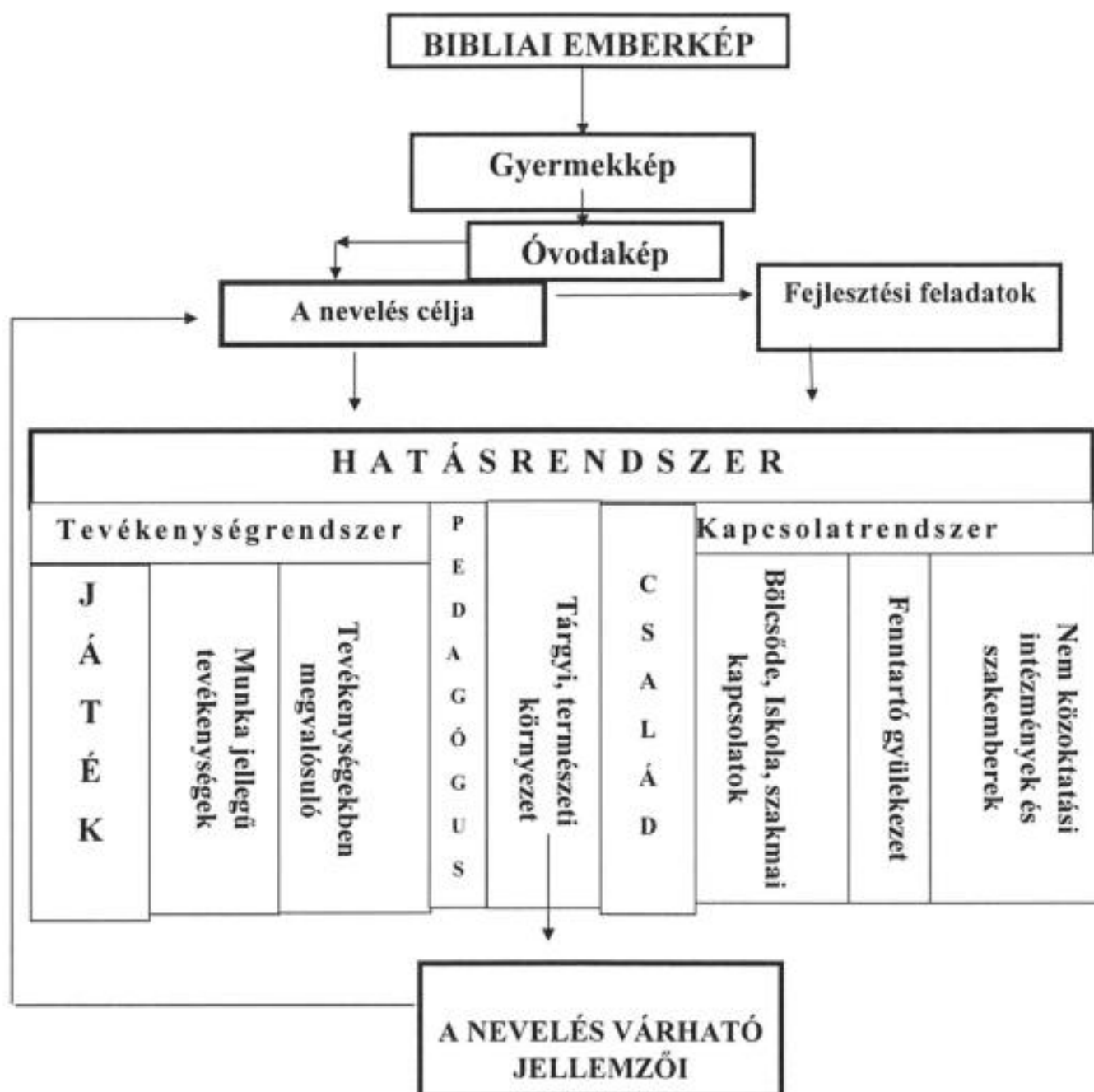
¹⁷ Biblia: 1.Kor. 13,6.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- megbízhatósággal,
- pásztori lelkülettel.

„Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszaterelem, a sérültet bekötözöm, a gyengét erősítem, a kővérré és az erőstre vigyázok, úgy legeltetem őket, ahogy kell.” Ezékiel 34,16.

IV.5. Óvodánk rendszerábrája

V. Az óvodai élet feladatai

Az óvoda a nevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az óvodai nevelésünk rövid távú célja, hogy a közösségi nevelés következő szakaszára, az iskolai életre előkészítse a gyermeket. Ez a gyermek személyiségének, testi fejlődésének olyan elősegítése, hogy az iskolába lépés idején minél zökkenő mentesebben tudja új élethelyzetét feldolgozni. Tehát érzelmileg stabil, az új társas kapcsolatokra nyitott, kommunikációjában megfelelően fejlett, tanulásra motivált legyen.

Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori-és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével, ide értve a különleges gondozást igénylő gyermekek ellátását is.

V.1. A fejlesztés alapelvei

- A gyermek elsősorban Istené, azután a családjáé (érzelmi tapintat, családcentrikus pedagógiai attitűd).
- Egyéni bánásmód: a gyermeket először, mint egyedi személyt, aztán, mint az őt körülvevő család tagját kell elfogadni, s ebből kiindulva kell bevonni az óvoda közösségébe.
- A fejlesztés alapja a gyermeki személyiség elfogadása, tisztelete, szeretete, megbecsülése és a biztonságérzet biztosítása.
- Fejlesztésünk a biblikus világszemléleten és a református keresztyén erkölcsön alapszik.
- A gyermek spontán szükségletei, eredendő aktivitása, kíváncsisága, valamint a tudatosan átgondolt, megtervezett, egyénre és közössége szabott pedagógiai munka.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségének fejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakozását. Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai módszereknek a gyermek személyéhez kell igazodniuk.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

E fejlesztési feladatokat az alábbi egymással szorosan, hálószerűen összefüggő, területekre rendszerezzük:

- Egészséges életmód alakítása
- Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés
- Anyanyelvi nevelés, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- Esztétikai nevelés
- Hitéleti nevelés.

V.2. Egészséges életmód alakítása

Tartalma

„Dicsőítsétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi!”¹⁹

„A Szentírás emberszemlélete az embert egységes egésznek tekinti. Ebből logikusan következik, hogy az Úr előtt nem kisebb a felelősségünk a testünkért, mint a lelkünkért”²⁰

A keresztyén gondolkodásban, értékrendben az élet alapvető érték. Éppen ezért az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. A testi fejlődés biztosítása, a fizikai állapot védelme, edzése óvodai nevelésünkben hangsúlyosan jelenik meg. Aláhúzza ezeknek a jelentőségét az óvodás gyermek életkori sajátossága: a nagy mozgásigény, az alapvető szokások, a testséma kialakulásának időszaka, stb. Ezt a szemléletet szeretnénk beépíteni a gyermekek értékrendjébe is: egymás és önmagunk testi épségének óvása, az életünk minősége iránti felelősségérzet felébresztése. A helyes életvitel, a gyermek testi-lelki harmóniájának megalapozása: testi komfortérzete nő, testi képességei fejlődnek, optimális fejlődése biztosított. Keresztyén szemléletünk alapján valljuk, hogy a harmonikus ember nem csupán a szervezet jó működését jelenti, hanem a kiegyensúlyozott lelkiállapotot is, amelyek egymással kölcsönösen és szorosan összefüggenek. Tehát a testi nevelés lelki háttérét a napi áhítatok jelentik óvodánkban.

E nevelési terület tartalmazza a gyermekek gondozását, a fejlődéshez szükséges egészséges környezet és eszközrendszer biztosítását, az egészségvédelmet, a testi nevelést, a mozgás-fejlesztést, edzést, az egészséges életmódhoz szükséges szemléletmód kialakítását. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítását. A megfelelő szakemberek

¹⁹ Bibliája: 1.Kor. 6,20.

²⁰ Forrás: Részlet Dr. Erdélyi Judit előadásából.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

bevonásával, a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

E szemléletmódot a családok felé is közvetítjük, segítve az egészséges életvitel kialakítását a családban is, hogy hozzájáruljunk ahhoz, hogy egészségesebb nemzedék nevelkedjen fel városunkban.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Az első alakváltozás befejeződik.
- A saját személye körüli alapvető tisztálkodási, öltözködési teendők önálló végzése. Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásrendszere megalapozódott.
- A finommotorika olyan fejlettsége, amely lehetővé teszi az iskolai tanulás megkezdését, felkészült az írástanulásra. (Helyes ceruza fogás)
- A mozgáskoordináció megfelelő fejlettsége.
- A domináns oldal kialakulása.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségleteit szándékosan irányítani képes.
- Megalapozódott étkezési kultúrája.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az anamnézis során a gyermekek egészségi állapotának felmérése, további figyelemmel kísérése.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése.
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A harmonikus mozgásfejlesztés érdekében a szabad mozgás lehetőségének biztosítása.
- A szervezett mozgásfejlesztés, a mindennapos testmozgás biztosítása.
- Olyan tevékenységek szervezése, amelyekben a különböző koordinációk fejlődnek, a finommotorika gyakorlása biztosított.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermek testi komfortérzetének biztosítása.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- A gondozás során a személyiség intimitásának védelme.
- A gondozás során beszélgessen a gyermekkel, alakítson ki bizalommal teli kapcsolatot, készítse a gyermekeket testi szükségleteiknek szóbeli kifejezésére. Ebbe a bizalmi körbe vonja be a dajkát is.
- A korcsoportnak megfelelő segítség nyújtása a gondozás során (elősegítve az önállósodást).
- Legyen tekintettel a gyermekek eltérő szükségleteire, fejlődési ütemére.
- A gondozási teendők értékközlítése (tiszt, esztétikus, rendezett megjelenés, környezetalakítás, kulturált étkezés).
- A testi komfortérzet, a mentális biztonságérzet kialakítása rugalmas, mégis stabil napirendi keretekkel.
- A szokásrend fejlesztésének megtervezése.
- A szokások gyakorlásához megfelelő időkeret biztosítása. Amikor csak lehet a szabad levegőn, szervezze meg a tevékenységeket.
- A pihenés nyugodt körülményeinek biztosítása (az aludni valóban nem tudó gyermekek csendes, másokat nem zavaró tevékenységre szoktatása, ennek a lehetőségnek a megfontolt kialakítása).
- A gyermekbalesetek megelőzése (megfelelő eszközök, folyamatos felügyelet, balesetmentes környezet, a gyermekek figyelmének felhívása a balesetveszélyekre).
- A korszerű táplálkozásra való törekvés különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése (pl.: a szülőkkel együttműködve sok zöldség- és gyümölcs).
- Az életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
- A környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- Ha szükséges a megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

V.3. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága: a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

Mindezt szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék:

- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

A gyermek szükségleteit szem előtt tartó szemlélet és az ezen alapuló légkör feltételezi, a gyermek szükségleteinek ismeretét. Különböző képességű és fejlettségű gyermekek jól érezhetik együtt magukat az elfogadottság biztonságában. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Így alakulhat ki, ezen keresztül építhetünk ki gyermeki bizalmat Mennyei Atyánk felé. Az érzelmi biztonság megteremtése, az így kiépített azonosulás alapozza meg azt, hogy a gyermek számára kitűzött cselekvési normákat úgy fogadtassuk el, hogy azok interiorizálódjanak. *„Az óvodapedagógus érzelmi biztonságot csak akkor tud nyújtani, ha valóban átérzi – és képes tartósan kimutatni is -, hogy megérti a gyermek helyzetét.”²¹*

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Derős, kiegyensúlyozott érzelmi beállítódás.
- A biztonság, védettség megélése. A Mennyei Atya szeretetét, az Ő állandóságát ismerjék meg, legyen ez biztonságérzetük bázisa.
- A negatív érzelmek helyes kezelésére, kulturált kimutatására való törekvés, Az érzelmi beleélés (empátia) képességének megjelenése (együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, önzetlenség megnyilvánulásai).
- Életkornak megfelelő mértékben megjelenik a frusztrációtűrési képessége.
- Az érzelmeket képesek fölismerni, kifejezni.(szimulációs játékok)
- Átélik, hogy összetartozni jó (az ügyessel és a kevésbé ügyessel is, az erőssel és a gyengébbel is, mert jó, ha valaki ki tud segíteni, és jó, ha valakinek én segíthetek, együtt jobban boldogulunk, mint egyedül).
- Kialakul érzelmi kapcsolatuk a gyülekezettel („a mi templomunk élménye”, kapcsolat a lelkipásztorral, gyülekezeti tagokkal, a gyülekezet közösségi élményt jelent, érzik odatartozásukat).

Az óvodapedagógus feladatai:

- A befogadás gondos megtervezése, türelmes, tapintatos véghezvitele (előzetes kapcsolat-felvétel a családdal, szülőkkel történő befogadás, óvodapedagógusok, pedagógiai munkát segítő szakember (dajka) jelenléte). *„A feladatunk nem az, hogy az elszakadás érzelmeitől megmentjük a gyermeket – amit nem is lehet-, hanem az átélés segítése! Tehát az, hogy a kommunikáció minden eszközével kifejezzük a gyermekkel való együttérzésünket, s így nyújtsunk olyan támaszt, amelyben bizni lehet!”²²*

A befogadás során nem csak a gyermek, de a szülő is át kell, hogy élje az óvodapedagógus empatikus magatartását: az együttérzést azzal, hogy a leválás a szülő, különösen az anya számára is nehéz érzelmi állapot. Ezzel alapozhatja meg a szülőkkel való együttműködést hosszú távra, amely a gyermek biztonságérzetének alappillére.

²¹ Forrás: Részlet Kövér Sándorné dr.: Az óvoda légköre c. előadásából

²² Forrás: Részlet Kövér Sándorné dr.: Az óvoda légköre c. előadásából

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Biztonságot nyújtó szokás és szabályrendszer kialakítása, működtetése.
- Következetesség, pozitív megerősítés, motiválás.
- Szeretetteljes viszonyulás minden egyes gyermekhez, elfogadó magatartás.
- A gyermekek élményvilágának, érdeklődésének, tapasztalatának megismerése.
- Pozitív érzelmeket keltő élményanyag biztosítása, fordítson gondot ezek feldolgozására (időintervallum biztosítása az élmények között): közösségi, esztétikai, lelki-érzelmi, természethez kapcsolódó, stb. élmények.
- A tevékenységrendszer érzelmi szempontból is átgondolt megszervezése (közös és egyéni sikerélményt nyújtó tevékenységek, stb.).
- Meleg érzelmeket keltő, otthonos környezet kialakítása (ahol van elég hely a közös tevékenységre, és biztosítva van a gyermekek számára megfelelő intim szféra).
- Legyen modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése a gyermeki magatartás alakulása szempontjából.
- Nyújtson segítséget a gyermekek és családtagjaik számára a gyülekezetbe való bekapcsolódáshoz.

Felkészülés az életre, közelebbről az iskolai beilleszkedésre. Az elsődleges családi nevelésre támaszkodva, ahhoz illeszkedve, azt kiegészítve az óvoda felvállalja a 2,5-7 éves korú gyermek közösségi nevelésének tudatos, intézményes keretek közötti szakszerű irányítását. Ez a munka tartalmazza a megfelelő attitűdök, értékek, normák, belső motiváció, egészséges szükségletrendszer kialakítását (pl. egymásra figyelés, alkalmazkodás, segítőkészség, empátia, kommunikációs rendszer, viselkedés, közösségi élethez alkalmazkodó kulturált önérvényesítés, stb.), valamint az erkölcsi értékek formálását (lelkiismeretesség, igazmondás, felelősségvállalás, jó és rossz megkülönböztetése, értékóvó magatartás, fegyelmezettség).

A gyermek közösségi nevelésében, az egyre tágabb környezetbe való beilleszkedésben és az eközben zajló individualizációjában (önmagára találásban) ugrásszerű változás az óvodába lépés, hiszen általában ilyenkor szakad ki először a családi környezetből. Az óvodai nevelés során a családdal együttműködve segítjük elő a gyermek önállósulásának az életben való eligazodásának, a minél teljesebb életre való felkészülésnek ezt a folyamatát. Ennek során támogatjuk abban, hogy megtanuljon eligazodni, beilleszkedni az őt körülvevő világban. Törekszünk arra, hogy biztosítsuk gyermek óvodai nevelésében az önazonosság megőrzését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. Segítjük az Istenkép kialakulását valamint a keresztyén értékrend elfogadását.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Tudatosítjuk a gyermekekben, hogy különböző lehetőségekkel, képességekkel élünk ezen a világon, de nem ezek alapján kell értékelnünk embertársainkat, sőt önmagunkat sem, hanem úgy, ahogyan Isten értékeli minden embert, értékünk egyforma. A Biblia mércéje szerint valamennyien tartozunk egymásnak segítséggel, támaszkodással. Különböző helyzetekben különböző szerepekbe kerülhetünk. Olykor adni kell tudnunk, máskor, pedig elfogadni.

A családoknak az utóbbi időben elég sok negatív hatással kell szembenéznie, s ennek során sajnos érzékelhetően romlik a családi nevelés funkciója. A gyermekekkel töltött idő mennyisége sokat csökkent, annak minősége is romlott (nem kellőképpen és hatékonyan használják ki az együtt töltött időt). Éppen ezért az óvoda a közösségi nevelő szerepe megnőtt. A kiemelt figyelmet igénylő ezen belül a különleges bánásmódban részesülő gyermek nevelése, speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az énkép alakulásában legyenek pozitív célok, értékek a gyermek előtt (jó akar lenni).
- Fel tudja ismerni pozitív adottságait és hiányosságait is, az utóbbival próbáljon frusztráció nélkül számolni.
- Megjelennek az önérvényesítés elfogadható formái, a kommunikációra való készség.
- Életkornak megfelelő helyzetfelismerő készség kialakulása.
- Képes közösségi normák beépítésére.
- Bizonyos szükségletei kielégítésének késleltetésére való képesség kezdeti szinten megjelenik.
- Együttműködési készség mutatkozik meg: ötleteinek átadása, másokénak elfogadása, alkalmazkodás.
- A kudarcűrő képesség megjelenik.
- Oldott, fesztelen, nyitott közeledés a már ismert környezethez.
- Mások iránti tisztelet, megbecsülés, ennek nyomán az Isten iránti tisztelet átélése nyilvánul meg magatartásában.
- Életkornak megfelelően fejlett, a rugalmas iskolakezdéshez szükséges akarat tulajdonságok: kitartás, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, feladattudat.
- Jó és rossz értékítéletre való képesség, az elemi bibliai normák alapján.
- A működő lelkiismeret megmutatkozik, megtanulja, hogy a lelkiismereti konfliktus gyógyírja a bocsánat (őszinteség, bocsánatkérés, együttérzés, megbocsátás gyakorlása).

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

segítőkézség, önzetlenség, figyelmesség, konfliktus-helyzetek nyílt tisztázására való készség megmutatkozása).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyitott, barátságos, empátikus viselkedésminta nyújtása (pozitív és negatív megnyilvánulásaiban egyaránt: pl. felháborodását is tudja megfelelően kinyilvánítani).
- A munkatársaihoz, a szülőkhöz való keresztyén viszonyulása is legyen mintaértékű.
- A tiszteletadásban is nyújtson mintát, legyen tiszteletre méltó.
- Közös élményekre épülő közös tevékenységek szervezése. (óvoda – család –gyülekezet)
- Az inkluzív gyakorlat megvalósítása.
(Az óvodapedagógus segítségének felajánlása a családoknak.)
- A befogadásnál fordítson különös gondot a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, ill. sajátos nevelési igényű gyermekekre.
- A gyermekek óvodába kerülésekor jelezze, hogy ki a hátrányos helyzetű gyermek a gyermekvédelmi felelősnek.
- A csoport nevelési tervében fordítson gondot a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, illetve a sajátos nevelési igényű gyermekek csoportba való integrálásának, közösségben való fejlesztésének tervezésére.
- Ha szükséges, tárja fel a gyermekek interakciós problémáit: kezelje konfliktusaikat, keresse meg azok okait, tapintatosan törekedjék az okok megszüntetésére.
- Éljen együtt a gyermekközösséggel, indirekt módon irányítsa annak életét, szocializációs légkörét.
- A gyermekeket ismerje meg alaposan, ezt rögzítse a gyermekek egyéni fejlesztési naplójában.
- Állítson fel egyértelmű szabályrendszert, azt működtesse következetesen és rugalmasan.

V.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Tartalma

Mindenek előtt tisztelegnünk kell a Teremtő csodálatos alkotása előtt, hogy mi, emberek beszélhetünk. Keresztyén szerzők úgy írnak erről a képességről, mint az istenképűség különleges vonásáról.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Programunk elején megfogalmaztuk, hogy szemléletünk komplex, átfogó, az az alapállásunk, hogy pedagógiai tevékenységünk mindig az egész személyiségre hat, akkor is, ha éppen egy adott részterülettel foglalkozunk. Ez jól tetten érhető a beszédnevelés terén. Összefüggés fedezhető fel a mozgás összerendezettsége és a beszédképesség között, a beszédképesség alakulása nagyon sokrétűen hat ki az egész személyiség fejlesztésére.

A beszédképesség több részképességből tevődik össze (beszédeszlelés, a megértés, hangképzés, stb.), a fejlesztésnél ezekre tudatosan oda kell figyelni. Mi is a beszéd?

- A beszéd és a nyelv egymás kontaktusában értelmezhető, a beszédképesség mindkettőt feltételezi.
- A beszédképességnek fiziológiai és biológiai összetevői is vannak (erre komolyan kell gondolnunk abban az esetben, ha éppen ezeken a területeken sérült gyermeket nevelünk integráltan).
- A beszédnek közösségi nevelő jellege van – a közösségi lénné válás legfontosabb eszköze. A beszéd kommunikációs eszköz.
- A beszéd és a kultúra elválaszthatatlan. (Maga a nevelés is nyelvi közegben, a nyelv révén megy végbe, noha nem szorítkozik csupán verbális eszközökre.)

A nyelvi-, kommunikációs képességek fejlődése szempontjából döntő tényező a család nyelvi kultúrája. A családi modell ismeretében, abból kiindulva lehet a gyermeket fejleszteni. A gyermekek óvodába lépéskor különböző fejlettségű beszédképességgel rendelkeznek, melynek több oka lehet:

- A családi modell milyensége.
- A gyermek adottságai és fejlődésének üteme.
- A gyermek személyisége (nyitott v. zárkózott)

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermek fesztelen, szívesen beszél, érthetően kommunikál.
- Képes mások beszédének megértésére, a megértett beszédnek megfelelő cselekvésre.
- Beszéde megfelelően magába foglalja a nyelvtani megfeleltetéseket. Különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot.
- Szókincse gazdag, minden szófajt használ, rendelkezik az aktív szókincsének megfelelő gyűjtőfogalmakkal.
- Képekről kérdések alapján és önállóan is képes összefüggések fölfedezését kifejezve beszélni.
- Artikulációja megfelelő, beszéde tartalmazza a mondanivalójának megfelelő metakommunikatív jelzéseket.
- Képes megérteni mások metakommunikatív jelzéseit.
- Beszédfegyelme kialakult: képes figyelmesen végighallgatni másokat.
- Verbális memóriája fejlődik: képes a szöveg visszaadásra részletekbe menően.
- Tisztán ejti a hangokat.
- Képes a fonémák elkülönítésére (ehhez kapcsolható majd az írott beszéd megtanítása (írás-olvasás)).

Az óvodapedagógus feladatai:

- egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség –) fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.”
- Gazdag beszéd kultúra, amelyet folyamatosan ápol, fejleszt. Mivel az óvodáskorú gyermek mintakövetéssel tanul, megnyilvánulásai modell értékűek legyenek!
- A gyermek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzetek teremtése.
- Éljen a Biblia nyelvi kincsével, modelljeivel, választékos szókincsével a gyermekek között.
- A tárgyi környezet kialakításánál is figyeljen a beszéd szituációk lehetőségeinek biztosítására: beszélgetésre motiváló képek elhelyezése (különösen hatásos, ha a gyermekek

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

családi fotóit – a befogadásnál jelentős vigaszforrás is -, a csoport közös élményeiről készült képeket helyezünk el időnként; mesesarok (mesélő kuckó) kialakítása, ahol meghitt beszélgetésekre is van lehetőség, vagy könyvek nézegetése közben; bábok, paraván, jelmezek biztosítása.

- Oldott beszédlegkör folyamatos fenntartása, az anyanyelvi nevelés szem előtt tartása (az egész napot hassa át). Minden tevékenységnél tudatosan gondoljon az anyanyelvi fejlesztés lehetőségeire (pl. a használt szavakat értik-e a gyermekek, ne kelljen 1-2 szómagyarázatnál többet beiktatni a tevékenységbe).
- Legyen kezdeményező és egyben tapintatosan türelmes a kapcsolatteremtésben, a hibákat tapintatosan kezelje. /többnyire csak beszédében megismételve/
- Magas szintű kérdéskultúrával rendelkezzen, támaszkodjon a gyermek természetes közlésigényére.
- Legyen érdeklődő a gyermekek megnyilvánulásai iránt, nevelje arra a gyermekeket, hogy egymás felé legyenek ők is érdeklődők. Adjon elég időt, személyes odafigyelést mindenki számára. (Ebben sokat jelent, hogy nyomon követjük, hogy ki hiányzik, miért hiányzik, rajzolunk, levelet írunk a hosszan hiányzónak. Így alakul a gyermekek érdeklődése a másik iránt, a visszavárt gyermeket meg fogják hallgatni, ha elmondja, mi történt vele. Az ilyen figyelmességre jó alkalom a reggeli áhítat ideje.)
- Az óvodapedagógus szervezzen beszédfejlesztő tevékenységeket, amelyeknek során játékosan fejlesztheti a beszéd részképességeit (artikulációs gyakorlatok, nyelvi játékok, mondatfüző játékok, percepciót fejlesztő játékok, stb.; a programhoz kapcsolunk majd ilyen gyűjteményt).
- Vegye észre a részképesség zavarokat, gyanú esetén kérje szakember segítségét.
- Ismerje fel a beszédhibákat, a hiányzó vagy rosszul képzett hangokat, a hangszín és a beszédritmus rendellenességeit, a gyermekek szakirányú fejlesztésére keressen lehetőséget.
- Itt soroljuk fel, bár általában nem elsősorban az óvónőkön múlik, hogy a túlsúlyolt csoportokban komoly sérülést szenved a beszédlegkör.
- Amikor egy csoport túlsúlyolt, az óvodapedagógusnak a pszichés képességeit meghaladó gyermeklétszámra kell megosztani figyelmét, idejét, önmagát, a zajszint, pedig zavaróan megnövekszik, akkor a beszédlegkör, a beszédpercepció körülményei romlanak. Általában az ilyesmi éppen ott következik be, ahol a családi hátterek is sérültek. Óvodánk igyekszik ellenállni a túlsúlyoltág gazdasági kényszerének, hiszen felvállaltuk az integrált nevelést

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

is, amely felettébb igényli a személyes törődést (mind a befogadó csoport gyermekei, mind, pedig a sajátos nevelési igényű gyermek felé).

V.4.1. A nyelvi kommunikációs képességek retardációja

Alapvetően fontos az óodapedagógus mintaszerű beszédprodukciója, mégis szükséges a 2,5 - 7 éves gyermekek egy részének célzott fejlesztése. Az integrált nevelés felvállalása kapcsán bizonyára találkozni fogunk ezekkel a problémákkal. Külön törődést igényel az a gyermek, aki:

- megkésett beszédfejlődésű,
- nem, vagy alig beszél, elhúzódik a többiektől, kérdésekre alig válaszol,
- függetlenül beszédének mennyiségétől, gyakoriságától hibásan beszél,
- szegényes a szókinése,
- sokszor visszakérdez, ismételtet, rendszeresen „nem figyel oda”, vagy jellegzetesen, „tessék”, kérdéssel reagál (beszédpercepciója elmaradott),
- figyelme könnyen elterelhető, a feladatokat nem hajtja végre, beilleszkedési, magatartási problémái vannak,
- túlnyomórészt nem köti le a mesehallgatás,
- a mesét csak akkor szereti hallgatni, ha a mesekönyv képeit látja, ha bábozást, dramatizálást lát.

Különösen azokkal a gyermekekkel kell differenciáltan foglalkozni, akikre a felsoroltak közül több is jellemző. A nyelvi nevelés módszerei közül azokat alkalmazzuk, amelyek életre hívják a gyermek empátiáját. Olyan motivációs alapot kell teremtenünk, melynek következtében a gyermek önkéntlenül is beszédre fakad, nem tud ellenállni a késztetésnek.

A módszerek beszédaktivitást váltanak ki, és fokozottan figyelembe veszik a gyermek egyéni sajátosságait. Ez a fejlesztés 4 éves kortól csoportosan, illetve egyénileg is alkalmazható. Alkalmazásánál mindig tekintettel kell lennünk a gyermek reakciójára, esetleges fáradékonyságára, érdeklődésére.

A fejlesztés módszerei:

- **Szemtől szembe beszélgetés:** Látszólag spontán beszélgetünk a gyermekkel úgy, hogy szemben legyünk egymással, s a gyermeknek módja legyen az arcunkat figyelni. Ügyeljünk a szép tiszta, jól artikulált kiejtésre.
- **Mesefeldolgozás bábbal, dramatizálással:** A mesefeldolgozás során növekszik a gyermek beszédaktivitása. Lehetőség nyílik a mese aktív megélésére, átlényegítésére, melynek során

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

a gyermek elmondja, megismétli, kitalálja, eljátssza a hősöket, befejezheti a cselekményt. Érzelmi motiváltsága, az önfeledtség váltja ki a beszédaktivitást.

- **Képelemzések többféle szempont szerint:** A képolvasásnál állításokat gyűjtenek a gyermekek, amely folyamatos beszédre ösztönöz. Képek segítségével ismernek fel és neveznek meg kommunikációs helyzeteket. Ez segíti a gondolkodás és a beszédprodukciónak összefonódását, fejlődését.
- **Szituációs játékok:** Különböző társadalmi, interperszonális szerepekben nyilvánulnak meg benne a gyermekek. Minden szerep más fogalomrendszert, s elsősorban más jellegű kapcsolatot igényel, más-más kommunikációt diktál, kiváltja a metakommunikációt.
- **Bábjáték:** Azért hatékony, mert a bábozás során a gyermek megszabadul gátlásaitól, szorongásaitól, mivel elbújhat a báb, a paraván mögé. Mivel artikulációját a többiek nem látják, rákényszerül az érthetőbb beszédprodukciónak.
- **Nyelvi játékok:** A játék szabályai mindig nyelvi, kommunikációs feladatokhoz kötődnek, fejleszti a gyermekek beszédtechnikáját, artikulációját.
- **Artikulációs játékok:** a beszédben résztvevő szervek játékos mozgatásával a kifejezőbb artikulálást segítjük elő.

E módszerek segítségével fejleszthető a gyermek beszédértése, beszédképessége, artikulációja. Ezúton megelőzhetővé válik, hogy később szakemberhez kelljen fordulni, ill. alátámaszthatjuk a szakemberek munkáját (természetesen egyeztetve). Szűrő 3 éves kortól, a törvényi előírások szerint. A beszédhibás gyermekeket legkésőbb 5 éves korban logopédushoz irányítjuk. Törekszünk a szülők szemléletének formálására a beszédhibás gyermekekkel való helyes bánásmód kialakításában.

Tartalma

- Az óvodáskorú gyermek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, a meglévő tapasztalati bázisára alapozva, ismereteinek, tapasztalatainak rendszerezése, bővítése, értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, kreativitás) tudatos fejlesztése.
- Az óvodai életben ennek a fejlesztésnek a fő színtere a mással nem helyettesíthető szabad játék, és a tevékenységekben megvalósuló tanulás.
- Az értelmi nevelés tehát egy olyan fejlesztőprogram felépítését jelenti, amely minden gyermekben (akár kiemelkedő, akár átlagos, vagy gyengébb, fejletlenebb képességekkel bír) kialakítja azokat a képességeket, motivációkat, amelyek alapján örömet jelent számára a tanulás, az önfejlesztés. Az óvodai tanulás elsődleges célja, az óvodás

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

gyermek kompetenciáinak fejlesztése. A tanulástámogató környezet megteremtése során építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

- Programunk specialitásából, a református szellemiségből fakadóan az ismeretek bővítésébe beleértjük a bibliai, keresztyén hitünkhöz kapcsolódó (életkornak megfelelően kialakított) ismeretanyagot is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. /Neve, lakáscíme stb./
- Örömet jelent számára az ismeretszerzés.
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél.
- Észlelése egyre pontosabb, valósághűbb.
- Képes rövid idejű (5-10 perc) figyelemösszpontosításra.
- Valósághoz közeli képzeleti működés.
- Megjelennek a problémamegoldó és kreatív gondolkodás vonásai.
- Az emlékezet életkornak megfelelő fejlettsége.
- Rendelkezik konkrét elemi fogalmakkal, alakuló fogalmi gondolkodással.
- Elemi összefüggések fölismerésére való képesség.
- Különböző helyzetekben, elemi szinten való eligazodás.
- Megjelenik a gondolkodás önállósága, a megfontolt döntés elemi képessége.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Játékos helyzetek, tanulási alkalmak teremtése.
- Élményszerzési lehetőségek megszervezése, amelyekben a gyermek érzékszervei útján szerezhethet tapasztalatokat (ezek során a percepció fejlesztése, a mozgásérzeti szféra mobilizálása).
- Komplex módszerek alkalmazása.
- Idő és lehetőség biztosítása az együttműködésre, a próbálkozásra, tévedésre, újrakezdésre.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés lehetőségének biztosítása, mely épít a gyermeki érdeklődésre, kérdéseire, válaszáira.
- Olyan attitűdök, motivációk kialakítása, amelyek képessé teszik a gyermeket váratlan vagy komplex helyzetek megoldására, és amelyek kapcsán egyre több örömet talál a kihívások legyőzésében, az önfejlesztő tanulásban.
- Differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés, az egyéni képességek, hajlamok, rátermettségek, adottságok tudatos számbavétele, együttes felfedezése a gyermekekkel.
- Kommunikációs lehetőségek gazdag repertoárjának kialakítása.
- Figyelemkoncentrációs tevékenységek biztosítása.
- Döntési helyzetek biztosítása életkornak megfelelően.
- A játéksituációkban jelentkező és egyéb spontán helyzeteket is használja fel az értelmi képességek kibontakoztatására (természetesen a játék szabadságának megsértése nélkül).
- Mindezt hassa át a keresztyén szellemiség, melyben szem előtt tartjuk, hogy Isten nagyon fontos szerepet szánt az ember értelmének, önálló gondolkodásának: „*Gondoljátok meg jól a ti útaitokat!*”²³ Ezért megengedhetetlen minden olyan módszer alkalmazása, amely kikapcsolja, megkerüli a tudatos gondolkodást (mediatív módszerek)!

V.5. Esztétikai nevelés

Tartalma

A gyermek életkorának megfelelő kulturális értékek megismertetése, esztétikai élmények biztosítása, az esztétikai igény szint fejlesztése, esztétikai örömök megélésére nevelés. Tanulják meg élvezni a gyermekek a valódi értékeket. Ezeket Isten éppen arra adta, hogy örüljünk, személyiségünk harmóniája erősödjön, az élet terhei alól felszabaduljunk. Milyen értékeket? A szép zenét, a magyar kulturális (zenei, mozgásos, verbális) anyanyelvünket, református kultúránkat, a szépség bármilyen formában való megjelenését (természetben, emberi alkotásokban, érzelmekben, szavakban, hangokban, hangulatokban stb.), saját embervoltunkban, képességeinkben rejlő értékeinket, stb. A szép fogalmának kialakításakor is a Biblia az értékrendünk alapja. Isten esztétikai értékrendjének visszatükröződését látjuk a teremtettségben.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek örömmel fogadják a kulturális értékeket.

²³ Biblia: Agg. 1,5.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Megismerkednek a népi kultúra (természetesen nem a babonás hagyományokra, hiedelmekre gondolunk), a helyi kulturális hagyományok elemeivel.
- Megismerkednek református kultúránk alapelemeivel: zeneiség, puritán esztétikai kultúra, a református templom jellegzetességei, stb.
- Megismerkednek a környezetformálás, alkotás örömeivel
- Igényükké válik a környezet rendje, a szépség, a természet közelsége, megfigyelése, óvása.
- Saját megjelenésükre nézve is kialakul megfelelő igény szintjük.
- Tudnak gyönyörködni a nyelvi szépségekben, szívesen fordulnak az anyanyelvi kultúra értékei felé (mese, vers, nyelvi játékok, stb.).
- A mozgásban megjelenő, kifejeződő szépség örömeit is felfedezik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Maga is tudjon feloldódni esztétikai örömeiben, fordítson gondot kulturális életére, műveltségét fejlessze folyamatosan.
- Saját kulturális értékrendjének is legyen meghatározója a Szentírás.
- Ismerje a református kulturális értékeket (pl. énekeskönyvünk).
- Megjelenése, mozgása, beszéde, magatartása magasan kulturált, igényes, szolid legyen.
- Az óvodai környezet, ismeretanyag igényes kialakítása.
- Természeti és tárgyi környezetének gondos őrzője, alakítója.
- Gyűjtsön, biztosítson ötletgazdag eszközöket, anyagokat az alkotási folyamathoz.
- A gyermekeknek nyújtson szabadságot alkotókedvük, fantáziájuk kibontakoztatásához.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek megismerhessék a helyi kulturális hagyományokat, értékeket (akár élményszerző séták, helyszíni foglalkozások alkalmával).

V.6. Keresztény nevelés

Tartalma

Református óvodánk specifikuma a keresztény nevelés. Óvodánk attól református, hogy református szellemiségű nevelés folyik benne, tehát a keresztény nevelés nem egy részterület, hanem átfogja, megalapozza, meghatározza egész hatásrendszerünket.

A gyermek személyiségének minden szférájára hat: emocionális, mentális, szociális, szomatikus terület, ismeretanyag, motivációs bázis, stb. A szeretetteljes keresztyén légkör, gondolkodásmód hatja át az óvodai élet minden mozzanatát, területét, teljes idejét. Keresztyén

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

erkölcsi értékeket közvetítünk a gyermekek felé: feltétel nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, lelkiismeretesség.

Célunk: hogy a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segítsük a keresztyén hit belső békességének, stabilitásának, érzelmi többletének kifejezésre juttatásával. Az óvodai élet bázisa a Biblia alapvető üzenetének megismertetése. Isten szeretetének legdrágább megnyilvánulása a megváltás: Jézus értünk eljött, a mennyből odaadta magát. Isten vágyik a velünk való közösségre, a Vele való közösségünk a legdrágább kincsünk, védelmünk, életelemünk.

Az ember bűnösségét a legkiemelkedőbb bibliai szereplők esetében sem rejti véka alá a Szentírás, de nekünk nem az a dolgunk, hogy ezeket kihangsúlyozzuk, hanem, hogy ezeken keresztül is alázatosan felragyogtassuk Isten nekünk is felkínált kegyelmét.

Az Ige fő üzenete, amit adott alkalommal el akarunk juttatni a gyermekekhez (belső célnak is szoktuk nevezni), az, ami köré csoportosítunk mindent. Ezt nem mondjuk ki verbálisan, de a végére ennek kell kidomborodnia, a gyermekek gondolkodásában megjelennie. A belső cél tehát mindig legyen összhangban a teljes Szentírással, legyen világos, egyértelmű (tervezésnél célszerű egy mondatban megfogalmazni). Óvodáskorban evangéliumot hirdetünk: Jézus mit tett értünk, és ezért Ő mit kíván tőlünk.

A keresztyén nevelés szerves része az integrált nevelésnek, ill. az integrált nevelés a hitéletnek, hiszen Isten elfogadó szeretete minket is arra indít, hogy készek legyünk a befogadásra. A hittel teli közegből következik a problémák nyílt kezelése, egymás hordozása. A sajátos nevelési igényű gyermekeknek különösen nagy szüksége van Isten közelségére. A befogadás során pedig bizonyosan megtapasztaljuk, hogy Isten mindenkiben helyezett el a közösség számára értéket, így kölcsönösen gazdagodunk. A hitéleti neveléshez természetesen tevékenységek is kapcsolódnak, amelyeket részletesen kifejtünk a program tevékenységrendszerében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek örömmel hallgatnak bibliai történeteket, néhányat maguk is tudnak reprodukálni.
- Megismerkednek kötött imádságokkal, megismerik a szabad imádság lehetőségét, szokásrendjükben megjelenik az imádság (pihenéshez, étkezéshez kapcsolódóan).
- Isten létezésében hisznek.
- Gyermeki bizalom épül bennük Mennyei Atyánk iránt.
- A megismert hitbeli, erkölcsi vonatkozásokat próbálják életükben megvalósítani.
- Szívesen forgatják a Gyermek Bibliát, felismerik, látták már a teljes Szentírást.
- Ismernek református énekeket, egyéb lelki énekeket.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Szívesen jönnek el a templomba, otthonosan mozognak a gyülekezeti környezetben.

Az óvodapedagógus feladatai:

„Magad kell, hogy lángolj a hitben, ha másokat akarsz meggyújtani”²⁴

- Kapcsolódjék keresztyén gyülekezetéhez, hitét gyakorolja!
- Ismerje a Bibliát, református hitvallásainkat (Heidelbergi Káté, II. Helvét Hitvallás)
- Legyen biblikus istenképe. Alakítson ki a gyermekekben Istenről olyan képet, amely szerint Isten szeret, gondoskodik, megőriz, mindig jelen van, mindig ad (legnagyobb ajándéka Jézus Krisztus), úgy fogad el amint vagyunk, Aki elfogadásával együtt mégsem hagy úgy, amint vagyunk (megszabadít a bűn törvényszerűségéből, a félelemből).
- Pedagógusi hivatásában Isten előtti felelősséggel, Istennek szolgálva dolgozzon!
- Ápolja Istennel és más hívőkkel való kapcsolatát, munkatársaival is törekedjék keresztyén testvéri kapcsolatra!
- Értékrendjének legyen alapja a Szentírás.
- Használja ki a hit közvetítésének lehetőségeit, ennek során támaszkodjon a spontán gyermeki érdeklődésre.
- Keresztény tevékenységeket szervez, amelyekre gondosan felkészül.
- Naponként tart rövid áhítatokat a gyermekeknek (egy bibliai mondat vagy gondolat, ének, imádság, beszélgetés).
- Imádkozik csoportjáért, a gyermekek családjáért.
- Munkáját hassa át a szeretet, az Isten iránti bizalom, az ebből fakadó pedagógiai optimizmus! *„Ne szóval szeressünk, hanem cselekedettel és valóságosan!”²⁵ „Tudván azt, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.”²⁶*
- Az jellemzőikért elsősorban Istennek hálás, Neki adja a dicsőséget. *„Az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, Aki a növekedést adja”²⁷*
- Munkájának legyen motivációja Isten Igéjének biztatása: *„Aki az ilyen kisgyermekek közül egyet is befogad az én nevemben, az engem fogad be.”²⁸*

²⁴ Augustinus

²⁵ Biblia: 1. Jn. 3,18.

²⁶ Biblia: 1.Kor. 15,58.

²⁷ Biblia: 1.Kor. 3,7.

²⁸ Jézus mondja: Mk. 9,36-37.

VI. Az óvodai élet tevékenységi formái

VI.1. Játék

A játék az óvodáskorú gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb, alapvető tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek minden nap visszatérően, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul kell kielégülnie. Ebben a korban ez a tevékenység mindent áthat, a gyermek formálódásának az alapja. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. A játék elsősorban arra való, hogy a gyermek számára örömforrás legyen. Kiválthatja helyzet, eszköz, szerep, élmény. Legfőbb indítéka a tevékenységvágy és a kíváncsiság. Másodsorban pedig arra, hogy segítse az őt érő hatások feldolgozásában. Kiemelkedő mentálhigiénés szereppel bír az óvoda számára. A gyermekek tapasztalataikat, élményeiket játsszák el, gyakran átalakított formában, eközben negatív élményeiket, szorongásaikat is „kijátsszák” magukból, érzelmileg feldolgozzák.

A játék során az új dolgok beépülnek a gyermek életébe, személyiségébe. A játék társas kapcsolataiban tanult, hallott erkölcsi ítéletek, viselkedésminták aktualizálódnak a különböző spontán élethelyzetekben. A játéknak személyiségfejlesztő hatása van, mivel a gyermekeknek kreatív együttműködésre, kompromisszumok kötésére van szükségük a zavartalan játék-tevékenységhez. A gyermek a játékban éli meg a döntés szabadságát. Ennek a szabadságnak az együttélés szabályai, a társakkal való együttműködés viselkedési szokásai adják meg az ésszerű korlátait. Így alapvető jelentőségű a szocializáció folyamatában.

A gyermek egyéni megfigyelésére a **szabad játéktevékenység** kínálja a legmegfelelőbb alkalmat. Képet kaphatunk ismereteiről, élményeiről, mozgásigényéről, beszédképességéről, érzelmi állapotáról, szociális és értelmi fejlettségének egészéről. A játék a gyermeki személyiség tükré, azonban játékanak megértéséhez, jogos következtetések levonásához ismernünk kell a család pillanatnyi helyzetét, körülményeit, a gyermek érzelmi állapotát és annak hátterét is.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt: a szülő, az óvodapedagógus. A felnőtt folyamatosan utánozható mintákat nyújt a játéktevékenységre, a már kialakult szabad játékfolyamatba bevonható társ marad, elakadás esetén segít, kezdeményez. A mintaválasztást a gyermek érzelmei határozzák meg, így nagy felelőssége van tehát az óvodapedagógusnak, mivel a gyermek érzelmileg kötődik hozzá. Jelenléte segíti a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az óvoda felnőtt dolgozóinak keresztyén viselkedésmintája beépülnek a játékba, így a gyermekek gyakorolják a keresztyén erkölcs megnyilvánulásait: szeretet, megértés, alkalmazkodás, önzetlenség (udvariassági formák), stb.

A tevékenység tartalma:

- gyakorlójáték
- szimbolikus szerepjáték
- dramatikus játékok (kapcsolatteremtő, bizalomjáték, utánzó játékok, feszültségoldó játékok)
- konstruáló, építő játék, barkácsolás
- mozgásos játékok
- társas játékok, fejlesztő szabályjátékok (anyanyelvi, szociális, mozgásos, stb.)

Az óvodapedagógus feladatai:

- **Nyugodt légkör biztosítása:** Egyértelmű, biztonságérzetet adó és a nyugodt játékot minden gyermek számára lehetővé tevő szokás-szabályrendszer kialakítása. Ez ne legyen túlszabályozott, de segítse a határok bemérését, az eligazodást, az érzelmi biztonságot, a konfliktusok kialakulásának elkerülését, a konfliktusok kezelhetőségét. Adjon eligazítást a leggyakoribb konfliktushelyzetek megoldására. Pl.: A játékeszközön való megosztáskor a játékot joga van mindenkinek befejezni, nem kell rögtön átadni, de a befejezéskor ne feledkezzenek meg arról, hogy ki vár rá. Közös tevékenységbe a már együtt játszóknak dönthetik el, hogy bevesznek-e még valakit. Nem lehet valakit közös játékra kényszeríteni, ha nincs kedve hozzá, de elutasítani udvariasan kell.
- **Idő biztosítása:** Az elmélyült játék kialakulásához, frusztrációmentes befejezéséhez időre van szükség. Mivel a játék a legfontosabb tevékenység az óvodában, erre kell a legtöbb megszakítás nélküli időt biztosítani. A délutáni játék ugyanolyan fontos, mint a délelőtti, ezért a délutáni időszak zavartalanságát is biztosítani kell.
- **Hely biztosítása:** Az óvodai játék színtere az udvar és a csoportszoba. A játék változatos lehetőségeit a megfelelő tér kialakításával kell biztosítani. Legyen a csoportszobában hely a mozgásra, alkotásra, konstruálásra, félrevonulásra, kuckók kialakítására. Mindezeket úgy kell létrehozni, hogy biztosítsuk azt, hogy a különböző játéktevékenységek lehetőleg ne zavarják egymást. Legyenek meg az állandó játékhelyek, de legyünk rugalmasak, vegyük figyelembe a napi játékigényt. A csoportszobát időnként átrendezhetjük a csoport sajátos játékszokásaihoz igazodva. Tartsuk szem előtt az állandóság és a rugalmasság egyensúlyát. Az udvaron három csoport számára biztosítunk helyet, a Szivárványív játszóudvart a két

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

nagycsoport veszi birtokba a mindennapokban. Az elkülönülés azonban rugalmasan oldható, ha a különböző csoportba járó gyermekek szívesen vannak együtt (hiszen óvodánk belül is nyitott szemléletű). A játéktér kialakításánál figyelembe kell venni az integrált nevelés kapcsán köztünk lévő gyermekek speciális igényeit.

- **Játékeszközök biztosítása:** Az egyes életkorokhoz, a csoport fejlettségéhez igazodó és a fejlődést biztosító, változatos eszközöket kell biztosítanunk játékhöz. Fontos, hogy a játék esztétikus, fantáziát megmozgató legyen. A gyermekek számára bármely tárgy, anyag, a felnőttek által használt eszköz lehet a játék tárgya éppúgy, mint a játék céljára készült játékszer.

Biztosítunk fantáziájukat, ötleteiket aktivizáló alapanyagokat (takarók, párnák, érdekes vagy éppen nagyon is hétköznapi tárgyak, barkácsolóeszközök, stb.) Az új játékeszközök, megismerését segíti az óvodapedagógus együttjátszása a gyermekekkel.

A játékszerek kiválasztásánál a következő szempontokat vesszük figyelembe: balesetmentesség, a tisztántarthatóság, és fenntarthatóság.

Élmények nyújtása: A játék bázisát az élmények, tapasztalatok adják. Az óvodapedagógus átgondoltan biztosít új élményeket, tapasztalatokat, beépíti a gyermekek családi és egyéb élményeit is.

- **A felnőtt szerepe a játékban:** Az óvodáskorú gyermeknek még szüksége van a felnőttekre, ezért semmiben, így a játékban sem szabad magára hagyni, pusztán szemlélődni fölötte. Ez nem jelenti azt, hogy folyton bele kell avatkozni a játékba, de azt igen, hogy játszunk a gyermekekkel! Az óvodapedagógus tapintatosan ismerje fel azt, hogy kinek kell segíteni, hogy játékba lendüljön, kit kell hagyni, hogy egyedül lehessen, mikor szeretne egészen a háttérbe húzódni és mikor bekapcsolódni. Vannak játékok, amiket maguktól is fölfedeznek a gyermekek, és olyanok is, amelyeket együttjátszással kell bevezetni. A játék során fontos feladat a konfliktusok feloldásában való segítség, ha azt a gyermekek még nem képesek maguk megoldani. Közvetlen beavatkozás a társakat rendszeresen zavaró gyermekek esetében szükséges. A gyermekeket a játékból való kivonással büntetni nem célszerű, mert ez nem oldja fel belső feszültségüket, így a problémát sem. Alapelv a játék szabadságának, a gyermek személyiségének tiszteletben tartása. A csoportokban integrált sajátos nevelési igényű gyermekek bevonása a játékba személyes törődést, tapintatos odafigyelést igényel.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermekijáték kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Fejlesztés a játékban:

A játék minden területen fejlesztő hatású, spontán tanulási forma. Ebben a tevékenységben fejlődik, fejleszthető, pl. a mozgás, a testséma, a kommunikáció (verbális és non-verbális), a képzelet- és a társas kapcsolatok, fontos lehetőség a perifériára kerülés megelőzésében, vagy a csoportba való beilleszkedésben, stb.

VI.2. Munka jellegű tevékenységek

A munka az istenképűség része! („*Fogta az Úristen az embert és elhelyezte az Éden kertjében, hogy művelje és őrizze azt.*” 1. Móz. 2,15.)

A munka ebben az életkorban szervesen összefonódik a játékkal, indítékai is hasonlóak: érdeklődés, kíváncsiság, a tevékenység lehetősége, az eszközök motiváló szerepe.

A munka jellegű tevékenységek során az alábbi elveket tartjuk szem előtt:

- Amit a gyermek meg tud tenni önállóan, ne tedd meg helyette
- Vállalj némi kockázatot, hogy gyakorolhasson! (Többet ér a gyakorlás, mint egy pohár, vagy a tökéletesség!)
- Érezze a bizalmadat, s ő is elhiszi: „Képes vagyok rá”!

Életkoruk és egyéni képességeiknek megfelelő feladatokat adva segítjük, hogy a gyermekek a magukért és másokért végzett tevékenységben örömet találjanak. Keresztyén szellemiségű óvodánkban a munkatevékenységek végzésével célunk a szolgáló élet megalapozása. „*Szolgáljatok az Úrnak!*”²⁹

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és

²⁹ Biblia: Zsolt. 100,2.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és

- a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel. A munka célra irányuló tevékenység, a gyermektől belső figyelmet, kötelességvállalást és annak teljesítését igényli. A tapasztalatszerzésnek, az együttműködési készségnek, céltudatosságnak, önállóságnak és az önfegyelemnek az alakítója. Az újrakezdés, a hibajavító próbálkozás, pedig edzi az akaratot, eredményre törekvést. A munka jellegű tevékenységek területén alkalom nyílik a szülőkkel való együttműködésre munkahelyük, kertjük, üzletük megismertetésével, az óvodai javító munkák gyermekek között való végzésével, nagyszülők, szülők régi kézműves mesterségeik bemutatásával.

A tevékenység tartalma:

- **Önkiszolgálás:** öltözködés, tisztálkodás, étkezés (étkezésnél jussunk el az önálló ételszedéshez, a folyadék kancsóból való kitöltéséhez)
- A környezet rendjének megőrzése, helyreállítása (a már nem használt játékok helyrerakása, játszás után a csoportszoba rendjének helyreállítása, a rendrakás ellenőrzése, a csoportszoba esetenkénti átrendezése, egy-egy játéktér alaposabb rendbe rakása „nagytakarítás”)
- **Naposi munka:** akkor célszerű fokozatosan bevezetni, ha a gyermekek az önkiszolgálás során már megtanulták a terítés munkafogásait. Önként, örömmel végzett tevékenység legyen.
- **Közösségért végzett munka:** segít az óvodapedagógusnak, felnőtteknek, társainak. Eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése, kisebbek, rászorulóak segítése, csoportszoba átrendezése, ünnepek előkészítése.
- **Növény, állat gondozása:** elősarok gondozása, a kert gondozása, az óvoda udvarának tisztántartásában való részvétel (pl. ősszel az avar összegyűjtése), madáretető feltöltése stb.
- Figyelembe vesszük az egyéni sajátosságokat, a gyermekek terhelhetőségét. Fokozatosan vezetjük be a különböző munkafajtákat. Sokféle módon biztosítunk lehetőséget az önálló munkavégzésre. Lehetővé tesszük, és biztosítjuk a munka állandóságát és folyamatosságát. Erősítjük a munka iránti pozitív érzelmeket. Megtapasztaltatjuk a gyermekekkel azokat az eltérő vonásokat, amelyek megkülönböztetik a munkát a játéktól. A munkát mindig ösztönző módon értékeljük.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az önkiszolgáló tevékenységet önállóan végzik.
- Környezetük rendjére, saját felszerelésükre figyelnek.
- Alkalomszerű feladatokat szívesen vállalnak, azok elvégzésében önállóak.
- Segitenek társaiknak.
- Naposságot szívesen vállalnak, az ezzel járó feladatokat önállóan és igényesen végzik.
- A környezetükben lévő növényeket ápolják, óvják, az állatok iránti gondoskodó felelősséget átérzik, gondozásukat életkoruknak megfelelően végzik.
- Szeretnek közösen dolgozni, észreveszik az általuk is elvégezhető teendőket.

VI.3. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodáskor a legtagabb értelemben vett tanulás intenzív szakasza. A tevékenységekben megvalósuló tanulással óvodai nevelésünk során a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatjuk. Ezt a felelősséget a tanulási folyamat tudatos átgondolásával, megszervezésével, irányításával vállaljuk magunkra. – tudva azt, hogy Isten előtt tartozunk elszámolni arról, hogy mit tárunk a gyermek elé, milyen lehetőségeket adunk számára.

Az óvodáskorú gyermek nyitott mindenre, nyitott Istenre is! – ez a gyermeki érdeklődés az a kapcsolódási pont, amelyen keresztül hitünk tartalmait is közvetíthetjük. Óvodánkban, a tanulás tartalmában is érvényesül a keresztyén szellemiség: a megismerés Istentől kapott lehetőség, ajándék, feladat a teremtettségbe helyezett ember számára. Nyitott, tanulási motiváltsággal rendelkező gyermekeket kívánunk nevelni, az a feladatunk, hogy megalapozzuk azt, hogy felnőtt korára élete szerves része lehessen a folyamatos megismerés, a saját döntési, ítéletalkotási képesség, igénye legyen a gondolkodás.

A tanulási tevékenység közvetlen célja, az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. A gyermekek képességeit, készségeit úgy fejlesztjük, hogy az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintről eljuttassuk a konkrét fogalmi gondolkodás elemi szintjére.

Feladatunk az attitűdök erősítése, képességek fejlesztése, melynek során a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire építünk. Mindezt a gyermekek természetes kíváncsiságára, cselekvő aktivitására, felfedező kedvére a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztaláson alapuló tanulási folyamatban kívánjuk elérni. Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg a tanulás.

Az óvodapedagógushoz fűződő érzelmi kötődés ebben az életkorban befolyásolja a tanulás mélységét és a későbbi intellektuális kompetencia szintjét.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játéka integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati probléma- és feladatmegoldás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele, a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét, elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

felnőttekkel és gyermektársaival.

- A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését, feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A tanulási folyamat során minél több lehetőséget biztosítson a próbálkozásra, tapasztalatszerzésre, gyakorlásra.
- A tapasztalatszerzést minél komplexebb módon szervezze meg.
- Minél több érzékszervet működtessen a tapasztalatszerzés során.
- Az ismeretanyag megválasztásánál tartsa szem előtt a „keveset jól” elvét, a helyi tapasztalatszerzési lehetőségeket, a gyermekek meglévő tapasztalatait.
- A gyermekek megismerési vágyára, kíváncsiságára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítsa a megismerés, a gondolkodás folyamatát.
- Vegye figyelembe a gyermekek önállósági vágyát, játékosságát, gondolkodásuk életkori sajátosságait (pl. cselekvésben való gondolkodás). Egyéni fejlettségüket szem előtt tartva differenciáltan fejlessze a gyermekek gondolkodását, vegye figyelembe a sajátos nevelési igényű gyermekek szükségleteit.
- Törekedjen olyan légkör kialakítására, amelyben a gyermekek minél természetesebben, szorongások nélkül és érdeklődéssel végzik tevékenységüket, mindig biztosítsa a javítás lehetőségét! A gyermek mindig érezze, hogy bátran kérdezhet, kérdései nem maradnak válaszolatlanul.
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.
- A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, illetve sajátos nevelési igényű

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

gyermekek tanulási folyamatát kísérje nagyobb figyelemmel, szükség esetén kérje szakember segítségét. Minden gyermek fejlődését kövesse nyomon az egyéni fejlődési naplóban, de az ilyen gyermekről részletesebben készítsen főljegyzéseket.

VI.3.1. Egészségnevelés és környezeti nevelési elvek

Egészségnevelés

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) meghatározása szerint az egészség egybefoglalja a testi, a mentális-lelki és a szociális jólétet. Az egészségnevelés folyamatában lényeges, hogy a tanulók megismerjék a helyi környezeti kockázatok egészségükre gyakorolt hatását, megelőzzék a megbetegedést okozó helyzeteket.

Az egészségnevelés fogalma:

Az egészségnevelés olyan változatos, kommunikációs formákat használó, tudatosan létrehozott tanulási lehetőségek összessége, amely az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkészségeket bővíti az egyén és a köz egészségének előmozdítása érdekében. (WHO)

Az egészségnevelés céljai:

- Elősegíteni a gyermek felelősségvállalását.
- Biztatni a gyermeket az egészséges életmódra.
- Lehetőségeket adni, hogy a gyermek bizonyíthassa fizikai, lelki, szociális erejét.
- Elősegíteni az önismeretet és az önbecsülést.
- Fejleszteni a döntési képességet.
- Kialakítani a nemi szerepeket.
- Fejleszteni a szellemi, etikai, erkölcsi értékeiket.
- Kialakítani a társadalom iránti felelősséget.

Rövidtávú célok:

Az egészségnevelés az óvodai élet valamennyi területén megjelenik (játék, munka, tanulás).

A pedagógusok, felnőttek, szülők életvitelükkel példát nyújtsanak!

Környezeti, személyi higiénia kiválóságára kell törekednünk.

Az óvodai gyermekbalesetek elkerülése minden felnőtt és gyermek feladata.

Az óvodán belül bántalmazás elkerülése minden dolgozó kötelessége.

Az óvodai egészségnevelésünk **hosszú távú célja** a gyermekek egészségnevelésének jellemzőis a gyermekek egészséges, testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése. Személyi és tárgyi

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

környezetünkkel elő tudjuk segíteni azoknak a pozitív magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, melyek az egészség megőrzését biztosítják vagy az egészségi állapotot javítják. Az óvodába járó gyermekek egészségmagatartásának formálása. Ezzel intézményesen előkészítjük azt, hogy majdan felnőttként aktív szerepet vállaljanak életminőségük alakításában, megőrzésében.

Feladatunk a hosszú távú céljainkra vonatkozó értékrendszer és szokásrendszer értelmi, érzelmi, erkölcsi megalapozása. Ezen belül az önismeret, társas érzelmi készségek, a tolerancia és segítő életmód fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- Legyen mintaadó személyiség.
- Mentálhigiénés felkészültséggel rendelkezzen.
- Gyermekeorientáltan koncentráljon az elvégzendő feladatokra.

Az egészségnevelésen belül óvodánkban a következő területeket kiemelten kezeljük:

- Baleset megelőzés, biztonságos környezet kialakítása,
- Egészséges táplálkozás,
- Rendszeres orvosi szűrővizsgálatok, gyermekbetegségek, védőoltások, fogápolás,
- Rendszeres mozgás, sportolás - igény szerint
- Egészségnevelési előadások, tájékoztatók szülőknek,
- Egészségvédelmi programok (egészségnapok szervezése a családok bevonásával, játékos sportdélutánok, kirándulások, túrák szervezése stb.)

VI.3.2. Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékbaágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

A mozgás természetesen és egyértelműen ötvözi a játék és a mozgás hatásrendszerét, komplex módon fejleszti a gyermek személyiségét. A mozgásos játékok elősegítik a harmonikus testi, lelki fejlődés, az egészség megőrzését, a biológiai egyensúly fenntartását. Ezért sok időt kell fordítanunk a mozgásra, minél inkább a szabad levegőn. A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. Megfelelő terheléssel, az aktivitási szintek változtatásával a testi képességek fejlődését segítjük. A mozgáson keresztül az értelmi struktúrák (vizuális memória, térészlelés, téri tájékozódás, keresztcsatornák, testséma, fejlődése, mennyiségi, formai, környezetismereti tapasztalatok szerzése), és a szociális képességek (együttműködés, énkép, önuralom, tolerancia, segítség adása, kérése, akarat) fejlődnek. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítjuk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására. A mindennapos irányított testmozgás részét képezik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgást a tornateremben, a csoportszobában vagy a játszóudvaron, ovifoci pályán szervezzük meg.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A tevékenység tartalma:

- A szabadidő, levegőzés során biztosított mozgáslehetőségek (a csoportszobában is biztosítunk mozgásos játékokhoz helyet, eszközt – mászóház).
- Szervezett testnevelési játékok.
- Rendgyakorlatok.
- Gimnasztika.
- Járás, futás.
- Támasz- és függőgyakorlatok.
- Egyensúlygyakorlatok.
- Ugrások.
- Dobások, labdagyakorlatok.
- A tartáshibák, lábstatikai rendellenességek megelőzését szolgáló preventív és korrekciós lehetőségek, mint pl. a játékos láb- és tartásjavító torna.

A tevékenység tartalmának korcsoportonkénti bontása:

- **3-4 évesek:** Természetes mozgások, nagymozgások (járás, futás, csúszás, kúszás térden, tenyéren mászás). Eközben ismerkednek testrészeikkel és azok funkcióival.
- **4-5 évesek:** Nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése: különböző irányokban végzett mozgások során; az egyensúlyérzék és a szem-kéz, szem-láb koordinációjának fejlesztése. Hangsúlyossá válik a domináns oldal (jobb-bal oldal, kéz, láb), kialakulása (a gyermekek domináns oldalának kialakulása élettani meghatározottságú, ezért ezt csak megfigyelnünk és figyelembe vennünk kell, beleavatkozni nem szabad!)
- **5-6-7 évesek:** az észlelés, az alaklátás, a formaállandóság fejlesztése. Ez kiegészül a finommotorika fejlesztésével, melyet természetes módon, torna eszközök különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal – labdák, botok, szalagok, kendők, karikák, babzsákok fokozott használata, kézfej, ujjak, lábfej, lábujjak gyakorlatai érünk el.

A tevékenység szervezeti keretei:

- spontán, aktív szabad játékokban megjelenő mozgásos tevékenység,
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- szervezett mozgásos tevékenység.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek örülnek a mozgásnak, szívesen élnek a mozgáslehetőségekkel.
- Testi fejlődésük kiegyensúlyozott, erőnlétük, teljesítő képességük növekszik, s ez lehetővé teszi a sikeres iskolai munkát.
- Mozgásuk harmonikussá, összerendezetté válik, képesek azt szándékosan irányítani.
- Cselekvőképességük gyors, a mozgásban kitartóak.
- Fejlődik testsémájuk, térbeli tájékozódásuk.
- Finommotorikájuk, szem-kéz koordinációjuk fejlődése eléri az írás elsajátításához szükséges szintet.
- Testi szükségleteit szándékosan irányítani tudja.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek testi szükségleteinek kielégítése, a szabad mozgás lehetőségének biztosítása
- Fejlesztő eszközök biztosítása.
- Baleset-megelőzés.
- A bátortalanok biztatása, egyéni bánásmód, a sajátos nevelési igényű gyermekek testi képességeinek figyelembevételével.
- A gyakorlás lehetőségének biztosítása, testnevelés foglalkozáson a várakozás kiküszöbölése.
- A jó levegőjű, tiszta környezet biztosítása (megfelelő szellőztetés).
- A mozgáshoz, testsémához, domináns oldalhoz kapcsolódó szokászat fejlesztése.

Anyanvelvi nevelés megvalósulása:

- Beszédszervek egészséges működésének segítése.
- Helyes légzéstechnika.
- Játékos gyakorlatokkal mozgás és a hangadás összekötése (hangutánzás).
- Testséma, téri tájékozódás, nagy és finommozgások fejlesztése.
- Pontos érthető utasítás feldolgozása, mozdulatokkal történő végrehajtása.
- Szókincsbővítés. Téri relációs viszonyszavak gyakorlása (névutók).

VI.3.3. A külső világ tevékeny megismerése, környezettudatos magatartás kialakítása, és fenntarthatóságra nevelés

A környezet a Teremtő Isten műve, amelyért felelősek vagyunk, amelyet az ember maga is formál. A teremtettségben fölismerhetjük az Alkotó keze nyomát, rácsodálkozhatunk

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

csodálatos személyiségére. („Ami megismerhető Istenből, nyilvánvaló előttünk, ... ami ugyanis nem látható Belőle, ... az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható.”³⁰)

A gyermek természetében rejlik a nyitottság, amely fogékonná teszi őt a világ szépségei iránt, aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a teremtett világhoz, a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek megismerésének alapja, ahogy már erről beszéltünk is, az érzékelés, a tapasztalás, a tevékenység.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete

Erre építünk a környezettel való kapcsolatának építésében, a környező világ megismertetésében, amely a közvetlen, a valós környezetben történik. **A környezettel való ismerkedés is az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat**, amely a környezettel való kapcsolattartáson, a hétköznapi élet apró történésein keresztül valósul meg. Ez a folyamat a befogadás idején kezdődik, amikor a gyermek ismerkedik óvodai környezetével, aminek kapcsán elfogadja, megszereti azt, otthonossá válik számára.

Feladatunk, hogy tapasztalataik során csodálkozzanak rá a teremtett világ szépségeire, összefüggéseire, arra, hogy amit Isten teremtett, az jó. Ebből kiindulva szeretnénk felébreszteni a felelősséget a természeti környezet iránt. A gyermeket ismertessük meg az őt közvetlenül körülvevő társadalmi környezettel, a családi és tárgyi kultúra értékeivel, az itt élő emberek helyi hagyományaival, népszokásaival. Alakítsuk ki a biztonságos tájékozódáshoz szükséges képességeket, készségeket. Teremtsük meg a természetszeretet alapjait, a környezet megbecsülését, rendben tartását, védelmét.

A tevékenység tartalma:

³⁰ Biblia: Róma 1,19-20.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Az óvoda épületével, közvetlen környezetével (gyülekezetünk épületei, parókia udvara, templom, templom udvara) való megismerkedés, hogy otthonos biztonsággal mozogjanak benne a gyermekek.
- Séták, kirándulások (elsősorban az óvoda környékén, de néha távolabbra is)
- Élősarok gondozása, megfigyelése.
- Kerti munkák, madarokról való gondoskodás.
- Élmények, megfigyelések a természetben
- Környezettudatos magatartás és életvitel alakítása: szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, törekvés a takarékos vízhasználatra stb.
- Ösztönözzük és támogatjuk a gyermekek élményszerű tapasztalatszerzését, (kirándulások, látogatások múzeumokba, állatkertekbe, természetséták arborétumokba, közeli parkokba), amelyek elősegítik a környezetre és természetre figyelő magatartásforma megalapozását.
- A környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életforma kialakításában nagy szerepet játszik az óvodapedagógus példamutató szerepe.
- **Matematikai ismeretek szerzése a tevékenységekben.**
 - A számfogalom megalapozására mérési, összehasonlítási tevékenységek halmazokkal.
 - Építéssel, síkbeli formákkal, alkotásokkal geometriai tapasztalatok szerzése.
 - Tükörrel való tevékenység.
 - Különböző tulajdonságok - összehasonlítása, összemérése (hosszúság, magasság, mélység).
 - Halmazok létrehozása, összehasonlítása, bontása.
 - Relációk felfedezését, ítélőképesség alakulását segítő tevékenységek.
- Hagyományok, szokások, ünnepek ápolása.
- A természetről szóló irodalmi alkotások megismerése.
- A környezetet (természeti és társadalmi) bemutató könyvek forgatása, képek nézegetése.
- A gyülekezeti életbe való bekapcsolódás.
- Az udvari élet, a játék során spontán kialakuló élmények átélése.
- Részvétel a közlekedésben.
- Spontán, vagy szervezett beszélgetések társadalmi jellegű élményekről (pl.: család).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Közvetlen környezetüket ismerik, biztonsággal tájékozódnak benne.
- Be tudnak mutatkozni, személyes adataikat ismerik (lakcím, saját nevük- az udvarias bemutatkozás módja -, szüleik pontos neve, saját életkoruk, szüleik foglalkozása, testvéreik neve).
- El tudnak igazodni a családi kapcsolatokban.
- Ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, a róluk való gondoskodást.
- Ismerik a házi és vadállat fogalmát, ismernek házi és vadállatokat, madarakat, rovarokat.
- Megnevezik saját testrészeit, érzékszerveiket.
- Különbségek tudnak tenni az évszakok között, tudják a napok, hónapok, napszakok sorrendjét, a napszakokhoz kapcsolódó tevékenységeket.
- Megnevezik a közlekedési eszközöket, ismerik az elemi közlekedési szabályokat.
- Ismerik lakóhelyük nevezetességeit, művészeti alkotásait.
- Ismerik a gyülekezeti élet szokásait, hagyományait.
- Tudják, hogy a világ szépségeit, valamint saját életüket is, a Teremtő Istennek köszönhetik.
- Ismerik a legfontosabb ünnepeket.
- Kialakul igényük a környezetük megóvására.
- **A környezetben lévő matematikai összefüggéseket fölismerik, matematikai fogalmaik alapszinten kialakulnak.**
 - 10-es számkörben kialakul szám – és mennyiségfogalmuk.
 - Képesek alapvető matematikai műveletekre: összehasonlítás, sorba rendezés, szétválogatás, pótlás, megadott és önálló szempontok szerint is.
 - Képesek geometriai tulajdonságok megfigyelésére.
 - A térbeli tájékozódásban a jobbra-balra irányok és állások megkülönböztetése.
 - Értik és követik az irányokat, helyeket, kifejező névutókat (pl.: alá, fölé, mellé, közé, stb.).
 - Képesek rész és egész viszonyának megfigyelésére.
 - Biztonsággal végeznek mennyiségi és minőségi összehasonlításokat.
 - Igaz és hamis állításokat meg tudnak különböztetni.
 - Az általánosítás olyan szintjére jutnak, amelyben kifejeződik az őket körülvevő világban gyakori gyűjtőfogalmak ismerete.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.
- Támogassa a gyermeket, abban, hogy fedezze fel környezetét, és olyan tapasztalatok birtokába jusson, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.
- Segítse megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, személyes példaadással alapozza, erősítse ezek szeretetét, védelmét.
- Tervezze meg tudatosan a tanulási folyamatot, készüljön fel átgondoltan, de legyen szabad, rugalmas a megvalósításban.
- Minél több alkalmat teremtsen a természettel való találkozásra, tapasztalatszerzésre.
- Szervezzon tapasztalatszerző kirándulásokat a városi környezetben is.
- A megismerési folyamat megszervezése tevékenységközpontú legyen, minél több érzékszervet működtessen.
- Biztosítsa a tevékeny megismerés feltételeit (alkalom, idő, hely, eszköz).
- Alakítson ki szép környezetet a gyermekek számára, ebbe a formáló munkába vonja be a gyermekeket is. (környezet esztétika)
- Biztosítsa az óvodai környezet biztonságosságát.
- Az étkezés keresztyén kultúrájának biztosítása: imádság, asztali ének éneklése, kulturált beszélgetésetkezés közben, udvarias magatartás; az ételek nevét mindig mondja el, ne adjon teret az étellel kapcsolatos hálátlanságnak

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Tudatosítsa, hogy Isten ajándéka a környezetünk (a természeti és a társadalmi is, pl. a róluk gondoskodó felnőttek, a gyülekezet, az óvodai gyermekközösség, a város, stb.). Neki felelősséggel tartozunk környezetünk iránt.

A külső világ tevékeny megismerése, környezettudatos magatartás kialakításának megvalósulása:

- Ismeretek bővítése, mélyítése, gondolkodás fejlesztése.
- Kommunikációs készség alakítása beszédviselkedési,- magatartási szokások, szabályok gyakorlásával.
- Tevékenységekkel kísért verbális feldolgozás (cselekvések, névmások, téri irányok, arányok, élőlények, tárgyak, természeti és társadalmi jelenségek megnevezése.).
- Beszédkedv fokozása, beszédgátlás oldása, nyelvi igényesség kialakítása.
- Beszédfegyelem alakítása.

VI.3.4. Az óvodánk „sajátos” művészeti nevelése

A művészeti tevékenységeket általában a tanulási tevékenységek között szokták felsorolni. Mi mégis külön csoportba szedtük ezeket a tevékenységeket, mert a tanulásnak, a kommunikációnak is különleges formáját képezik.

Amikor alkotás közben a Krisztusba vetett hitünk egyesül emberi erőfeszítéseinkkel, ez a cselekedet a kommunikációnak egy gazdagabb, összetettebb formáját valósítja meg. ...A művészetek nyelve hitből született nyelv. „*Költészete arra bátorít, hogy legyünk részese annak a kreatív folyamatnak, mely a sötétben felragyogtatja Isten országát.*”³¹

Az igazi szépség Istenhez kapcsolhat bennünket, teremtetési rendünk, hogy szükségünk van a szépség csodálatára és létrehozására. Az ember kreativitása az istenképesség része. Ezért fektettünk programunk elméleti részében is külön hangsúlyt az esztétikai nevelésre, a kultúra átadására.

„Jégvirágok, mindig mások
És mindegyik szép,
Lángok táncos lobogását őrzi meg a jég.
Őriz-e egy nevet a sok kép?
Miért vágyunk arra, ami szép?”³²

³¹ Makoto Fujimura: Előszó Michael Card Homokfirkák c. könyvéhez (Harmat, 2006. Bp.)

³² Jim Croegaert dalszövege im.: Michael Card Homokfirkák 23.o. (Harmat, 2006. Bp.)

Igen, őriz a szépség egy nevet, Isten nevét. A kreativitásunk működtetése, a kultúra, a művészeti tevékenységek terén különösen fontos, hogy milyen hittel kapcsolódik össze a cselekedetünk. Isten, a Vele való kapcsolatban gyönyörködésre hív, olyan gyönyörködésre, amely megnyugtat, felszabadít. „Gyönyörködjél az Úrban, s megadja néked szíved kéréseit.”³³

Egy másik zsoltárban pedig emberi oldalról fejeződik ki az Isten utáni vágy esztétikai élményként: „Egy dolgot kérek az Úrtól, azért esedezem, hogy az Úr házában lakhassam egész életemben, láthassam, milyen jóságos az Úr, és gyönyörködhessen templomában.” (Új fordítás) „nézhessem az Úr szépségét.” (Károli fordítás)³⁴ A szép, az esztétikus, már az óvodás gyermekekre is nagy hatást gyakorol. A gyermekek óvodába lépéskor nagyon eltérő tapasztalatokkal, élményekkel rendelkeznek. A világ szépségeinek felfedezéséhez nagyon sok közös tapasztalatra, élményre van szükségük a gyermekeknek személyre szabottan és a közös élménybázis kialakítására nézve is.

A művészeti tevékenységek tartalma:

- verselés, mesélés
- ének, zene, népi játék, tánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ezeket a tevékenységeket nem lehet mereven elválasztani egymástól, mivel áthatják egymást, felerősítik egymás érzelmi hatását.

VI.3.5. Verselés, mesélés

A vers, a mese a gyermek érzelmi-értelmi, anyanyelvi és erkölcsi nevelés fejlesztésének **legfőbb eszköze**. Az elvont erkölcsi fogalmakat, az emberi érzések viszonyait konkrét belső képi formában éli meg a gyermek. Azonosul a szereplővel, s ebben rejlik a mese érzelemnevelő, jellemformáló hatása. A mese és a vers emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Mindig többről szól, mint amit szavakkal kimond. A jó mese olyan kapcsolatokat, helyzeteket mutat meg a gyermek számára, amelyek megértésére más eszközökkel ebben az életkorban még nincs mód.

A gyermekek kettős tudattal élik meg meseélményeiket, a képzeletbeli beleélés segíti és megalapozza a műalkotás befogadását. A mese oldja a szorongást, belső képteremtésre tanít.

Az érzelmileg is közel álló mesék, versek, mondókák szavai hamar beépülnek, a reprodukálás, eljátszás során aktívak maradnak a gyermek szókincsében. A versek ritmusa, dallama az

³³ Biblia: Zsolt.

³⁴ Biblia: Zsolt. 27,4.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

anyanyelvi érzéket, a nyelvi szépségek iránti fogékonyságot, az igényes nyelvhasználatot fejleszti. A népi mondókák és népmesék az anyanyelv sajátos ritmusát, dallamát, hangzókörvilágát közvetítik. A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. Az előszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mese tárgyi világot is megelevenítő, átléltető szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

A ritka, régies tájnyelvi szavakat, szókapcsolatokat magyarázzuk meg, mert csak ezeknek a megértése teszi átélhetővé a gyermek számára a művek jellegzetes hangulatát. Semmiképpen ne hagyjuk ki ezeket a régies nyelvi élményeket a gyermekek életéből, de mindig figyeljünk arra, hogy egyszerre ne túl sok kifejezés szoruljon magyarázatra.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A népi, ill. az egyéb irodalmi művek válogatásánál gondolnunk kell arra, hogy olyanokat válasszunk, amelyeknek tartalma nem ütközik hitéleti nevelésünk céljaival, sőt erősíti azokat. Drága kincsnek tartjuk a magyar népi kultúra hagyatékát, törekszünk annak ápolására.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságot él át. A mindennapos mesélés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a személyes kontaktusnak. Ahhoz, hogy a gyermekek irodalmi élményhez jussanak, közvetítőre van szükség. Kezdetben a gyermek befogadó és mi – óvodapedagógusok- vagyunk az előadók, ezért nagyon sok igényes és változatos mintát kell nyújtánunk. A közösen átélt irodalmi jellegű örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötnek össze bennünket a gyermekekkel. Mivel a tömegkommunikáció egyre ritkábban közvetít pozitív tartalmakat, (már a gyermekműsorok, mesék is tele vannak agresszióval), a szülőket is biztatjuk a személyes mesélésre. Arról is szeretnénk meggyőzni őket, hogy nemcsak az óvodában, hanem a szülő-gyermek kapcsolatban is fontosak a mesélés során kialakuló meghitt pillanatok.

Verset, mondókát azért tanítsunk, hogy a gyermek örömeit, élményeit gazdagítsuk, és a felszabadult verselést, mesedramatizálást másnak is megmutassuk, mások ünneplését is gazdagítsuk vele.

A kicsiknél az irodalmi tevékenységet a mozgással kísért mondókákkal kezdjük, jó szolgálatot tesznek ezek már a befogadás idején is. Az irodalmi kezdeményezések között kiemelt szerepet kap a mesefeldolgozás. A felnőttek közös bábozásának, dramatizálásának az élménynyújtáson túl célja a nyelvi minták (mondatszerkesztés, párbeszéd) közvetítése. Természetesen a gyermekek számára is alkalmat kell adni a bábozásra, dramatizálásra. Itt is szerepet kap a művészeti komplexitás, hiszen a közösen barkácsolt eszközök, díszletek mélyítik, személyessé teszik az élményt.

A tevékenység tartalma:

- Életkornak, a komplexitás elvének, hitünk erkölcsi szempontjainak, a gyermekek érdeklődésének megfelelő mesék, versek, mondókák, elbeszélések, folytatásos történetek megismerése a magyar irodalom, a világirodalom és a népi művészet köréből.
- A gyermekek dramatikus játéka, bábozás.
- A csoport életkori sajátosságainak és az esztétikai igényességnek megfelelő könyvek napi használata.
- A mesesarok kialakítása, szabad használata.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az érthető, kifejező, beszédképesség alapjai kialakulnak.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Szeretik a mesélést, maguk is segítenek az ehhez szükséges feltételek kialakításában. Igénylik a hallott irodalmi művek újra hallgatását.
- A magyar népmesei szófordulatok passzív szókincsükbe beépülnek.
- Jól kommunikálnak, a metakommunikatív jelzéseket használják, értik.
- Beszédfegyelmeük kialakul, beszédkedvük erősödik.
- Verbális emlékezetük fejlődik: megjegyzi a mese legfontosabb elemeit, az ismert meserészletet szóban kiegészítik, képesek önálló mesemondásra (persze nem feltétlenül szó szerint).
- Önállóan mondanak több versszakos verseket, megjelenik a versek hangsúlyozása.
- Gondolkodásuk, képzeletük, szándékos figyelmük fejlődik.
- Képesek egy megkezdett mese saját fantáziájuk alapján történő folytatására.
- Ismernek az ünnepekhez kötődő alkalmi verseket.
- Óvják a könyveket, szívesen nézegetik azokat, a képek alapján képesek mesék, történetek felidézésére.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.
- A felhasznált irodalmi anyag igényes összeválogatása életkornak megfelelően.
- A megfelelő hely, idő, nyugalom megteremtése a tevékenységhez.
- Könyvek biztosítása a gyermekek számára.
- Mesélősarok kialakítása.
- A dramatizáláshoz, bábozáshoz eszközök biztosítása.
- Saját beszédkultúrájának igényessége, fejlesztése.
- Hatásos, érdeklődést keltő, igényes előadásmód.

A verselés, mesélés által megvalósuló fejlesztések:

- Beszédszervek folyamatos edzése.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Helyes kiejtés, beszédritmus alakítása.
- Beszédszlelés, beszédmegértés, beszédképesség fejlesztése.
- Kifejezőképesség, beszédkedv növelése.
- Beszédviselkedés alakulása (beszédfegyelem, figyelem).
- Metakommunikációs készségek fejlődése.
- Mozgással kísért szövegmondás gyakorlása.
- Vokális mimika alakulása (hangszín, hangerő, tempó, szünet).

VI.3.6. Ének, zene, népi játék, tánc

A zene az érzelmeken keresztül hat, olyan tartalmak közvetítésére lépes, amelyeket más eszközökkel nem tudnánk nyújtani. *„A zene lelki táplálék, és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele, vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be.”* (Kodály Zoltán)

Csodálatos élmény a gyermekek arcára kiülő élményt látni egy szép népdal, énekes játék vagy zsoltár eléneklése közben. Jó érezni a gyermek belső megnyugvását, mikor elalvás előtt csendes, szép énekeket hallgatnak. Ez azonban már zenei nevelés jellemzői! Kodály Zoltán, Forrai Katalin nyomdokain szeretnénk járni. Átérezzük annak a felelősségét, hogy az óvodáskor a zenei anyanyelv, a zenei ízlés megalapozásának a korszaka.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. A népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A tevékenység tartalma:

- Népi mondókázás.
- Életkornak megfelelő hangterjedelmű dalok, népi dalos játékok éneklése, játszása.
- Zenehallgatás (elsősorban élő zene: az óvodapedagógusok éneke, hangszeres játéka).
- Énekes játékokhoz kötődő mozgás. Fokozatosan ismerik meg a gyermekek az egyszerű játékos mozdulatokkal eljátszható dalos játékokat, majd a csigavonalban, hullámvonalban járást, szerepcserés, párválasztós, sorgyarapítós játékokat.
- A gyermek néptáncok alapelemeinek megismertetése.
- Egyszerű hangszerek használata.
- Felnőttek néptáncával élménynyújtás (néptáncosok meghívása, óvodai táncházak szervezése).
- Rögtönzött hangszerek készítése.
- Egyszerű dallamok improvizálása.
- A ritmust, lüktetést érzékeltető, gyakorló tevékenységek.
- A református zenei anyanyelv énekeinek éneklése, hallgatása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Képesse válnak az igényes zenei élmények befogadására, ízlésük az igényesség felé mutat.
- Kialakul belső motivációjuk az éneklésre, zenélésre.
- Kedves dalaikból repertoárjuk van (min. 10-15 dal).
- A zenehallgatás szükségletüké válik.
- Képességeikhez mértén tisztán, megfelelő hangmagasságban, tempótartással énekelnek.
- Ismernek hangszereket, felismerik azokat hangjukról.
- Ritmusérzékük kialakul, az egyenletes lüktetés automatizálttá válik, amelyet tapssal, járással, ritmushangszerekkel ki tudnak fejezni, megkülönböztetik a dal ritmusától.
- Ismernek egyszerű ritmusokat, képesek azokat visszaadni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, képesek azokat használni.
- Zenére történő mozgásuk összerendezett, esztétikus (egyöntetűen járnak körbe, vagy különböző térformákba, szép testtartással).
- Fölismerik a magas és mély éneklés, zenélés közötti különbséget, a dallam magasságbeli mozgását, képesek térben kézmozgással mutatni.
- Zenei emlékezetük, belső hallásuk működik (képesek dallammotívumok visszaéneklésére, ismert dalok dúdolásról való fölismerésére, dallambújtatásra, dalok ritmusának belső hallás alapján való eltapsolására).
- Felismerik, reprodukálják a hangerő változásait.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az óvodapedagógus feladatai:

- **Ritmusérzék fejlesztése:** egyenletes lüktetés, dalok, mondókák ritmusa, tempóérzék, ütemérzék, mozgáskultúra, a ritmus mozgásos kifejezése.
- **Hallásfejlesztés:** hangmagasság, hangszín érzékelése, környezet, és egymás hangjának felismerése kifejezése, tonális érzék fejlesztése
- **Éneklési készség fejlesztése:** hangterjedelem bővítése, hangképzés, tiszta éneklés.
- **Komplex zenei képességek fejlesztése:** formaérzék, zenei emlékező képesség, kreativitás, belső hallás.
- **Ízlésfejlesztés, esztétikai fogékonyság formálása.**
- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és képességszintnek megfelelő összeállítása. Jelenjen meg a kortárs művészet is.
- Használjuk ki a spontán helyzetekben az éneklés, mondókázás megnyugtató ölbeli játékok erejét (már a befogadás idején is), gazdagítsuk a spontán játékot körjátékokkal, éljünk a spontán helyzetekkel - nem szorítkozhatunk pusztán a foglalkozások idejére.
- Zenei műveltsége, zenéhez való viszonya legyen igényes.
- Szeressen és tudjon tisztán énekelni, rendelkezék hangszeres tudással. Nyújtson zenei élményeket!
- Módszertani kultúráját folyamatosan fejlessze.
- Gyakran énekeljen.
- Teremtsen lehetőséget a gyermekek zenei önkifejezésére.
- Ismerje és használja a református zenei anyanyelvet (énekeskönyvünk, igényes gyermekdalgyűjteményeink³⁵)
- A zenei tevékenység megtervezése, megszervezése, eszközök biztosítása.

AZ Ének, zene, népi játék, tánc megvalósulása

- Zenei élmények megfogalmazása
- Dallam és mozgásritmus hatása a beszédritmus fejlődésére
- Dalok szövegének ejtési tisztasága, az artikulációs nehézségek leküzdésére.
- A beszéd motoros szerveinek tudatos fejlesztése.
- Mozgáskultúra, beszédviselkedés fejlesztése.

³⁵ Kiss Lászlóné: Jézust áldja énekünk (RPI Bp., 2003.) Karácsonyi-Kis Lászlóné: Újjongva énekelj az Úrnak (RPI, Bp. 2016)

VI.3.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Ezek a tevékenységek a vizuális nevelést szolgálják, céljuk a gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezése, vizuális élmények átélése. A gyermekeket, körülvevő környezetet úgy kell kialakítani, hogy vizuális kultúrájuk, szépérzékük fejlődjék, a vizuális tevékenységre motiváltak legyenek.

Gyermekekben az érzékelés, észlelés útján történő megismerés az elsődleges. A világ, képi megismerése a személyiség fejlődés fontos eszköze, hiszen fantáziánk képi világát is ebből a megismerésből alakítjuk ki. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvodai nevelésünkben törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít, valamint ő maga is kész a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeleteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus megismerteti a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival, előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Fontos feladatunk az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Ezen tevékenységek során a gyermekek megismerkednek különböző anyagok tulajdonságaival, alakíthatóságával, gyönyörködnek formákban, színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Rajzaikban megjelenik az ember- és eseményábrázolás. Vizuális tevékenységeken keresztül fejlődik az íráshoz szükséges finom motorikus képességük. Az ábrázoló tevékenység jó közösségépítő hatású is lehet, különösen, ha csoportosan alkotunk valamit. Közben oldott beszélgetés folyik, felidézik közös élményeiket, működik a kooperáció.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Felnőtt közreműködésére van szükség ahhoz, hogy a gyermekek megtanulják észrevenni az Isten által teremtett természet szépségeit, az ember és a természet harmóniájának esztétikáját, az emberi alkotások értékét.

A tevékenység tartalma:

- Rajzolás (ceruzával, zsírkrétával, aszfaltkrétával, stb.).
- Festés.
- Mintázás (plasztilin, agyag, só-liszt gyurma, stb.).
- Képalakítás.
- Kézimunka.
- Különböző ábrázolási technikák megismerése, alkalmazása.
- Barkácsolás, építés, környezetünkben található anyagok kreatív felhasználása, átformálása.
- újrahasznosítható anyagok felhasználása

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A vizuális tevékenységet kedvelik.
- A képzőművészetben egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Ismernek különböző technikákat, alapanyagokat, azokat biztonsággal használják.
- Térben és síkban is képesek alkotásra, fölfedezik a téri viszonyokat, kiterjedéseket, formákat.
- Finommotorikájuk olyan szintre fejlődik, hogy egyre gazdagabb, pontosabb, részletesebb.
- Érzelmi élményeket szereznek képzőművészeti, népművészeti alkotások közvetítésével, műalkotásokról alakul értékítéletük.
- Képesek a szép meglátására a természetben, a tárgyi környezetben.
- A színeket ismerik, biztonsággal kezelik.
- Segítenek a környezet díszítésében, szívesen készítenek ajándékokat.
- Fejlődik arányérzékük.
- Formaábrázolásukban, emberábrázolásukban megjelennek a részletek a megkülönböztető jegyek.
- Alakul a kitartásuk, feladattartásuk munkájuk igényes befejezéséhez.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.
- Esztétikus, derűt sugárzó környezet kialakítása.
- A gyermekek munkáját csakis önmagukhoz viszonyítsa, a tevékenységre tegye a hangsúlyt (ötletesség, eredetiség, önállóság).
- Az ábrázoló tevékenység feltételeit egész nap biztosítsa (hely, eszközök).
- Gyűjtsön, kínáljon fel, biztosítson érdekes anyagokat, technikákat, eszközöket.
- A használt technikákat alaposan ismerje, biztonsággal kezelje.
- Ismertessen meg művészeti alkotásokat a gyermekekkel.
- Ébresszen kedvet az ábrázoláshoz, teremtsen oldott légkört, biztosítsa az élményeket.
- Biztosítsa a technikák sok gyakorlásának lehetőségét, fordítson elegendő időt a tevékenységre, annak nyugodt befejezéséhez.
- Alakítson ki a nyugodt tevékenységhez megfelelő szokás- és szabályrendszert.
- Tisztelje a gyermek alkotásának szabadságát.

A Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka nevelés megvalósulása

- Az alkotás folyamatának beszéddel kísérése, érzelmi, esztétikai benyomások megfogalmazása.
- Vizuális memória fejlődése
- Műalkotások és a képolvasás hatása a képi gondolkodásra, véleményalkotásra.
- Szókincsbővítés

VI.3.8. Keresztény nevelés

Tartalma

Református óvodánk specifikuma a keresztyén nevelés. Óvodánk attól református, hogy református szellemiségű nevelés folyik benne, tehát a **keresztyén nevelés nem egy részterület, hanem átfogja, megalapozza, meghatározza egész hatásrendszerünket.** A gyermek személyiségének minden szférájára hat: emocionális, mentális, szociális, szomatikus terület, ismeretanyag, motivációs bázis stb. A szeretetteljes keresztyén légkör, gondolkodásmód hatja át az óvodai élet minden mozzanatát, területét, teljes idejét. Keresztyén erkölcsi értékeket közvetítünk a gyermekek felé: feltétel nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, lelkiismeretesség, a bűn elítélése.

Célunk: hogy a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segítsük a keresztyén hit belső békességének, stabilitásának, érzelmi többletének kifejezésre juttatásával. Az óvodai élet bázisa a Biblia alapvető üzenetének megismertetése. Isten szeretetének legdrágább megnyilvánulása a

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

megváltás: Jézus értünk eljött, a mennyből odaadta magát. Isten vágyik a velünk való közösségre, a Vele való közösségünk a legdrágább kincsünk, védelmünk, életelemünk.

Az ember bűnösségét a legkiemelkedőbb bibliai szereplők esetében sem rejti véka alá a Szentírás, de nekünk nem az a dolgunk, hogy ezeket kihangsúlyozzuk, hanem, hogy ezeken keresztül is alázatosan felragyogtassuk Isten nekünk is felkínált kegyelmét.

Az Ige fő üzenete, amit adott alkalommal el akarunk juttatni a gyermekekhez (belső célnak is szoktuk nevezni), az, ami köré csoportosítunk mindent. A belső cél tehát mindig legyen összhangban a teljes Szentírással, legyen világos, egyértelmű (tervezésnél célszerű egy mondatban megfogalmazni). Óvodáskorban evangéliumot hirdetünk: Jézus mit tett értünk, és ezért Ő mit kíván tőlünk.

A keresztyén nevelés szerves része az integrált nevelésnek, ill. az integrált nevelés a hitéletnek, hiszen Isten elfogadó szeretete minket is arra indít, hogy készek legyünk a befogadásra. A hittel teli közegből következik a problémák nyílt kezelése, egymás hordozása. A sajátos nevelési igényű gyermekeknek különösen nagy szüksége van Isten közelségére. A befogadás során pedig bizonyosan megtapasztaljuk, hogy Isten mindenkiben helyezett el a közösség számára értéket, így kölcsönösen gazdagodunk.

A keresztyén neveléshez természetesen tevékenységek is kapcsolódnak, amelyeket részletesen kifejtünk a program tevékenységrendszerében.

A tevékenység tartalma:

- Igehallgatás: bibliai történetek, mondatok (aranymondás).
- Gyermek Bibliák forgatása.
- Imádság: kötött – a napirend tevékenységeihez kapcsolódva (napkezdés, étkezések, elalvás); az óvodapedagógus által mondott kötetlen; a gyermekek egyszerű, kötetlen imádságai.
- Hitélethez kapcsolódó énekek hallgatása, megismerése
- Részvétel a gyülekezeti hitéletben (pl. ünnepek alkalmával, egyéb alkalmak).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- kötött szövegű imádság ismerete (Úri Ima, asztali áldások, stb.).
- gyülekezeti ének és egyházi gyermekének ismerete, ebből a dalok, énekek felét csoportosan és egyénileg is biztosan, jó hangmagasságban, érthető szövegmondással, a dal karakterének megfelelően, tisztán tudja elénekelni,
- Otthonosan mozognak a templomban, gyülekezeti házban.
- Néhány szóban maguk is imádkoznak saját szavaikkal, tudják, hogy bármikor fordulhatnak Istenhez imádságban (ennek gépiességétől, teljesítményjellegétől nagyon óvni kell őket!).

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Szívesen hallgatnak bibliai történeteket, néhányat maguk is el tudnak mondani, dramatizálni.
- Értik és gyakorolják, hogy az Ige, az imádság, az Istenhez kötődő dolgok szentek, ennek megfelelő magatartást tanúsítanak ezekkel kapcsolatban.
- Ismerik a Biblia alapvető kijelentését, az evangélium lényegét: Isten jó és szent, feltétel nélkül szeret.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki rácsodálkozás, érdeklődés felkeltése Isten tetteire, megváltó munkájára.
- Keresztyén erkölcsi értékek gyermekszerű közvetítése.
- A bibliai történetek alapos ismerete, átgondolt, változatos, érdekes továbbadása, ragaszkodás azok valódi üzenetéhez.
- Az imádság meleg, elfogadó, őszinte, meghitt légkörének kialakításával Isten jelenlétének, közelségének érzékeltetése (ehhez az kell, hogy a gyermekek között is elsősorban Istennel vegye fel a kapcsolatot imájával, ne a gyermekeknek imádkozzék).
- A tevékenységhez szükséges csendes, bensőséges légkör megteremtése, a feltételek biztosítása.
- Gondoskodják arról, hogy a csoportszobában legyen elérhető a gyermekek számára a Gyermek Biblia. (soha sem a mesekönyvek közé keveredve!) A bibliai történetek igaz, valós események, élesen különüljenek el a meséktől.
- Adjon lehetőséget, bátorítást arra, hogy a gyermekek a jól ismert történeteket művészeti jellegű tevékenységeikben megjeleníthessék. (rajz, dramatizálás, játék)
- Eközben tapintatosan vezesse rá a gyermekeket arra a bibliai szabályra, hogy Istent, magát nem ábrázolhatjuk, nem jeleníthetjük meg. (Erre akkor is figyelniünk kell, mikor mi illusztrálunk!)

VII. Útmutatás a keresztyén tevékenységek gyakorlásához

A bibliai történetek, keresztyén tevékenység

A bibliai történetek elmondásának elsődleges célja ebben az életkorban, hogy Isten szeretetéről, Isten és ember kapcsolatáról, az empatikusan átélt történetek segítségével élményeket, tapasztalatokat szerezzenek a gyermekek. Az óvodáskor a legfogékonyabb időszak, amikor egész életre meghatározó lehet Isten szeretetének, közelségének élménye.

A történet kiválasztásának kritériumai

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- A gyermekek életkorának, ismeretinek, fejlettségi szintjének, a csoport aktuális állapotának, problémáinak, az ünnepi aktualitásokat figyelembe véve.
- **A történet ne keltsen félelmet a gyermekekben, ne tartalmazzon számukra feldolgozhatatlan tartalmat, érzelmeket.**
- Az Ige valódi üzenetétől ne térjünk el, ugyanakkor előadásmódunk legyen gyermekszerű.
- Mielőtt a gyermekek elé vesszük a történetet, tanulmányozzuk az Igeszakaszt, hogy nekünk mit üzen azon keresztül Isten, s az után gondolkodjunk arról, hogy mit mondhat a gyermekeknek. Minden történetnél meg kell keresni az Ige fő üzenetét. Két kérdést kell megválaszolnunk: Mi az Ige fő üzenete? (igeszzerűség) Mit üzen az Ige a gyermek számára itt és most? (gyermekszerűség).
- Egy történethez több üzenetet választhatunk, de egy alkalommal csak egy nézőpontból mondjuk el a történetet. Így segítjük, hogy a gyermek valóban megértse, magával vigye az üzenetet. Lehetővé tesszük, hogy azonosulni tudjon az adott szereplővel, bele tudja élni magát a helyzetbe. Az óvodás gyermek még nem képes egyszerre több nézőpontot figyelembe venni!

A történet elmondásának öt aranyszabálya:³⁶

1. Igyszerűen (a teljes Szentírással összhangban).
2. Egyszerűen (egy nézőponttal).
3. Dramatikus eszközöket használva, a gyermek érdeklődését fenntartva.
4. Átéléssel („éljük” mi is, és az alakok is).
5. Szemléltetve (láttassuk a gyermekkel azt, amiről szó van – szemléltető eszközökkel vagy érzékszervek bevonásával kapcsolódjunk élménybázisukhoz).

Gyermekehítatok

Gyermekehítatot mindennap tartunk a csoportokban. Ezt leginkább más pedagógiai programok beszélgető köréhez hasonlíthatnánk, de mégsem azonos azzal. A gyermekehítatok alkalmi közösségápolást jelentenek Istennel és keresztyén testvéri közösség építését a csoportban. A napirendbe rugalmasan kapcsoljuk be, lehetőleg a reggeli időszakban, amikor már mindenki megérkezett. Az áhitathoz nyugalmat kell biztosítani, tapintatosan mindenkit bele kell vonni, a játékokat azonban nem fontos elrakodni. Az áhitatokba a dajkák is kapcsolódjanak be. Jó, ha az igazgató is jelen van néha, szívesen vesszük, ha más dolgozók is bekapcsolódnak időnként. Ezzel erősítjük az egész óvoda testvéri légkörét.

³⁶ Gyökössi Endre nyomán

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az áhítatok során beszélgessenek közösen az egész csoport, derülhessenek ki az egyéni vágyak, bánatok, örömök, vegyük számba a hiányzókat, tartsuk számon, hogy mi van velük. A gyermekek személyes adatait is gyakorolgathatjuk (persze oldottan), miközben Isten iránti hálát építünk életünkért, szüleinkért, otthonunkért.

Érezzék a gyermekek, hogy fontosak számunkra Isten számára, legyenek egymás számára is azok. Mindig legyen időnk meghallgatni egymást.

Ilyenkor előveszünk egy-egy témát hitéletünk köréből, amely érdekli őket, vagy kérdéseikre, vagy a felmerülő gyermekgondokat, örömeiket kapcsoljuk hitünkhöz. De beszélgethetünk egy-egy Igéről (aranymondásról), amely érthetővé tehető a gyermekek számára.

A gyermekek számára legyen természetes dolog Isten jelenvalósága, az, hogy Ő figyel ránk, bátran fordulhatnak Hozzá.

Az áhítatok jelentik az imádságra nevelés bázisát. Az imádság az Istennel való kapcsolat-felvétel formája. A gyermekek számára legyen természetes, hogy ahogyan hozzánk beszélhetnek, elmondhatják kéréseiket, vágyaikat, bajaikat, köszönetüket Mennyei Atyánknak is. Aki ugyanúgy figyel rájuk. Soha ne feledkezzünk meg arról, ha Isten meghallgatta valamelyik kérésünket (pl. a kirándulásra kért jó idő). Arra is tanítsuk meg a gyermekeket, hogy Isten minden imádságra figyel, de nem mindig úgy hallgatja meg, ahogyan mi szeretnénk, de biztos, hogy mindig a javunkat akarja. Az imádság nem varázsszer, Isten nem „imaautomata”.

Az imádság szent légkörének alakítása

Az imádság a keresztyén ember lelki lélegzetvétele. Nem pusztán vallási rítus. Maga Jézus mondta, hogy lélekből kell fakadnia! Az imádságot tehát soha ne erőltessük, várjuk meg, amíg a gyermek belsejéből fakad. Meg kell szokni, hogy az imádság szent dolog, olyankor nem figyelünk másra, (ne legyen zavaró körülmény), hisz ehhez elcsendesedésre, Istenre figyelő szívre van szükség. Fontos, hogy a gyermekek a felnőttektől is azt lássák, hogy imádsága szívből jövő, hogy ő is kapcsolatban van Istennel.

Fő feladatunk, hogy a gyermekeket megtanítsuk imádkozni. Ennek része, hogy megtanítsuk az imádkozás formáját, szokásrendszerét (kezünket összetesszük, fejet hajtunk, szemünket is becsukjuk – Isten iránti tiszteletünk jeléül és az odafigyelés segítségére). Az imádsággal való megismerkedés folyamata:

- Egyszerű kötött imádságokkal kezdjük (napkezdő, étkezés előtti, utáni imádság; hálaadó, lefekvés előtti imádság, stb.).
- A gyermekek előtt saját szavainkkal mondott rövid, egyszerű imáinkkal nyújtunk példát
- Fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket, hogy ők is imádkozzanak saját szavaikkal (egyéni imádság). A közös imádság során mindenki áment mondhat az egyénileg elmondott

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

imádságra. Szokják meg, hogy magukban kövessék társuk imáját, belsőleg csatlakozzanak hozzá. Soha ne vágjanak egymás szavába – az óvodapedagógus halkán, finoman segítse a megszólalás rendjét, az imaközösség gördülékenységét.

- Az Úr imádságát, a „Mi atyánk”-ot csak óvodáskor végén, amikor már tudjuk részletekben együtt értelmezni, hogy ne csak betanulják, hanem értsék is azt.
- Tanítsuk meg a gyermekeket kérni, hálát adni, megköszönni, Istent dicsérni. Fedezzük fel együtt, hogy mindennap van miért hálát adni (egészségünk, családjunk, táplálékunk, a napsütés vagy éppen az eső, a frissen hullott hó, meghallgatott imádságunk, gyógyulás, stb.). Örvendezzünk a gyermekekkel az élet apró örömei felett, beszéljük meg az élet kisebb-nagyobb gondjait is. Ezek adják imádságainknak a tartalmát a napi áhítatokon. Így a napot már reggel testvéri és Istennel való közösségben kezdjük, Istentől kérünk erőt, békességet, áldást a napjainkra.

VIII. Ünnepeink, hagyományaink

*Az ünnepek fontosak az ember életében, és ez a teremtetési rend része.*³⁷ Pszichés szükségletünk, hogy a hétköznapiakat megszakítsuk, az ünnepléseink új lendületet adjanak. Azonban annak is jelentősége van, hogy értékrendet tükröz és közvetít, hogy mit ünneplünk, mi emelkedik ki az életünkben, hogyan ünnepelünk.

Óvodánk ünneplési szokásait, rendjét ennek megfelelően alakítjuk ki. E napoknak örömmel telnek, bensőséges, isten közeli légkörűnek, oldottnak kell lennie. Az ünneplés alkalmat teremt az óvoda belső közösségének ápolására, a családokkal való kapcsolat elmélyítésére, a gyülekezethez fűződő identitás épülésére, nemzeti identitásunk erősítésére.

Az ünneplésben kiváltképpen megmutatkozhat óvodánk református keresztyén szellemiségének tartalma, szépsége. Óvodánkban törekszünk arra, hogy magunk is vágyakozzunk, bátorítsuk a családokat is a gyülekezet közösségében a vasárnap ünnepi megszentelésére.

Óvodánk ünnepi alkalmai:

- **A gyermekek születésnapja, névnapja:** Ilyenkor a csoport egésze bensőségesen együtt van. Énekléssel, születésnapkor a szülinapos életkorának megfelelő számú gyertya gyújtásával, apró kedveskedéssel köszöntjük a születésnapját, névnapját ünneplő gyermeket. A csoport közösségében imádkozunk is érte (ebben az imádságban

³⁷ I. Móz. 1,14. „Legyenek világító testek az égbolton, hogy elválasszák a nappalt az éjszakától, és meghatározzák legyenek az ünnepeknek, a napoknak és az esztendőknak. ...

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

megköszönjük, hogy ő megszületett, hálát adunk, hogy az ünnepelt közénk tartozik, kérjük, hogy Isten szeretete őrizze egész életében).

- **Az óvoda születésnapja:** A jubileumi években tartunk ünnepi megemlékezést, ez egyben Családi Istentisztelet is. Az Istentiszteleten éneklünk, egy aranymondással köszöntjük a gyülekezetet, a gyülekezeti éneklés igazodik a gyermekek énekrepertoárjához (a gyülekezet közösségével való együtténeklés élménye).
- **Mikulás:** A gyermekek megismerik Miklós püspök történetét. A Mikulás „ellátogat” óvodánkba, átadja az ajándékot a gyermekeknek. A Mikulás alakjával, kedves, nagyapós, mesebeli jellegű alakot jelenítünk meg.
- **Advent:** Az ünnep tartalma Jézus születésére való várakozás. Hétfői napokon meggyújtjuk az adventi gyertyát a közös adventi koszorún. Erre a szülőket, családtagokat is meghívjuk, ezért délután szervezzük, hogy el tudjanak jönni. A december (sőt az adventi előkészületek már novemberben elkezdődnek) a várakozás, készülődés jegyében telik: adventi koszorú készítése, a karácsonyfa díszének közös készítése, mézeskalácssütés, üdvözlő kártyák készítése, ajándékkészítés esetleg vásár szervezése. Ezekbe az érdeklődő családokat is szívesen bevonjuk, törekszünk érdeklődésük fölkeltesére.
- **Karácsony:** Az adventi készülődés betetőzése - ezzel is kifejezzük, hogy Jézus eljövetele erre a világra, az üdv történet kiemelkedő pontja, az idők teljessége.
- **Télbúcsúztató családi délelőtt:** A bőjti időszak előtt elbúcsúztatjuk a telet, a gyermekek a szülőkkel közösen készülnek erre az alkalomra, vidám jelmezekkel, vetélkedőkkel tarkított örömteli együttlét ez a nap.
- **Tavaszköszöntő családi nap:** Népies jellegű zenés- táncos szórakoztató program a családokkal együtt.
- **Nemzeti ünnep:** Március 15. Kokárdával várjuk a gyermekeket ezen a reggelen. Csoportonként emlékezünk meg az ünnep tartalmáról, ahol elhangozik nemzeti imádságunk: a Himnusz.
- **Húsvét:** A feltámadás örömhírére tesszük ebben az időszakban a hangsúlyt.
- **Anyák napja:** Az életet, szüleinket Istentől kapjuk, Neki vagyunk hálásak értük. Ennek ünneplését a templomban, az Istentiszteleten való részvétel keretében tartjuk, egy gyermekcsoport szolgálatával. Csoportonként az óvodapedagógusok az óvodában egyéni elbírálása alapján szervezik meg anyáknapi műsorukat.
- **Gyermeknap:** Változatos meglepetésekkel készülünk rá (táncház, bábszínház, játszóház, ugráló vár, kézműves tevékenységek, kirándulás stb.)

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- **Nagycsoportosok ballagása:** Az ünnepet a szülőkkel közösen szervezzük meg, hogy minél nagyobb közösségben lehessünk együtt. Ebben a tág közösségben a nagycsoportosok búcsúja után ünnepélyesen (tarisznyával, kedves szavakkal, áldást kérő énekkel) a nagyoktól (a gyülekezet útravalóját gondnokunk személyesen adja át) köszönünk el.

Ünnepeinket igyekszünk úgy szervezni, hogy a családok is részesei lehessenek. Amelyik szülő teheti, bármely ünnepünkön részt vehet. Ezzel erősíteni akarjuk kapcsolatunkat, közös élménybázishoz segítjük a családtagokat. Reméljük, hogy felüdülést, néhány jó mintát tudunk adni az ünnepek alkalmával.

IX. Az óvoda kapcsolatrendszere

IX.1. Kapcsolattartás a családdal

A pedagógiai folyamat szempontjából a hatásrendszerbe épülő kapcsolatrendszer kiemelkedő jelentőségű eleme az óvodások családjával való kapcsolat. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógusok figyelembe veszik a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Különösen aláhúzza ezt az a biblikus szemlélet is, hogy a gyermek a szüleinek adatott felelősségre. A család nemcsak partner, sőt nem a család a partner, hanem az óvoda. Nemcsak együtt kell működünk, hanem együtt nevelnünk! A család mindig adott, s úgy kell elfogadnunk, ahogy van. A segítségnyújtás megoldásait, lehetőségeit a családhoz kell igazítani.

Óvodánk sajátos alternatívát nyújt a közoktatásban református keresztyén szellemiségével. Az óvoda nyitott mindenki felé, vallási hovatartozására való tekintet nélkül. Senkire sem erőltetjük rá hitünket, de mindenki felé megéljük. A beiratkozás időszakában betekintést engedünk a szülőknek óvodánk életébe, pedagógiai elkötelezettségünkbe. A beiratkozó szülők nyilatkozatot írnak alá arról, hogy ismerik óvodánk keresztyén elkötelezettségét, ennek tudatában választottak bennünket.

Mai társadalmi életünk átmeneti jellege (folyamatos változás, instabilitás), a közgondolkodás, a gazdasági környezet (amely a legtöbb család számára jelenti az életszínvonal folyamatos

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

romlását), a felfokozott élettempó (vagy éppen a munkanélküliség miatt kiürült idő), a médiák hatásai nagyon megnehezítik a bibliai értékrend alapján működő családi életet. Pedig mentálisan erre van szüksége minden embernek! A gyermeknek elsősorban a szülei szeretetére van szüksége! A Biblia is a család nevelő szerepét, felelősségét teszi előtérbe. Óvodai nevelésünk a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

A családdal való együttműködés kapcsolata kölcsönös nyitottságon, tiszteleten, elismerésen és bizalmon alapul, ebben az óvoda a kezdeményező! Érezze a szülő, hogy gondjait megoszthatja, segíteni akarunk, imádkozunk értük, velük.

A kapcsolattartás formái:

- A beiratkozásánál nyitott, barátságos fogadtatás.
- Lehetőleg még a befogadás előtt családlátogatás, a szülők felkészítése a befogadásra, szülőkkel közösen történő befogadás.
- Az óvoda folyamatos nyitottsága (természetesen a csoportok zavartalan életének tiszteletben tartásával).
- Szülők bevonása az óvodai tevékenységekbe (kirándulás szervezése, óvoda körüli munkák lehetőleg a gyermekek jelenétében).
- Szülői értekezlet ahol törekedjünk a párbeszédre, a szülők aktivizálására.
- Fogadóórák (bármikor; kezdeményezheti a szülő is, az óvodapedagógus és az igazgató is)
- Nyílt napok a beiratás alkalmával, illetve a pedagógussal való egyeztetés után bármikor lehetőség van rá.
- A szülők bevonása ünnepeinkbe.
- Közös szabadidős tevékenységek szervezése.
- Minél több információ nyújtása a hirdetőtáblán, online felületen.
- A gyülekezeti ünneplésekbe, eseményekbe is igyekezünk bevonni szülőket.
- Az óvodáért végzett közös munkák szervezése.

A családok értékrendje, életrendje, érdeklődése eltérő. Engedjük, hogy ők válasszák meg, melyik kapcsolattartási forma a megfelelő nekik, de a kapcsolattartásról ne mondjunk le! Mindig érezzék, hogy bármilyen csekély részvételüket nagyra értékeljük, becsüljük! Igyekezünk, hogy az egész családot bevonjuk az együttműködésbe (apák, nagyszülők, testvérek). Törekszünk az **intervenciós gyakorlat** megvalósítására, (ahol a pedagógusnak tanácsadó szerepe van).

A hátrányos helyzetű, vagy sajátos nevelési igényű gyermek családjával való kapcsolat:

Az ilyen nehézségekkel küzdő családok általában már sok negatív tapasztalattal rendelkeznek, nehezebb bizalmukat megnyerni. Érezniük kell, hogy nehézségeikben együtt érzünk velük, számíthatnak ránk, őket is egyenrangú partnerként kezeljük. A kapcsolat kiépítéséhez több türelemre, kitartásra, empátiára van szükség. A bizalmi kapcsolat kiépülése után tudjuk igazán realizálni segítségünket: szakember bevonása, tanácsok nyújtása, egyházunk segítségének felkínálása. A szülők szervezett képviselőtét a Szervezeti és Működési Szabályzatban szabályozzuk.

IX.2. Az óvoda belső, munkatársi kapcsolatrendszer

„Ahogyan a testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata, úgy sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egyenként, pedig egymásnak tagjai. Mert a nekünk adott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is.”³⁸

A nevelési folyamatban, a pedagógiai hatásrendszerben a családdal való kapcsolattartáshoz hasonló jelentőségű az óvodán belüli kapcsolatrendszer a munkatársak között. A keresztyén szellemiségű óvoda legfontosabb erőssége ez a belső rendszer, kohézió, légkör, csapatmunka. Ezért ennek teret kell szentelnünk pedagógiai programunkban.

Az új kollégák felé sugározni kell az elfogadó légkört. Aki köztünk akar dolgozni, közénk akar tartozni, annak tudatosan mérlegelnie kell, hogy egy olyan közösség tagjává lehet, amely hordozni fogja őt, de amelyik felé ő is tartozik a maga Istentől kapott ajándékaival szolgálni, a többieket hordozni. Az egy csoportban dolgozó munkatársak építsenek egymással is szolgatársi kapcsolatot, törekedjenek konfliktusaik megelőzésére, testvéri tisztázására.

A kapcsolattartás formái:

- Munkatársi áhítatok.
- Munkatársi megbeszélések (szükség szerint).
- Vezetőségi megbeszélések (havonta).
- Nevelőtestületi és munkatársi értekezletek
- Nevelési értekezletek (félévente).
- A munkatársak születésnapjának, névnapjának megünneplése (köszöntés Igével).
- Az esetleg tartósan távol lévő kollégákkal való kapcsolattartás.
- Munkatársi kirándulás vagy közös ebéd
- Zárt online csoport az aktuális információknak.

³⁸ Biblia: Róma 12,4-6.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az igazgató feladatai:

- A belső kapcsolatrendszer működtetése.
- A belső információáramlás biztosítása.
- Munkatársaival a jó kapcsolatra törekszik, kölcsönös tisztelet megbecsülés.
- Adjon alkalmat arra, hogy a kollégák szakmai kérdésekben megkereshessék.
- Az igazgató munkája bizalomra, a munkatársaktól önként kapott tiszteletre (személyiségéből fakadó tekintély) alapuljon. A jó munkatársi kapcsolatért nemcsak a vezető a felelős, mindenkinek hozzá kell tennie a maga törekvését, imádságát, felelősségérzetét (a vezetőért is!). A kollégák érezzenek felelősséget vezetőjük iránt.

IX.3. Kapcsolatunk a fenntartó gyülekezettel

Óvodánk szerves része a fenntartó gyülekezetnek, kapcsolatunk nemcsak hivatalos jellegű, nem korlátozódik a gyülekezetet vezető presbitériumra. A gyülekezet tagjaitól már az óvodaszervezés időszakában is sok személyes szeretetet, értünk mondott imádságot, őszinte érdeklődést kaptunk, erre folyamatosan számítunk, az óvoda, pedig szeretné építeni a gyülekezetet.

Az alábbiakat kell kölcsönösen szem előtt tartanunk:

- A gyülekezet közössége szükséges ahhoz, hogy a gyermekek tapasztalatot szerezzenek arról, hogy a felnőttek éppen olyan szeretettel, alázattal, hittel fordulnak Istenhez, mint ahogy azt ők az óvodai közösségben átélték.
- A gyermekek számára megerősítést, az értékrendjükbe való mélyebb beágyazódást jelent az, ha a felnőttek között is hallja az óvodában megismert történeteket, igeverseket, énekeket.
- A gyermek átérezheti, tudatosíthatja, hogy a gyülekezet állandóságot jelent, ahová tartozhat, bizalommal fordulhat iskolás, majd felnőtt korában is.
- A gyülekezet közösségében való részvétel az óvodások családjának is jelenthetnek örömet, közösségi élményt, Istennel való találkozást.
- A találkozások a gyülekezet tagjaiban is erősíthetik az óvodáért való áldozatvállalás értelmét, szükségességét, ha láthatják, hogy milyen áldásai vannak az óvodai keresztyén nevelőmunkának.

A kapcsolattartás formái:

- A gyülekezet tagjainak látogatásai az óvodában (spontán, vagy meghívásra; az óvoda ez irányban is nyitott).

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- A lelkipásztor vagy a gyülekezeti szolgálattévők látogatásai az óvodában, részvételük a mindennapi életben.
- A presbiterek meghívása az óvodába nyílt alkalmakra.
- Az óvoda látogatásai a gyülekezetben (ünnepek alkalmával részvétel az Istentiszteleten, templomlátogatás, stb.).
- Közös programok a gyülekezettel
- A szülők biztatása a gyülekezeti alkalmakon való részvételre (tájékoztatás, hívogatás).
- A nagycsoportosok búcsúját a gyülekezet közösségében tartjuk.

A Magyarországi Református Egyház nagy közösségével való kapcsolataink:

- Az Egyházkerület Oktatásügyi Osztálya
- Zsinat Oktatásügyi Irodája

IX.4. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

Színes, változatos programok szervezésével szeretnénk vonzóbbá tenni óvodánkat a bölcsődei gondozásban résztvevő gyermekek és szüleik számára.

A kapcsolattartás formái:

- Személyes találkozás a bölcsőde vezetőivel az óvodai beiratkozást megelőzően
- Nyílt napok szervezése az óvodában, ahová hívjuk és várjuk a bölcsődés gyermekeket
- Közös játék óvodásaink egy csoportjával
- Meghívás szülői fórumainkra

IX.5. Az óvoda és az iskola kapcsolata

Óvodánk református keresztyén jellegéből természetesen adódik a kapcsolat a Baltazár Dezső Református Általános Iskolával. Az óvodánkban megkezdett intézményes keresztyén nevelés a gyermekek többsége számára ebben az iskolában folytatódik tovább.

A kapcsolattartás formái:

- Nagycsoportosaink élményszerző látogatását ebbe az iskolába szervezzük.
- Az iskola leendő első tanítóinak lehetőséget adunk arra, hogy az óvodába bejöjjenek megismerkedni leendő elsőseikkel, szülői értekezleten tájékoztathassák a szülőket.
- Volt óvodásaink meglátogatása az iskolában.
- Az intézmények igazgatói egymással szakmai kapcsolatot tartanak fenn.
- Tájékoztató anyagainkat kölcsönösen eljuttatjuk a családokhoz.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Nyitottak vagyunk a város többi iskolája felé is, különösen, ha a szülőkben igény merül fel más iskola megismerésére az iskolaválasztás idején.

IX.6. Szakmai kapcsolatok

Óvodánk nyitott, gazdag kapcsolatrendszer kiépítésére törekszik:

- Egyházunk többi református óvodáján kívül intézményünk a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében külhoni magyar óvodákkal is kapcsolatépítésre törekszik, és szakmai kapcsolatot tart fenn. Testvérgyülekezeteink óvodáival tartjuk a kapcsolatot Erdélyben és Rozsnyón.
- Városi Bölcsőde, a gyermekek óvodába lépése előtt.
- A gyermekvédelem szervezetei: Szociális Szolgáltató Központ (Családsegítő Központ, Gyermekjóléti Szolgálat)
- Református Egységes Módszertani Gyógypedagógiai Intézményt: A nevelő munkát közvetlenül segítő szakemberek a Református Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmény alkalmazottai. Az óvodával kötött megállapodási szerződés keretében végzik a gyermekek ellátását intézményünkben.
- Református Pedagógiai Intézet.
 - Online országos hitéleti és mozgásos munkacsoport: jó gyakorlatok és szakmai ötletek, anyagok megosztása. Ref-ovi oldal használata, ötletbörze, szakma segédanyagok.
 - Részvétel a szakmai napokon, konferenciákon, országjáró rendezvényeken
 - Bázisintézményi feladatok koordinálása
 - Folyamatos szakmai együttműködés jellemzi kapcsolatunkat
- Iskolaorvossal, védőnővel való folyamatos kapcsolat. Az óvoda a városi iskola orvosi hálózaton belül szakorvossal és védőnővel biztosítja az intézmény rendszeres szűrővizsgálatainak lebonyolítását.
- A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karával: A képzésben lehetőség szerint mi is segítjük a hallgatókat a szakmai gyakorlat helyszínének biztosításával, a hallgatók mentorálásával.
- Hajdúböszörmény Város Polgármesteri Hivatal Köznevelési és Közművelődési Osztályával, aki az együttműködési megállapodásunkat teszi konkréttá.
- Jó kapcsolat kialakítására törekszünk a város önkormányzati óvodáival (szakmai napok, tapasztalatcserék).

- Szolgáltatást végző vállalkozókkal.
- Bartók Béla Zeneiskolával

X. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

A gyermeknevelés feladatát a családok kapták Istentől. A családot azonban nem hagyjuk ebben magára, hiszen szemléletünk szerint a családot védeni, óvni kell. Ez a szemlélet a fenntartó gyűlekezetben is jelen van, így együtt állunk a családok mögött. A gyermek fejlődését az óvoda csak a szülővel egyetértésben, együttműködve tudja biztosítani. A gyermekvédelmi feladatok során mindig erre az együttműködésre törekszünk.

Az óvodában a mentális védelmi lehetőségek maximális kihasználására törekszünk, élni szeretnénk a szeretetteljes keresztyén légkörből eredő többlettel. A prevenció és a segítségnyújtás alapja a tapintatos, személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel, amiben természetes módon kínálhatjuk fel segítségünket, sőt a gyűlekezeti háttér lehetőségeit is (pl.: a lelkipásztorral való beszélgetés megszervezése).

Az óvodavezető nyitott irodája, az óvodapedagógusok elfogadó, segítő, támogató attitűdje nagy segítséget jelenthet a gondokkal küzdő szülőknek, hiszen ezeknek az embereknek elemi szükségletük, hogy valaki meghallgassa, empátikusan tanácsolja őket.

Lelki támaszt nyújthat, hogy a szülőket is Istennel való kapcsolatra segíthetjük (pl.: a szülői értekezleteket rövid áhítatokkal kezdjük). Meghívók kézbe adásával alkalmanként személyesen igyekszünk megszólítani és arra bátorítani őket, hogy gyermekeikkel együtt vegyenek részt a gyűlekezeti alkalmakon.

A gyermekvédelem **célja**, hogy a gyermekek problémáit minél korábban felismerjük, minél hatékonyabban kezeljük, megelőzzük súlyosabbá válásukat.

Ennek érdekében **feladataink**:

- A gyermeki jogok védelme.
- A támogatásra való jogosultság felmérése, a családok segítése a támogatásokhoz való hozzájutásban.
- A családokban megjelenő gondok, problémák (gazdasági helyzet romlása, családi élet megromlása, tartós betegség stb.) észrevétele.
- A titoktartási kötelezettség, a diszkréció betartása.
- Differenciált tevékenységekkel, egyéni bánásmóddal biztosítani minden gyermek számára a fejlődéshez szükséges feltételeket, hogy leküzdhessék a születésüknél, családi, vagyoni helyzetüknél vagy bármilyen más oknál fogva fennálló hátrányaikat.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Szükség esetén kapcsolatfelvétel az önkormányzati segítő hálózattal (Szociális Szolgáltatási Központ, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, Polgármesteri Hivatal Humán- és Igazgatási Osztály, Járási Gyámhivatal.)

Megelőzési tevékenység:

- Együttműködés a gyülekezettel.
- Családlátogatás, szülőkkel közös befogadás.
- Óvodai beiratkozáskor a hátrányos / halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felvételének támogatása.
- Fogadóórák, szülői értekezletek.
- A gyermekek baráti kapcsolatainak ápolása, a családok közötti kapcsolatok létrejöttének támogatása: közös programok a családokkal.
- A segítségnyújtás családhoz illesztett formáinak megtalálása és felajánlása, segítségnyújtásra.

A gyermekvédelmi munka koordinátora: a gyermekvédelmi felelős.

Feladata:

- A gyermekvédelmi esetek „föltérképezése” a nevelési év elején és nyilvántartás vezetése.
- Rendszeres részvétel a Gyermek –és Ifjúságvédelmi felelősök Városi Munkaközösségének megbeszélésein.
- A nyári szociális gyermekétkeztetéshez igényfelmérés készítése.
- Adatszolgáltatás a Szociális Osztály felé a hátrányos / halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai létszámáról.
- Az óvodapedagógusok gyermekvédelmi tevékenységének segítése.
- A családok segítése támogatásokhoz való hozzájutás ügyintézésében.
- Városi szintű szakmai rendezvényeken való részvétel (pl. Gyermekvédelmi Tanácskozás, Szociális Munka Napja.)

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény alapján:

Hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában az gyermeket együtt nevelő mindkét szülő (vagy a gyermeket egyedül nevelő szülő) legmagasabb iskolai végzettsége alacsony (alacsony iskolai végzettség).
- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket nevelő szülő bármelyike a szociális törvény szerinti aktív korúak ellátására (foglalkoztatást

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély) jogosult, vagy a kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván a munkaügyi központ (alacsony foglalkoztatottság, melynek fennállását a eljáró hatóság ellenőrzi.)

- a gyermek szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben, vagy (az eljárás során felvett környezettanulmány szerint) félkomfortos, komfort nélküli, esetleg szükség lakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek (elégtelen lakókönyezet, illetve lakúkönyemény).

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fenti 3 körülmény közül (alacsony iskolai végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókönyezet, lakáskörülmény) legalább fennáll.

Veszélyeztetett az a gyermek, akinek testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését családja, ill. közvetlen környezete gátolja vagy károsan befolyásolja, s ezt az állapotot nem ellensúlyozza semmi.

XI. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, segítése

XI.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

- Sajátos nevelési igényű gyermek integrált nevelése
- Beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket
- Kiemelten tehetséges gyermek
- Hátrányos helyzetű és halmazottan hátrányos helyzetű óvodások

A fenntartó gyűlekezet az óvoda alapításakor vállalta az integrált nevelés feladatát. Az intézmény a szakértői és rehabilitációs bizottság által készített szakvélemény alapján ellátja annak a különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermek nevelését, aki a többi gyermekkel együtt nevelhető, integrálható:

- enyhén értelmi fogyatékos
- beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban
- mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek
- érzékszervi fogyatékos (látássérült gyermek, hallássérült gyermek)
- a fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek.

Integrált nevelés

Óvodánk a szociális modellt követve vallja, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek már az óvodába lépésével (is) a társadalom része így az integráció mintegy természetes eszköze a

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

későbbi szociális beilleszkedésnek. Az integrációt, együttnevelést vállalva intézményünk többet vállal, mint védettséget illetve részvétet. A pedagógiai program és a sajátos nevelési igény összehangolásával törekszünk arra, hogy

- az elvárásaink igazodjanak a gyermekek fejlődési üteméhez,
- fejlesztésük a számunkra megfelelő területeken valósuljanak meg,
- ne terhelje túl a nevelés, fejlesztés a sajátos nevelési igényű gyermekeket
- a rehabilitációt, rehabilitációt meghatározó fejlesztési tervek tartalmi jelenjenek meg óvodánk pedagógiai programjában.

Az integráció formája

Az integrációt előkészítő szakaszt követően megfelelő döntést tudunk hozni annak érdekében, hogy mind a sajátos nevelési igényű gyermek, mind kortársai optimális fejlődése bekövetkezzen. Az integráció megvalósulásánál mind az objektív, mind pedig a szubjektív tényezőket figyelembe véve funkcionális integrációra törekszünk. Ez utóbbi alapján -a szakértői bizottság véleménye szerint meghatározott gyógypedagógiai fejlesztéseken túl- együtt fejlesztjük a fogyatékkal élő gyermeket kortársaival. A részleges funkcionális integrációval a lehető legtöbb időtartamot töltik együtt az óvodai csoportok gyermekei, legyen szó bármelyik óvodai tevékenységről, szabadidős programról.

A csoportlétszám kialakításánál a szakértői vélemény alapján figyelemmel kell lenni a számított létszámra is, a fenntartó által engedélyezett keretek megtartása végett.

A különleges bánásmód megléte indokolja, hogy óvodába lépéskor egy csoportba maximum 2 sajátos nevelési igényű gyermeket integráljunk. Törekszünk arra, hogy egy csoportba ne kerüljenek azonos típusú fogyatékkal élő gyermekek.

Ha az óvodai év közben diagnosztizálják a sajátos nevelési igényt, így egy csoportban több mint 2 gyermek integrálását kell biztosítani, az igazgató valamint a csoportban dolgozó pedagógusok, gyógypedagógusok, gyermekek, azok szülei véleménye alapján mérlegelendő az esetleges csoportváltás.

A felvétel kritériumai:

- A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye, mely tájékoztat a gyermek állapotáról, integrálhatóságáról.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel és szüleivel (családjával) való személyes találkozás.
- A sajátos nevelési igényű gyermeket fogadó óvodapedagógussal történő egyeztetés, előkészítés.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Egyes esetekben az Egységes Református Pedagógiai Szakszolgálat véleményének a kikérése.

A fejlesztés tervezése, a fejlődés nyomon követése:

Az integráció előkészítő szakaszában tájékoztatjuk és felkészítjük óvodánk pedagógusait, a pedagógiai munkát segítő munkatársakat, az érintett óvodai csoport gyermekeit és azok szüleit a sajátos nevelési igényű gyermekeket és annak családját a befogadásra.

Intézményünk óvodapedagógusai a sajátos nevelési igényű gyermekek csoportban való megfigyelését követően alakítják ki pedagógiai munkájukat. Ennek alapján folyamatosan törekszünk arra, hogy a közös tevékenységekben részt vegyenek. A csoportban lévő foglalkozások tervezésénél emiatt a nagyobb mértékű differenciálás, speciális eljárások alkalmazása válik szükségessé. A fejlesztő tevékenységek tervezésénél figyelembe vesszük a gyermekkel foglalkozó szakemberek tanácsait, javaslatait. Fejlesztésüket rugalmas szervezeti keretek között valósítjuk meg. Személyre szabott fejlesztésüket ugyanabban az egyéni fejlődési naplóban tervezzük meg, mint a csoport többi tagját, fejlődésük nyomon követését ebben dokumentáljuk. Figyelemmel kell lennünk arra, hogy a harmonikus személyiségfejlődést az elfogadó környezet segíti. Tudomásul kell vennünk, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek iránti elvárásokat fogyatékoságának, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg. Terhelhetősége hasonlóképpen biológiai állapotától, társuló fogyatékoságától, személyiségjegyeitől függhet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének személyi feltételei:

- Református EGYMI szakemberei
- Differenciáló, fejlesztő pedagógusi szakképesítéssel rendelkező óvodapedagógusok alkalmazása.
- Gyógypedagógiai asszisztensi oklevéllel rendelkező dajkák alkalmazása.
- Az igazgató a továbbképzéseken a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozáshoz szükséges tanfolyamokat helyezi előtérbe.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének tárgyi feltételei:

- Intézményünk akadálymentes környezetet biztosít.
- Óvodánk épületében fejlesztő szobát működtetünk, melynek felszereltségét gyógypedagógus kollégának segítségével alakítottuk ki.
- Az éves eszközfejlesztés alapján alkalmazkodunk az egyéni szükségletekhez.

Fogyatékoság szerint:

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek:

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek esetében is a jól előkészített integráció igen pozitív változásokat indíthat el a személyiségfejlődés terén. Kiemelten kell foglalkozni fejlesztésük során az észlelés, kivitelezés-végrehajtás, kommunikáció valamint az érzelmi élet területével. Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat ezen területek erősítése speciális eszközök, módszerek alkalmazásával egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztési formában. Mindezek célja az iskolába lépéshez szükséges szint elérése.

A gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósul. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásánál az alábbi -enyhén értelmi fogyatékosokra jellemző- nehézségeket vesszük figyelembe.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknél az észlelés eltérései megmutatkozhatnak az alábbi területeken:

- egyensúlyészlelés (egyensúlyingerek elégtelen vagy éppen túlzott észlelése)
- taktilis-kinesztetikus észlelés (feltűnően kerüli, vagy éppen túlzottan igényli a taktilis ingereket)
- auditív észlelés (irányhallás, hangok differenciálása, alak-háttér kiemelése, hangok sorrendjének észlelése) nem megfelelő működése
- vizuális észlelés (látási differenciálás, alak-háttér kiemelése, forma és térészlelés, látási ingerek sorrendiségének észlelése) nem megfelelő működése
- mnesztikus funkciók (tartós figyelem, emlékezeti teljesítmény, munkamemória, munkamemória és tartós memória közti kapcsolat) nem megfelelő működése

A kivitelezés-végrehajtás problémái elsősorban motorikus területeken jelentkeznek:

- izomtónus zavarai (izomzat gyenge, petyhüdt vagy éppen feszültsége túl magas, görcsös)
- nagymozgások zavarai (testtartás, állás, egyensúlyi reakciók, mozgások koordinálása)
- finommotorika zavarai (kéz és az ujjak mozgásának eltérései, száj környéki izmok működtetésének nehézségei, szemközti környéki izmok mozgásának zavarai)
- cselekvés tervezésének és kivitelezésének problémái (gyengén fejlett testséma, saját testen való tájékozódás nehézsége, kialakulatlan laterális dominancia, a két oldal koordinációjának nehézsége, motorikus hiperaktivitás vagy éppen motoros gátoltság, mozgások kivitelezésének lelassulása)

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Szociális emocionális területeken mutatkozó eltérések:

- általános pszichés állapotban (levertség, féktelenség, szorongás)
- késztetési területeken (apátia, passzivitás- túlérzékenység, hiperaktivitás)
- motiváció területén (motiválatlanság, megközelíthetlenség)
- munkavégzésben (gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás)
- önirányításban (rövidzárlati cselekvések, labilitás, rigiditás)
- önértékelés zavarai (kisebbségi érzés, hiányos énkép vagy túlzott elbizakodottság, egocentrizmus)
- szociális beilleszkedés problémái (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, belátás hiánya, agresszivitás)

A megmutatkozó nyelvi nehézségek:

- korlátozott nyelvi kód használata (beszédükben főleg konkrét dolgokat, cselekvéseket jelentő főnevek és igék találhatók; halmozottan előfordulnak beszédükben a töltelékszavak; mondszerkesztésükre az egyszerűség jellemző)
- belső beszéd kiépülésének, cselekvés irányító funkciójának későbbi megjelenése (tevékenységeiket külső beszéd segítségével kontrollálják, kommentálják)
- hangképzési, artikulációs zavarok

Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékoság esetén a gyermek receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződése zavart szenved, az anyanyelv elsajátításának folyamata akadályozott, életkorától eltérő. Kiemelten kell foglalkozni fejlesztésük során az észlelés, mozgás és kommunikáció területével, valamint a másodlagosan kialakulható pszichés tünetekkel. Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat ezen területek erősítése speciális eszközök, módszerek alkalmazásával egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztési formában. Mindezek célja az iskolába lépéshez szükséges szint elérése, az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása.

A gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósul. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásánál az alábbi -beszéd fogyatékosokra jellemző- nehézségeket vesszük figyelembe: A beszéd fogyatékos gyermekeknél az észlelés eltérései megmutatkozhatnak az alábbi területeken:

- egyensúlyészlelés (egyensúlyingerek elégtelen vagy éppen túlzott észlelése)
- taktilis-kinesztetikus észlelés (feltűnően kerüli, vagy éppen túlzottan igényli a taktilis

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

ingereket)

- auditív észlelés (irányhallás, hangok differenciálása, hangazonosításának, alak-háttér kiemelése, hangok sorrendjének észlelése, kódolás) nem megfelelő működése
- vizuális észlelés (látási differenciálás, alak-háttér kiemelése, forma és térészlelés, látási ingerek sorrendiségének észlelése) nem megfelelő működése
- mnesztikus funkciók (tartós figyelem, látási/hallási emlékezeti teljesítmény, munkamemória) nem megfelelő működése

A mozgás területén gyakran észlelhető nehézségek:

- izomtónus zavarai (hipertónus, hipotónus, változó izomtónus)
- nagymozgások zavarai (elemi mozgásos reakciók fennmaradása, testtartás, állás, egyensúlyi reakciók, mozgások koordinálása)
- finommotorika zavarai (kéz és az ujjak mozgásának eltérései, száj környéki izmok működtetésének nehézségei, szemmozgató izmok területén zavarok, diszpraxia-finommozgások összerendezésének zavarai)
- cselekvés tervezésének és kivitelezésének problémái (gyengén fejlett testséma, saját testen való tájékozódás nehézsége, kialakulatlan laterális dominancia, a két oldal koordinációjának nehézsége, motorikus hiperaktivitás vagy éppen motoros gátoltság, mozgások kivitelezésének lelassulása, zavarok az erő kifejtést igénylő tevékenységekben- ceruza halvány nyomatéka)
- nem tudatos együttmozgások (kézen, arcon, homlokon, szájon)

Beszédfigyatekos gyermekekre alacsony anyanyelvi fejlettség jellemző:

- beszédértés és észlelés nehézsége (alacsony szintű értés, szituációhoz kapcsolódó, vagy kulcsszavas stratégia)
- kifejezőkészség nehézsége (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség)
- beszédszerveződés nehézsége (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága)
- beszédszervi működés gyengeségei
- beszédhangok tiszta ejtésének hiánya

Másodlagosan kialakulható pszichés eltérések:

- általános pszichés állapotban (levertség, féktelenség, szorongás)
- késztetési területeken (apátia, passzivitás- túlérzékenység, hiperaktivitás)
- motiváció területén (motiválatlanság, megközelíthetlenség)
- munkavégzésben (gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás)
- önértékelés zavarai (kisebbségi érzés, hiányos énkép vagy túlzott elbizakodottság,

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

egocentrizmus)

- szociális beilleszkedés problémái (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, belátás hiánya, agresszivitás)

Mozgásszervi fogyatékos, mozgáskorlátozott gyermek:

Mozgásszervi fogyatékos gyermeknél a mozgásszervrendszer károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, mely következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és szocializáció. A jelentősen eltérő kóreredet és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat. Az óvodai integráció során így még inkább egyéni, differenciált módszerek alkalmazása a célra vezető.

Az óvodai nevelés során kiemelten kell foglalkozni a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentésére, megszüntetésére; a tágabb/szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetésére; az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre. Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az óvodai nevelés valamennyi területén speciális, egyénre szabott eszközök, módszerek kipróbáltatása, megtanítása egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztési formában. A gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósul. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásánál az alábbi -mozgásszervi fogyatékosokra jellemző- nehézségeket vesszük figyelembe:

A mozgásszervi fogyatékos gyermekeknél az észlelés eltérései megmutatkozhatnak az alábbi területeken:

- egyensúlyészlelés (egyensúlyingerek elégtelen vagy éppen túlzott észlelése)
- taktilis-kinesztetikus észlelés (feltűnően kerüli, vagy éppen túlzottan igényli a taktilis ingereket)
- auditív észlelés (irányhallás, hangok differenciálása, hangazonosításának, alak-háttér kiemelése, hangok sorrendjének észlelése, kódolás) nem megfelelő működése
- vizuális észlelés (látási differenciálás, alak-háttér kiemelése, forma és térészlelés, látási ingerek sorrendiségének észlelése) nem megfelelő működése

A mozgás területén gyakran észlelhető nehézségek:

- izomtónus zavarai (hipertónus, hipotónus, változó izomtónus)
- nagymozgások zavarai (bizonytalan testtartás, állás, egyensúlyi reakciók, mozgások koordinálásának nehézségei, helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettségei)
- finommotorika zavarai (kéz és az ujjak mozgásának eltérései, száj környéki izmok

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

működtetésének nehézségei, szemmozgató izmok területén zavarok, diszpraxia-finommozgások összerendezésének zavarai)

- cselekvés tervezésének és kivitelezésének problémái (gyengén fejlett testséma, saját testen való tájékozódás nehézsége, kialakulatlan laterális dominancia, a két oldal koordinációjának nehézsége, zavarok az erő kifejtést igénylő tevékenységekben- ceruza halvány nyomatéka)
- nem tudatos együttmozgások (kézen, arcon, homlokon, szájon)
- légzésproblémák, vitálkapacitás beszűkülése

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák:

- mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra
- légzésproblémák állhatnak fent
- súlyosabb esetben beszédképtelenség is előfordulhat
- kifejezőkészség nehézsége (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség)
- beszédszervi működés gyengeségei
- beszédhangok tiszta ejtésének hiánya

Másodlagosan kialakulható pszichés eltérések:

- általános pszichés állapotban (levertség, féktelenség, szorongás)
- késztetési területeken (apátia, passzivitás- túlérzékenység, hiperaktivitás)
- motiváció területén (motiválatlanság, megközelíthetlenség)
- munkavégzésben (gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás)
- önértékelés zavarai (kisebbségi érzés, hiányos énkép vagy túlzott elbizakodottság, egocentrizmus)
- szociális beilleszkedés problémái (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, belátás hiánya, agresszivitás)

Látássérült, gyengénlátó gyermekek:

A gyengénlátó gyermek látásteljesítménye 10%-33% közötti az ép látáshoz viszonyítva. Így számukra a látás marad a vezető érzékelési csatorna, nevelésük során a látás maximális kihasználására kell törekedni. A gyengénlátó kisgyermek csak közvetlen környezetéről szerezhet vizuális meg tapasztalásokat, a távolabbi tér csak részinformációkat hordoz számukra. Kiemelten kell foglalkozni fejlesztésük során észlelés, mozgás/látásmozgás, finommozgás, látásnevelés területével, valamint a másodlagosan kialakulható pszichés tünetekkel. Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat ezen területek erősítése speciális eszközök, módszerek alkalmazásával egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztési formában.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósul. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásánál az alábbi -gyengénlátókra jellemző- nehézségeket vesszük figyelembe:

A gyengénlátó gyermekeknél a látási észlelésen kívül megmutatkozhatók egyéb észlelési eltérések:

- egyensúlyészlelés (egyensúlyingerek elégtelen vagy éppen túlzott észlelése)
- taktilis-kinesztetikus észlelés (feltűnően kerüli, vagy éppen túlzottan igényli a taktilis ingereket)
- auditív észlelés (irányhallás, hangok differenciálása, hangazonosításának, alak-háttér kiemelése, hangok sorrendjének észlelése, kódolás) nem megfelelő működése

A mozgás területén gyakran észlelhető nehézségek:

- nagymozgások zavarai (bizonytalan, nem megfelelő testtartás, állás, egyensúlyi reakciók, mozgások koordinálásának nehézségei, helyzet- és helyváltogatás, az eszközhasználat nehezítettségei)
- finommotorika zavarai (szem-kéz koordinációja nem megfelelő; kéz célirányos mozgása nehezített, a megfelelő irány és távolság megtalálása szempontjából; két kéz összehangolt mozgatása a csecsemőkori funkciógyakorlások hiánya miatt eltérő; a finommozgást igénylő önkiszolgálási tevékenységekben -gombolás, zipzárazás- alacsonyabb szintet mutatnak)
- cselekvés tervezésének és kivitelezésének problémái (gyengén fejlett testséma, saját testen való tájékozódás nehézsége, kialakulatlan laterális dominancia, zavarok az erő kifejtést igénylő tevékenységekben- ceruza halvány nyomatéka)
- látás és mozgáskoordinációjuk nem megfelelő

Gyengénlátás jelei óvodáskorban:

- látásélesség nem megfelelő (a gyermek a felé közeledő személyt 1-2 méterről ismeri fel, nonverbális jelekre nem reagál- az illető arcát szemmagasságban és fél méteren belül láthatja; ha játéka elgurulnak, nem tudja azokat csak szóbeli segítséggel, tapogatással megkeresni; játékokat, tárgyakat közletről -5-10 cm-ről- nézegeti)
- Fényérzékenységi problémák (csak erős helyi megvilágításban látja a tárgyakat; szekrényben, asztal alatt, félhomályos helyen nem tud jól tájékozódni; fényes felületekről visszaverődő fény, napsütés, televízió hatására pisloghat, hunyoroghat, könnyezhet)
- Színlátás nehezítettségei (tárgyak, képek színeit nem ismeri fel; a színek szerint

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

csoportosítani nem tud; egyes színek felismerésében bizonytalan; feketével kevert sötét színek között nem tud különbséget tenni -sötétkék, sötétbarna, sötétlila)

- Kontrasztérzékenység (csak a háttértől erősen elütő színű képeket ismeri fel; mintás szőnyegen nem találja játékait; kontúros képeket könnyebben azonosít)
- Látótér problémái (valamelyik irányból nyújtott tárgyat nem észleli-látótér kiesés; gyakran nekimegy szokatlan helyen lévő tárgyaknak; képek, tárgyak nézegetésekor egyik oldalra fordítja fejét-egyik szemével nézi azokat; ismeretlen helyen mozgása bizonytalan)
- Szemmozgásoknál tapasztalható eltérések (szemével nem tudja követni a guruló tárgyakat; nem képes tárgyakra fixálni)

Másodlagosan kialakulható pszichés eltérések:

- általános pszichés állapotban (levertség, féktelenség, szorongás)
- késztetési területeken (apátia, passzivitás- túlérzékenység, hiperaktivitás)
- motiváció területén (motiválatlanság, megközelíthetlenség)
- munkavégzésben (gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás)
- önértékelés zavarai (kisebbségi érzés, hiányos énkép vagy túlzott elbizakodottság, egocentrizmus)
- szociális beilleszkedés problémái (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, belátás hiánya, agresszivitás)

Hallássérült, nagyothalló gyermek:

Nagyothalló gyermekeknél a beszédtartományban mért hallásvesztés 30-45 dB közötti, középsúlyos esetben 45-65 dB közötti, súlyos esetben 65-90 dB közötti hallásvesztéssel mutatnak ki. Mindezek alapján elmondható, hogy a nagyothalló gyermekek az emberi beszéd, környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Sok esetben beszédfejlődésük késik, így a hallássérülés/nagyothallás esetén az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat kiépítése. Ennek keretén belül kell kiépíteni a beszédértést, a szájról olvasási készséget, az érthető kiejtésre nevelést. Az eredményes fejlesztés nélkülözhetetlen feltétele a környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása, a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.

Törekedni kell arra, hogy a hangingerék információhordozó szerepe beépüljön a hallássérült gyermek mindennapjaiba. Érzelmi életében, szocializációs éréseben, környezetéhez alkalmazkodó magatartásában egyre nagyobb szerepet kapjon a verbális információ, a

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

beszédmegértés, a gondolkodást szervező belső beszéd, és végül az aktívan használt nyelv a köznapis társas kapcsolatokban.

Kiemelten kell foglalkozni fejlesztésük során az észlelés, -hallási észlelésen kívüli- és kommunikáció területével, valamint a másodlagosan kialakulható pszichés tünetekkel. Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat ezen területek erősítése speciális eszközök, módszerek alkalmazásával egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztési formában.

A gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósul. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásánál az alábbi -hallássérültekre/nagyothallókra jellemző- nehézségeket vesszük figyelembe:

A hallássérült gyermekeknél az észlelés -nem hallási észlelés- eltérései megmutatkozhatnak az alábbi területeken:

- egyensúlyészlelés (egyensúlyingerek elégtelen vagy éppen túlzott észlelése)
- taktilis-kinesztetikus észlelés (feltűnően kerüli, vagy éppen túlzottan igényli a taktilis ingereket)
- vizuális észlelés (látási differenciálás, alak-háttér kiemelése, forma és térészlelés, látási ingerek sorrendiségének észlelése) nem megfelelő működése
- mnesztikus funkciók (tartós figyelem, látási/hallási emlékezeti teljesítmény, munkamemória) nem megfelelő működése

Hallássérülés, nagyothallás jelei:

- Enyhe hallásvesztés (41-55 dB) esetén a gyermek közélről érti a társalgó beszédet. Ha a csoportban halkan beszélnek, vagy nem látja a beszélőket a beszélgetés 50 %-át nem tudja követni. Valószínűsíthető gyengébb szókinés és felléphetnek beszédhibák.
- Közepes hallásvesztés (56-70 dB) esetén a gyermek csak a hangos társalgást érti. Csoportos beszélgetésnél fokozódnak gondjai. Valószínűsíthető a gyengébb beszédérthetőség, az expresszív illetve receptív nyelvi zavar. Feltehető továbbá a korlátozott szókinés.
- Súlyos hallásvesztés (71-90 dB) esetén kb. 40 cm-ről meghallja az erős hangokat. Környezeti zajokat felismerheti a gyermek. Magánhangzók valamint a mássalhangzók egy részének differenciálására képes. A beszéd és a nyelv valószínűleg sérül. Ha a veszteség az első életévig jelentkezik nem indul be magától a beszédfejlődés.

A hallássérült, nagyothalló gyermekekre alacsony anyanyelvi fejlettség jellemző:

- beszédértés és észlelés nehézsége (alacsony szintű értés, szituációhoz kapcsolódó, vagy

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

kulcsszavas stratégia)

- kifejezőkészség nehézsége (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség)
- beszédszerveződés nehézsége (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága)
- beszédszervi működés gyengeségei
- beszédhangok tiszta ejtésének hiánya

Másodlagosan kialakulható pszichés eltérések:

- általános pszichés állapotban (levertség, féktelenség, szorongás)
- késztetési területeken (apátia, passzivitás- túlérzékenység, hiperaktivitás)
- motiváció területén (motiválatlanság, megközelíthetlenség)
- munkavégzésben (gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás)
- önértékelés zavarai (kisebbségi érzés, hiányos énkép vagy túlzott elbizakodottság, egocentrizmus)
- szociális beilleszkedés problémái (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, belátás hiánya, agresszivitás)

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek:

A hiperkinetikus zavart és magatartás -zavart mutató gyermekek közös jellemzője, hogy ép intellektusúak. A sajátos nevelési igényű gyermekek e csoportjára a részképesség zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemző. Mindezek súlyosságától és komplexitásától függően befolyásolják az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességének fejlődését. Az érintett gyermekekre jellemző részképesség zavarok oly sokfélék lehetnek, hogy az óvodai nevelés során követendő kiemelt célokat a szakértői bizottsági véleményben foglaltak határozzák meg.

A hiperkinetikus zavar olyan mentális zavar, melyet három fő tünetcsoport jellemez: hiperaktivitás, figyelemzavar, és impulzivitás.

A diszruptív viselkedészavar felfokozott érzelmi állapotra és a viselkedéskontroll hiányára utaló tünetegyüttes, a személyiséget tartósan jellemző állapotban bekövetkezett zavar, az elfogadott és általános magatartástól eltérő viselkedés. Súlyosságától függően különböztetünk meg oppozíciós zavart és a magatartás-zavart.

Általánosságban elmondható, hogy aktivációs szintjük ingadozó, sokszor nyugtalanok, nehezen viselik el a várakozás és kivárás okozta feszültségeket. A mindennapok során nagyobb igényük

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

van a tevékenységeket meghatározó állandó szabályokra, sikeres teljesítmény esetén a pozitív megerősítésre.

További feladatként elhanyagolhatatlan megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását.

A gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósul. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásánál a szakértői vizsgálat alapján meghatározott fejlesztési javaslatokra hagyatkozunk.

A publikálás formája:

A program másolata megtalálható és elolvasásra kikérhető az igazgatói irodában, valamint az intézmény honlapján.

Érvényességi rendelkezés:

Az érvényesség ideje: **2025. szeptember 1-jétől visszavonásig.**

A program módosításának feltételei:

1. A módosítás lehetséges indokai:

- Jogszabályi változás
- A nevelőtestület javaslata
- A fenntartó igényeinek változása
- A szülői igények változása

2. A módosítás döntés-előkészítő szervei:

- A nevelőtestület
- A szülői szervezet képviselői.

3. A program módosításának előírásai:

- Írásban kell előterjeszteni az óvoda igazgatója és a nevelőtestület felé.
- A módosítást kezdeményezheti a nevelőtestület, a fenntartó (presbiteri döntés alapján) vagy a szülők közössége.

4. A módosítás feltételei:

- 80%-os szülői egyetértés.
- A nevelőtestület $\frac{2}{3}$ -os többségi szavazata.
- A fenntartó jóváhagyása.

A módosítással kapcsolatos nevelőtestületi gyűlést az igazgató hívja össze.

Irodalomjegyzék

Keresztény nevelés

1. A magyarországi református egyház közoktatási törvénye az 1998. évi I. és a 2005. évi II. törvénnyel módosított 1995. évi I. törvény egybeszerkesztve a végrehajtási utasításával
2. A HEIDELBERGI káté: A második helvét hitvallás Magyar Református Egyház Kálvin Kiadója, Bp., 1996.
3. A református keresztyén hittantanítás óvodai programja RPI Bp., 1998.
4. A református óvodai nevelés keretprogramja
5. Biblia (Magyar Bibliatársulat, Bp. 1995.)
6. BOROSS Géza: Bevezetés a valláspedagógiába Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi tanszéke, Bp., 1996.
7. BRUMMELEN, Harro Van: A tantervkészítés lépései – Egy bibliai út
8. CARD, Michael: Homokfirkák – Jézus Krisztus és a kreativitás Harmat Kiadó, Bp. 2006.
9. DR. BAVINCK: A keresztyén pedagógia alapelvei Bethlen Gábor Rt. Bp., 1923.
10. DR. FARKAS Ignác: Katechétikai alapvetés Bethlen Gábor Rt., Debrecen, 1941.
11. JANCsó Kálmánné: Evangéliumi nevelés lélekben és igazságban A Katolikus, Református és az Evangélikus Egyház közös kiadványa Pannonhalma, 1996.
12. KÁLVIN János: A keresztyén vallás rendszere Magyar Református Egyház, Pápa, 1909.
13. Keresztyén gyermeknevelés – szemelvények KIA, Bp.
14. SCHAEFFER, Francis A.: Művészet és a Biblia (Harmat, Bp. 1999.)
15. LOUIS Berkhof: Keresztyén dogmatika Hitünk alapjai (Éjféli Kiáltás Misszió)
16. LAURA Blanco – SILVIA Carbonell: Erények és Értékek (Kálvin Kiadó 2005)
17. Jöjjetek Jézushoz! Református hittankönyv 5-7 éves gyermekek számára (MRE Zsinati iroda Sajtóosztálya 1989.)

Szakirodalom

18. ATKINSON – SMITH – BEM: Pszichológia Osiris Kiadó, Bp., 1997.
19. A zöld ovi – Tisza füzetek
20. BASSARA, Czesław: A posztmodern gondolkodás hatása a gyermekekre VISZ Pécel, 2004.
21. BÁBOSIK István: A modern nevelés elmélete Telosz Kiadó, Bp., 1997.
22. BERKESI Sándor: Tenéked zengek éneket ORTE, Debrecen, 1994.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

23. COLE – COLE: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó, Bp., 1997.
24. COMENIUS: Didactica Magna Seneca Kiadó, Paks, 1992.
25. CRABB, Lawrence: Kicsoda az ember? Menedék Alapítvány, Bp., 1994.
26. DANKÓ Ervinné: Nyelvi kommunikációs nevelés az óvodában
27. DR. CAMPBELL, Ross: Életre szóló ajándék Harmat Kiadó, Bp., 1991.
28. DR. CAMPBELL, Ross: Óvjuk őket Harmat Kiadó, Bp., 1998.
29. DR. CAMPBELL, Ross: A szülői hivatás Harmat Kiadó, Bp., 1995.
30. DR. GÓSY Mária: A beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztése óvodásoknak NIKOL Gmk. Bp., 1994.
31. DR. PÁLHEGYI Ferenc: Emberkép és társkapcsolat Éjféli Kiáltás M. Bp., 2000.
32. DR. PÁLHEGYI Ferenc: Körkép, korkép, kórkép KIA Kiadó, Bp., 2004.
33. DR. PÁLHEGYI Ferenc: Útjelző táblák ORTE Debrecen, 1996.
34. DR. SZABÓ Pál: Iskolás lesz a gyermekünk
35. FORRAI Katalin: Ének az óvodában Zenemű Kiadó, 1997.
36. FORRAI Katalin: Ének a bölcsődében Zenemű Kiadó, 1986.
37. FULGHUM, Robert: Már az óvodában... Park Kiadó, Bp., 2000.
38. FÜLE Lajos: Ének a cseresznyefáról Keresztút Bp., 2001.
39. IMRE Sándor: Neveléstan Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, 1995.
40. KISS Lászlóné: Jézust áldja énekünk RPI, Bp., 2003.
41. KARÁCSONYI-KIS Lászlóné: Vigan énekelj az Úrnak RPI, Bp. 2016.
42. KOVÁCS György – BAKOSI Éva: Játék az óvodában
43. KÖVÉR Sándorné DR.: Ajánlások a helyi nevelési Programok továbbfejlesztéséhez Hajdúböszörmény, 2003.
44. KÖVÉR Sándorné DR.: Óvodavezetés nemcsak óvodavezetőknek Hajdúböszörmény, 1993.
45. MAJOROSSY Judit: Együtt az első osztályba Trivium Kiadó, Bp.,
46. MÉREI-BINÉT: Gyermeklélektan Gondolat Kiadó, Bp., 1981.
47. NAGY József: XXI. század és nevelés Osiris Kiadó, Bp., 2002.
48. Óvodavezetési ismeretek RAABE 2009.
49. Óvodavezetők kézikönyve I-IX. OKKER Kiadó,
50. PINKER, Steven: A nyelvi ösztön Typotex, 1999.
51. PORKOLÁBNÉ DR. BALOGH Katalin: Komplex prevenciós óvodai program Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt., 1997.
52. RICHTER - BRÜGGE – MOHS: Így tanulnak beszélni a gyermekek Akkord Kiadó Bp.,
53. SUBOSITS István: A beszédnevelés alapjai A szerző kiadása, Bp., 1996.

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

54. TÖRZSÖK Béla: Zenehallgatás az óvodában Zenemű Kiadó, 1982.
55. VERESSNÉ GÖNCI Iboľa: A gyermekvédelem pedagógiája Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2002.
56. ZILAHÍ Józsefné: Óvodai nevelés játékkal, mesével Szorobán Kiadó, Bp., 1994.
57. Óvodai nevelés: LXII: évf. 2010. februári számában: Bercsik Judit cikke: Tudósítás (Az óvodai nevelés országos alapprogramjának elemzése
58. Óvodai nevelés: 2009. novemberi számában: Szent- Gály Viola cikke: Finisben az alapprogram módosítása
59. Kőrmőczy Katalin 1996-ban elfogadott és a 2009-ben módosított Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának összehasonlítása
60. Gyógypedagógiai alapismeretek Szerkesztette: Illyés Sándor Budapest, 2010.
61. Útmutató a pszichés fejlődés zavaraiival küzdő gyermekek, tanulók együttneveléséhez Módszertani intézményi útmutató Írta: Csákvári Judit, Süvegesné Rudán Margit SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus - továbbképzési Kht. Bp., 2007.

Jogszabályok

62. A 77/2025. (IV. 15.) Kormány rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
63. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény és módosításai
64. 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
65. 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
66. A Magyarországi Református Egyház Közoktatási törvénye
67. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet
68. A Református Óvodai Nevelés Országos Keretprogramja
69. Az óvoda hatályos Alapító Okirata
70. Az 1992. ENSZ gyermekek jogairól szóló Egyezménye
71. Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről és gyámügyigazgatásról

A JÓ PÁSZTOR REFORMÁTUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

XII. Legitimációs záradék

A Szülői Szervezet a Jó Pásztor Református Óvoda Pedagógiai Programját megismerhette, arról elfogadás előtt véleményt formálhatott. (4/2025. (VIII.21.) számú határozat).

Kelt: Hajdúböszörmény, 2025. augusztus 21.

Szabó Zsuzsanna

Szülői Szervezet elnöke

A Jó Pásztor Református Óvoda nevelőtestülete 2025. augusztus 22-én megtartott határozatképes nevelőtestületi értekezletén 100%-os szavazataránnyal a 14/2025.(VIII.22.) számú határozatával elfogadta a Pedagógiai Programot. Ezt a tényt a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Baloghné Tóth Beatrix

Baloghné Tóth Beatrix
nevelőtestület képviselőjében

Borsiné Nagy Magdolna

Borsiné Nagy Magdolna
nevelőtestület képviselőjében

Hajdúböszörmény, 2025. augusztus 22.

Dobóné Tanczig Anita
Dobóné Tanczig Anita
igazgató

A Jó Pásztor Református Óvoda Pedagógiai Programját az Igazgatótanács a 36 /2025. (VIII.25.) számú határozatával a Hajdúböszörmény Kálvin tér Református Egyházközség Presbitériumának elfogadásra javasolja.

Hajdúböszörmény, 2025. augusztus 25.

Pálfi Judit

Pálfi Judit
Igazgatótanács elnöke

A Jó Pásztor Református Óvoda Pedagógiai Programját a fenntartó Hajdúböszörmény Kálvin téri Református Egyházközség Presbitériuma a 95/2025. (VIII.26.) számú határozatával jóváhagyta.

Hajdúböszörmény, 2025. augusztus 26

Somogyi László

Somogyi László lelkipásztor

Takács Péter

Takács Péter főgondnok

